

UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI
FACULTATEA DE GEOGRAFIE

TURISM ȘI PLANIFICARE TERITORIALĂ

REVISTĂ DE STUDII ȘI CERCETĂRI ȘTIINȚIFICE
A STUDENȚILOR GEOGRAFI

Numărul 3/2026

EDITURA UNIVERSITARĂ

**TURISM ȘI PLANIFICARE
TERITORIALĂ**

**Revistă de studii și cercetări științifice
a studenților geografi**

UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI, FACULTATEA DE GEOGRAFIE

TURISM ȘI PLANIFICARE TERITORIALĂ

Revistă de studii și cercetări științifice a studenților geografi

Numărul 3/2026

Coordonator volum: Lect. univ. dr. Elena BOGAN

Comitet științific

Conf. univ. dr. Iuliana VIJULIE

Lect. univ. dr. Elena BOGAN

Lect. univ. dr. Florina TATU

Asist. univ. dr. Adriana Bianca OVREIU

ELENA BOGAN

**TURISM ȘI PLANIFICARE
TERITORIALĂ**

**Revistă de studii și cercetări științifice
a studenților geografi**

**EDITURA UNIVERSITARĂ
București**

Redactor: Laura Nicolescu
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

ISSN 3044-8697

ISSN-L 3044-8697

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/30448697

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2026
Editura Universitară
Editor: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021.315.32.47
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021.315.32.47 / 0745 200 718/ 0745 200 357
comenzi@editurauniversitara.ro
www.editurauniversitara.ro

CUPRINS

VASILE-PETRICĂ HARPALETE Analiza presiunilor și amenințărilor legate de sectorul turistic în Parcul Național Domogled – Valea Cernei.....	6
IOANA-RALUCA MATEI, DARIUS-ȘTEFAN NESTORIUC Posibilități de valorificare turistică a culturii evreiești în București.....	12
DARIUS-ȘTEFAN NESTORIUC, IOANA-RALUCA MATEI Valorificarea patrimoniului neoclasic în dezvoltarea turismului cultural urban: propunerea unui circuit integrat în Municipiul Brăila....	31
GABRIELA STOICAN, COSMIN BUTURUGĂ, IOANA ȚUȚUEANU Defileul Dunării – model de valorificare turistică a geomorfositurilor ..	42
ALEXANDRU CRISTIAN VASILE, THEODOR ȘTEFAN ȘERBAN Smart village - între concept și implementare în spațiul rural românesc	63

ANALIZA PRESIUNILOR ȘI AMENINȚĂRILOR LEGATE DE SECTORUL TURISTIC ÎN PARCUL NAȚIONAL DOMOGLED – VALEA CERNEI

Vasile–Petrică HARPALETE

Absolvent Master, Politici de Mediu pentru Dezvoltare Durabilă, Facultatea de
Geografie, Universitatea din București
harpalete27@gmail.com

ABSTRACT

National parks are key spaces for biodiversity conservation and maintaining ecological balance, as well as areas with high tourism potential. Domogled-Valea Cernei National Park, one of the most valuable protected natural areas in Romania, is facing increasing pressures generated by the development of tourism activities. This article analyzes the main pressures and threats associated with the tourism sector within the park, with an emphasis on the impact on natural ecosystems and local communities. The research methodology is based on documentary analysis, field observations and the application of a questionnaire addressed to actors involved in tourism activity. The results highlight the fact that uncontrolled tourism, poor waste management and unplanned expansion of tourism infrastructure constitute major risk factors for biodiversity and landscape. In this context, the article emphasizes the importance of implementing sustainable management measures, aimed at reducing anthropogenic impact and ensuring the long-term conservation of natural heritage.

Parcurile naționale reprezintă spații-cheie pentru conservarea biodiversității și menținerea echilibrului ecologic, dar și zone cu un potențial turistic ridicat. Parcul Național Domogled-Valea Cernei, una dintre cele mai valoroase arii naturale protejate din România, se confruntă cu presiuni tot mai accentuate generate de dezvoltarea activităților turistice. Prezentul articol analizează principalele presiuni și amenințări asociate sectorului turistic din cadrul parcului, cu accent pe impactul asupra ecosistemelor naturale și comunităților locale. Metodologia de cercetare se bazează pe analiza documentară, observații de teren și aplicarea unui chestionar adresat actorilor implicați în activitatea turistică. Rezultatele evidențiază faptul că turismul necontrolat, gestionarea deficitară a deșeurilor și extinderea neplanificată a infrastructurii turistice constituie factori majori de risc pentru biodiversitate și peisaj. În acest context, articolul subliniază importanța implementării unor măsuri de management durabil, menite să reducă impactul antropic și să asigure conservarea pe termen lung a patrimoniului natural.

CUVINTE CHEIE: *parc național, turism durabil, presiuni antropice, biodiversitate, planificare teritorială, Domogled-Valea Cernei.*

1. INTRODUCERE

Ariile naturale protejate joacă un rol fundamental în conservarea biodiversității și în protejarea peisajelor naturale de interes național și internațional,

fiind esențiale pentru menținerea echilibrului ecologic și a serviciilor ecosistemice (Iojă et al., 2010). În contextul actual, marcat de intensificarea activităților economice și de creșterea mobilității turistice, aceste spații sunt supuse unor presiuni antropice semnificative, generate în special de dezvoltarea infrastructurii și de turismul de masă (Dincă & Iacob, 2011).

Turismul, deși reprezintă o oportunitate de dezvoltare economică pentru comunitățile locale, poate deveni un factor de degradare a mediului atunci când nu este planificat și gestionat corespunzător, afectând biodiversitatea, peisajul și funcționalitatea ecosistemelor (Niculae et al., 2016).

Parcul Național Domogled-Valea Cernei, situat în sud-vestul României, se remarcă printr-o biodiversitate deosebită, peisaje carstice spectaculoase și resurse naturale cu valoare balneară, concentrate în special în perimetrul stațiunii Băile Herculane. Pe de o parte, aceste caracteristici au favorizat dezvoltarea turismului, iar pe de alta, au generat și o serie de presiuni asupra ecosistemelor locale (Iojă et al., 2010).

Scopul acestui articol este de a analiza relația dintre turism și mediu în cadrul Parcului Național Domogled-Valea Cernei, identificând principalele presiuni și amenințări și evidențiind necesitatea unui management turistic durabil.

2.METODOLOGIE

Cercetarea realizată în cadrul acestui articol are la bază o abordare integrată, specifică studiilor de geografie și planificare teritorială, combinând metode calitative și cantitative. Metodologia utilizată include analiza documentară a literaturii de specialitate și a documentelor oficiale privind managementul ariilor naturale protejate, cu accent pe strategiile de conservare și dezvoltare turistică. Totodată, pentru realizarea hărților fiind folosit programul ArcGisPro.

3. CARACTERISTICI GENERALE ALE PARCULUI NAȚIONAL DOMOGLED-VALEA CERNEI

Parcul Național Domogled-Valea Cernei se întinde pe o suprafață de peste 60.000 ha, pe teritoriul județelor Caraș-Severin, Mehedinți și Gorj (figura 1), fiind una dintre cele mai întinse și valoroase arii protejate din România (Iojă et al., 2010).

Zona este caracterizată de relief montan, chei adânci, abrupturi calcaroase și numeroase forme carstice, inclusiv peșteri termale unice în România, ceea ce conferă o importanță geografică și ecologică deosebită.

Vegetația este extrem de diversă, incluzând păduri de fag, gorun și specii submediteraneene, precum și pinul negru de Banat (*Pinus nigra banatica*), specie endemică și protejată, cu o valoare ridicată pentru conservarea biodiversității (Niculae et al., 2016).

Pe lângă importanța naturală, parcul are și o valoare socio-culturală ridicată, datorită prezenței stațiunii Băile Herculane, una dintre cele mai vechi stațiuni balneare din Europa, cu o tradiție ce datează din perioada romană.

Comunitățile locale sunt tot mai implicate în activități turistice, fapt ce subliniază legătura strânsă dintre conservarea mediului și dezvoltarea socio-economică regională (Dincă & Iacob, 2011).

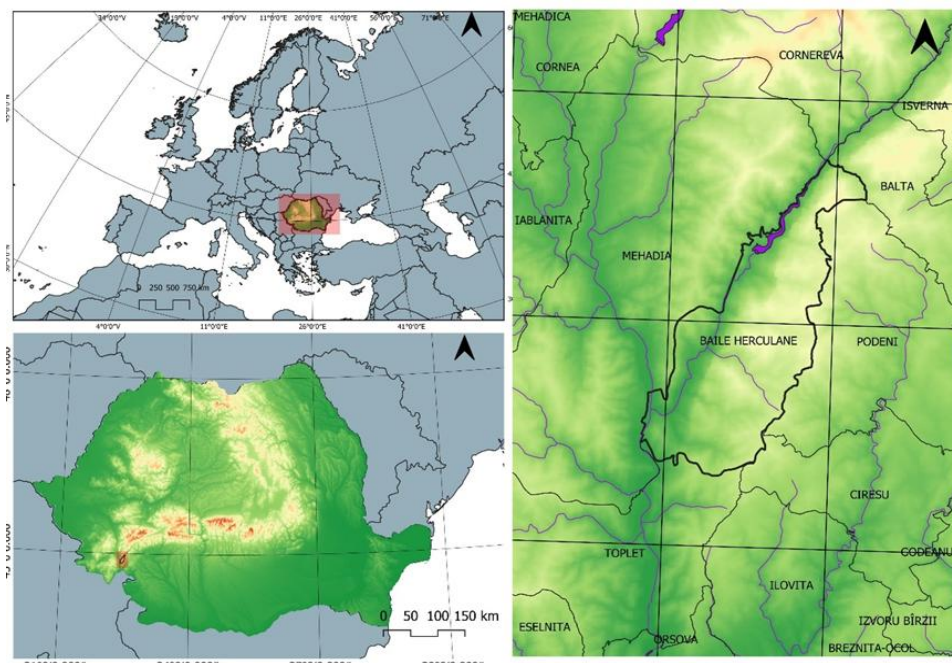

Figura 1. Localizarea Parcului Național Domogled Valea Cernei – Băile Herculane

Sursa: prelucrare ArcGisPro

4. ANALIZA SECTORULUI TURISTIC ȘI IMPACTUL ASUPRA MEDIULUI

Infrastructura turistică din Parcul Național Domogled-Valea Cernei este bine dezvoltată, incluzând rețele de căi rutiere și feroviare, trasee turistice marcate, unități de cazare și facilități balneare. Stațiunea Băile Herculane concentrează cea mai mare parte a capacității de cazare și a fluxului turistic, reprezentând principalul rol de atracție din interiorul parcului (Drăgoi & Ciornei, 2021).

Dezvoltarea turismului a generat însă o serie de impacturi negative asupra mediului. Printre cele mai importante se numără degradarea habitatelor naturale prin afectarea covorului vegetal, compactarea solului și intensificării proceselor de eroziune pe traseele turistice frecventate (Ioja et al., 2010). Poluarea apelor și a solului cauzată de camparea neautorizată și de gestionarea inadecvată a deșeurilor, reprezintă o problemă majoră în zonele intens frecventate, în special în apropierea cursului râului Cerna (Niculae et al., 2016).

Activități recreative necontrolate, precum off-road-ul sau utilizarea vehiculelor motorizate în zonele nepermise, contribuie la fragmentarea habitatelor și la perturbarea faunei sălbatice, accentuând presiunile asupra ecosistemelor fragile ale parcului (Dincă & Iacob, 2011).

Impactul activităților turistice asupra mediului este vizibil în special în zonele intens frecventate, unde intervențiile antropice modifică structura naturală a ecosistemelor (figura 2).

Figura 2. Impactul activităților turistice asupra mediului
Sursa: Arhiva personală

Evoluția fluxului turistic evidențiază o scădere semnificativă după anul 1990, cu fluctuații sezoniere accentuate (figura 3).

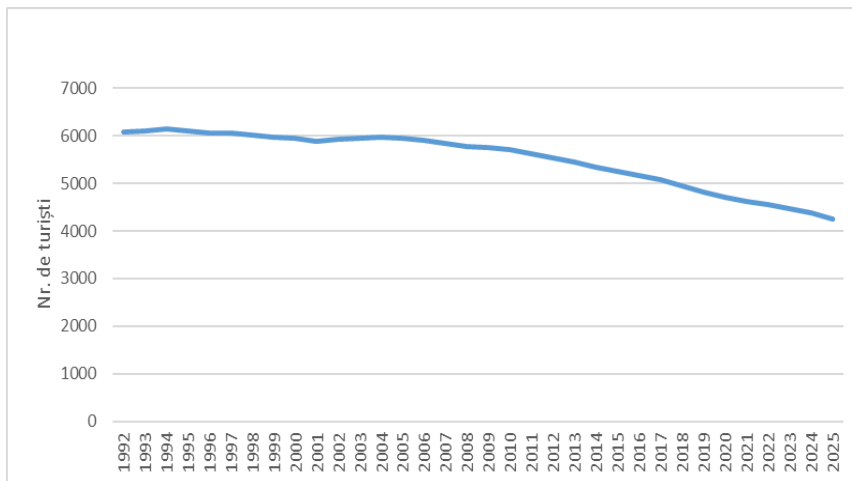

Figura 3. Evoluția numărului de turiști în stațiunea Băile Herculane (1992-2025)
Sursa: date INSE, prelucrare proprie

5. PRESIUNI ȘI AMENINȚĂRI ASOCIATE TURISMULUI

Analiza presiunilor exercitate de turism în Parcul Național Domogled-Valea Cernei evidențiază o serie de factori critici, precum creșterea sezonieră a numărului de turiști, extinderea necontrolată a infrastructurii turistice, poluarea fonică și luminoasă, precum și perturbarea faunei sălbatice (Ioja et al., 2010).

Aceste presiuni sunt amplificate de schimbările climatice și de vulnerabilitatea ridicată a ecosistemelor montane. Structura utilizării terenurilor evidențiază predominanța suprafețelor forestiere, dar și existența unor zone antropizate în proximitatea stațiunii Băile Herculane (figura 4).

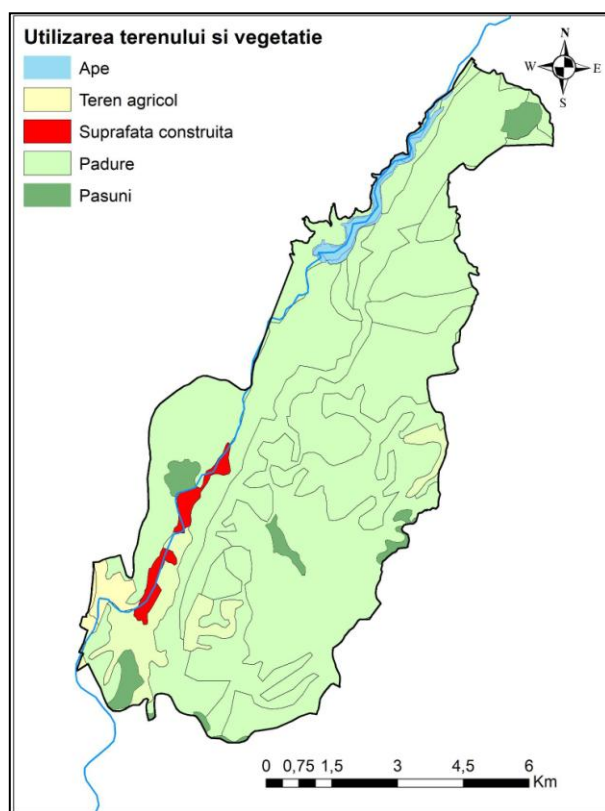

Figura 4. Utilizarea terenurilor (CLC)

Sursa: CLC 2018, prelucrată în ArcGisPro

Rezultatele chestionarului aplicat actorilor din sectorul turistic indică faptul că majoritatea respondenților recunosc valoarea ecologică ridicată a parcului, percepându-l în primul rând ca un teritoriu destinat conservării elementelor naturale. Cu toate acestea, nivelul de implicare în programe de protecție și conservare este redus, ceea ce reflectă o lipsă de educație ecologică și de mecanisme eficiente de participare publică (Drăgoi & Ciornei, 2021).

Educația ecologică, aplicarea strictă a legislației și colaborarea cu comunitățile locale sunt considerate principalele măsuri necesare pentru

diminuarea impactului negativ al turismului și pentru asigurarea unei dezvoltări durabile a zonei (Niculae et al., 2016).

6. CONCLUZII

Parcul Național Domogled-Valea Cernei reprezintă un exemplu relevant al relației complexe dintre conservarea mediului și dezvoltarea turismului în ariile naturale protejate.

Analiza realizată a evidențiat faptul că, deși turismul contribuie la economia locală și la valorificarea patrimoniului natural și cultural, lipsa unui management adecvat poate conduce la degradarea ireversibilă a ecosistemelor. Implementarea unor strategii integrate de management turistic, care să includă reglementarea fluxurilor de vizitatori, dezvoltarea infrastructurii ecologice și implicarea activă a comunităților locale, este esențială pentru reducerea presiunilor antropice și pentru conservarea biodiversității.

În concluzie, Parcul Național Domogled-Valea Cernei are potențial de a deveni un model de bună practică în domeniul turismului durabil și al planificării teritoriale, cu condiția adoptării unor politici coerente, bazate pe cercetare științifică, monitorizare continuă și cooperare instituțională.

BIBLIOGRAFIE

- Dincă, I., Iacob, M. (2011). Turismul și dezvoltarea durabilă în ariile naturale protejate. Editura Universitară, București.
- Drăgoi, M., Ciornei, C. (2021). Managementul turismului în ariile protejate din România. Editura ASE, București.
- Ioja, C. I., Niță, M. R., Vânău, G. O., Onose, D. A. (2010). Arii naturale protejate din România – management și planificare teritorială. Editura Universitară, București.
- Niculae, I., Dumitrașcu, M., Grigorescu, I. (2016). Evaluarea impactului activităților antropice asupra mediului. Editura Academiei Române, București.

Sursă Date

- Corine Land Cover 2018 - <https://land.copernicus.eu/en/products/corine-land-cover/clc2018> (accesat pe 12.12.2025)
- Institutul Național de Statistică – Evoluția numărului de turiști în Băile Herculane, în intervalul 1992-2025. <https://insse.ro/cms/> (accesat pe 10.01.2026)

POSSIBILITĂȚI DE VALORIFICARE TURISTICĂ A CULTURII EVREIEȘTI ÎN BUCUREȘTI

Ioana-Raluca MATEI¹, Darius-Ștefan NESTORIUC²

¹Masterand, Managementul Resurselor și Activităților Turistice, Facultatea de Geografie, Universitatea din București
ioana-raluca.matei@s.unibuc.ro

²Masterand, Planificare Teritorială și Managementul Localităților Urbane și Rurale, Facultatea de Geografie, Universitatea din București
darius-stefan.nestoriuc@s.unibuc.ro

ABSTRACT

The study analyzes the tourism potential of Jewish cultural heritage in the Municipality of Bucharest, within the context of the development of ethnic and urban cultural tourism. The research combines a review of the academic literature on heritage tourism and ethnic tourism with a quantitative investigation conducted through the administration of a questionnaire to a sample of 160 respondents, aimed at assessing public perception of this type of tourism. The results indicate a moderate level of awareness regarding the concept of ethnic tourism, a selective visibility of Jewish heritage sites in the capital, and a high level of interest in participating in specific cultural activities. The findings highlight the need to intensify online promotion, develop thematic routes, and digitalize heritage resources. The study emphasizes that the responsible valorization of Jewish heritage can contribute both to the diversification of the urban tourism offer of the capital and to the strengthening of intercultural dialogue.

Studiul analizează potențialul de valorificare turistică a patrimoniului cultural evreiesc din Municipiul București, în contextul dezvoltării turismului etnic și cultural urban. Cercetarea îmbină analiza literaturii de specialitate privind turismul de patrimoniu și turismul etnic cu o investigație cantitativă realizată prin aplicarea unui chestionar unui eșantion de 160 de respondenți, aplicat pentru evaluarea percepției publice asupra acestui tip de turism. Rezultatele indică un nivel mediu de cunoaștere a conceptului de turism etnic, o vizibilitate selectivă a obiectivelor evreiești din capitală și un interes ridicat pentru participarea la activități culturale specifice. Se evidențiază necesitatea intensificării promovării online, dezvoltării traseelor tematice și digitalizării patrimoniului. Studiul subliniază faptul că valorificarea responsabilă a patrimoniului evreiesc poate contribui atât la diversificarea ofertei turistice urbane a capitalei, cât și la consolidarea dialogului intercultural.

CUVINTE CHEIE: *turism etnic, patrimoniu evreiesc, patrimoniu cultural, București, valorificare turistică, dialog intercultural.*

1. INTRODUCERE

Comunitatea evreiască a avut un rol esențial în dezvoltarea economică, culturală și intelectuală a municipiului București, contribuind semnificativ la

configurarea identității urbane a capitalei. În ultimele decenii, patrimoniul evreiesc a început să fie reevaluat și integrat în discursul privind turismul cultural și turismul de nișă, pe fondul creșterii interesului pentru memoria colectivă, identitate și diversitate culturală (Krakover, 2017).

În literatura de specialitate, turismul de patrimoniu și turismul etnic sunt analizate ca forme de turism specializat, orientate spre valorificarea identității culturale a comunităților minoritare (Bogan, Simon, Cercleux, 2021; Bogan, 2022; Corsale, 2017; Krakover, 2013a; Gantner, 2014; Gruber, 2002). În acest cadru, patrimoniul evreiesc nu este perceput exclusiv ca resursă economică, ci și ca spațiu simbolic al memoriei și rezilienței. Potrivit lui Ashworth (2003), patrimoniul reprezintă o interpretare contemporană a trecutului, fiind modelat de dinamici sociale, politice și culturale

Revitalizarea patrimoniului evreiesc în Europa Centrală și de Est este strâns legată de procesele memoriale post-Holocaust, dar și de strategiile de marketing cultural (Gantner, 2014). Studiile subliniază atât beneficiile economice generate prin integrarea acestuia în circuitele turistice (Bowitz & Ibenholt, 2009), cât și riscul comercializării excesive, care poate afecta autenticitatea identitară (Avraham, 2009). Astfel, studiile evidențiază atât dimensiunea memorială și educațională, cât și potențialul economic generat prin revitalizarea zonelor urbane și diversificarea ofertei turistice (Bowitz & Ibenholt, 2009; Blankenship, 2018). Totuși, literatura subliniază riscul comercializării excesive și necesitatea menținerii autenticității culturale (Avraham, 2009).

În același timp, cercetările dedicate spațiului românesc evidențiază complexitatea relației dintre comunitatea evreiască și contextul socio-politic al secolelor XIX–XX (Gyemant, 2002), precum și contribuția studiilor evreiești la consolidarea cercetării academice asupra identității culturale (Waldman & Shafir, 2011).

La nivel instituțional, în București, protejarea și promovarea patrimoniului evreiesc sunt susținute de organizații precum Federația Comunităților Evreiești din România și Institutul Național pentru Studierea Holocaustului din România Elie Wiesel, precum și prin existența unor obiective cu valoare memorială și culturală, între care Memorialul Holocaustului din București și Teatrul Evreiesc de Stat. Aceste repere contribuie la consolidarea dimensiunii educaționale și comemorative a spațiului urban.

Cu toate acestea, valorificarea turistică a patrimoniului evreiesc trebuie realizată într-o manieră responsabilă, care să păstreze echilibrul dintre atractivitatea economică și respectarea semnificației istorice și identitare. Transformarea patrimoniului într-un simplu produs comercial poate conduce la pierderea contextului simbolic și a dimensiunii memoriale.

În acest context, studiul de față își propune să analizeze posibilitățile și potențialul de valorificare turistică a patrimoniului cultural evreiesc din București, prin integrarea perspectivei teoretice din literatura de specialitate cu o cercetare empirică bazată pe percepția publicului asupra potențialului acestui segment turistic.

2. METODOLOGIE

Cercetarea de față se bazează pe o abordare interdisciplinară, care combină analiza teoretică a literaturii de specialitate cu metode de analiză spațială și cercetare empirică. În prima etapă a studiului a fost realizată o analiză a literaturii de specialitate privind turismul de patrimoniu, turismul etnic și valorificarea turistică a patrimoniului cultural evreiesc, utilizând lucrări academice, articole științifice și studii relevante pentru spațiul european și românesc. Această etapă a permis definirea cadrului conceptual al cercetării și identificarea principalelor direcții de analiză.

Pentru evidențierea distribuției spațiale a patrimoniului evreiesc din Municipiul București a fost realizată o reprezentare cartografică utilizând software-ul GIS. Harta tematică prezentată în cadrul studiului a fost elaborată prin intermediul programului ArcGIS, pe baza identificării și localizării principalelor obiective de patrimoniu asociate comunității evreiești din capitală. Această analiză spațială a permis evidențierea concentrării obiectivelor în zona centrală a orașului și a relației acestora cu structura urbană a municipiului.

De asemenea, cercetarea a inclus o componentă cantitativă, realizată prin aplicarea unui chestionar online, elaborat și distribuit prin intermediul platformei Google Forms. Chestionarul a fost adresat unui eșantion de 160 de respondenți și a avut ca scop evaluarea nivelului de cunoaștere a conceptului de turism etnic, a gradului de familiarizare cu patrimoniul evreiesc din București, precum și a interesului publicului pentru participarea la activități turistice specifice. Datele obținute au fost colectate anonim și prelucrate statistic, rezultatele fiind utilizate pentru evidențierea percepției publice asupra potențialului de dezvoltare a turismului etnic evreiesc.

În completarea acestor metode, au fost utilizate și date statistice și informații documentare provenite din surse instituționale și baze de date oficiale, precum instituții culturale, organizații ale comunității evreiești și surse bibliografice relevante. Integrarea acestor metode a permis realizarea unei analize complexe asupra patrimoniului evreiesc din București și asupra posibilităților de valorificare turistică a acestuia.

3. AREALUL DE STUDIU

Arealul de studiu îl reprezintă Municipiul București, capitala României, unde patrimoniul evreiesc este concentrat preponderent în zona centrală, în special în actualul perimetru al fostului cartier evreiesc (Sectorul 3), după cum se poate observa în figura 1 de mai jos. Distribuția obiectivelor a fost analizată prin intermediul unei hărți tematice realizate în ArcGIS, care evidențiază amplasarea sinagogilor, instituțiilor culturale, clădirilor istorice și a altor puncte de interes asociate comunității evreiești.

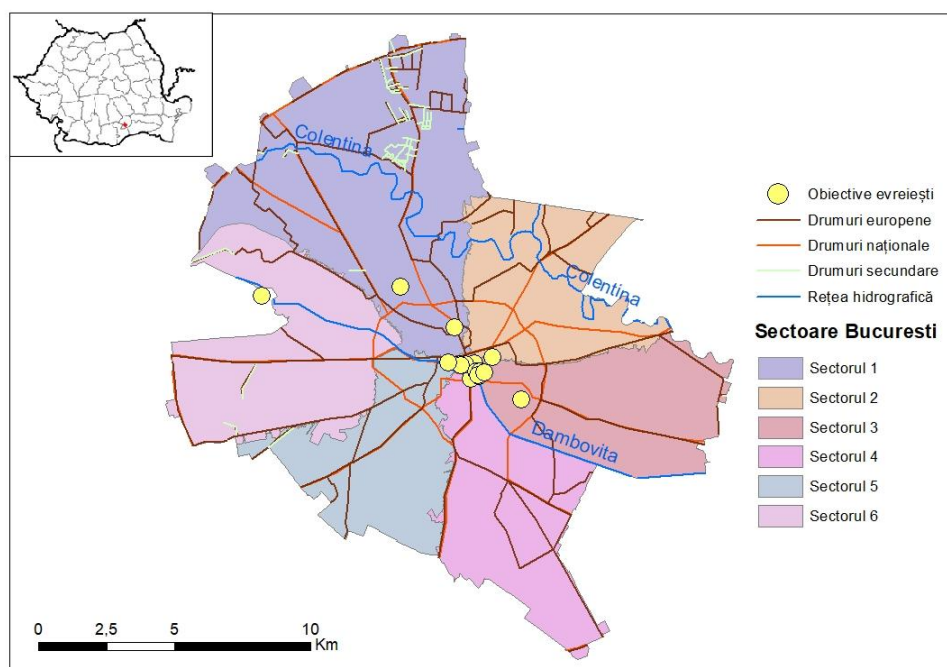

Figura 1. Distribuția obiectivelor evreiești în Municipiul București

Sursa: harta realizată în programul ARCGIS de către Ioana-Raluca MATEI și Darius-Ștefan NESTORIUC

După cum se poate observa, majoritatea obiectivelor evreiești păstrate după perioada regimurilor autoritare din secolul XX, se află în centrul istoric. Acest fapt se datorează rolului important pe care această minoritate l-a avut în dezvoltarea economică, intelectuală și culturală a orașului. Harta indică locuri reprezentative, precum sinagogi, clădiri istorice, foste hanuri, târguri sau locații ale comunității sau alte puncte de interes cultural care subliniază amprenta lăsată de această comunitate în istoria capitalei.

Analiza spațială indică o corelare între localizarea obiectivelor și nucleul istoric al orașului, confirmând rolul comunității evreiești în dezvoltarea comercială și urbană a capitalei. Majoritatea siturilor sunt situate în proximitatea principalelor artere de circulație și a râului Dâmbovița, element geografic esențial în evoluția orașului. După 1989, o parte dintre lăcașurile de cult și clădirile istorice au fost restaurate, iar Memorialul Holocaustului și instituțiile dedicate studierii istoriei evreilor din România au contribuit la consolidarea dimensiunii memoriale și educaționale a spațiului urban.

Pe lângă distribuția spațială evidențiată în figura 1, patrimoniul cultural evreiesc din București este reprezentat printr-o serie de obiective religioase, culturale și memoriale care reflectă contribuția istorică a comunității evreiești la dezvoltarea orașului. De-a lungul timpului, numeroase lăcașuri de cult, instituții și spații memoriale au constituit repere importante ale vieții religioase și culturale evreiești, însă o parte semnificativă dintre acestea au fost distruse sau degradate în

contextul evenimentelor istorice din secolul al XX-lea, precum pogromul din 1941, politicile antisemite sau transformările urbanistice din perioada comunistă.

În prezent, dintre numeroasele edificii religioase construite de comunitatea evreiască în București, doar o parte s-au păstrat și au fost restaurate în perioada de după 1989. Un exemplu important este Sinagoga Mare, care se poate observa în figura 2 de mai jos, situată pe strada Vasile Adamache, construită în anul 1846 de comunitatea evreilor polonezi. De-a lungul timpului, edificiul a fost afectat de distrugerile din perioada pogromului de la București (Ciuciu, 2010), însă a fost ulterior restaurat și declarat monument istoric. În prezent, în cadrul acesteia funcționează Muzeul Holocaustului din România, unde sunt expuse documente, fotografii și mărturii referitoare la experiențele victimelor Holocaustului.

Figura 2. Sinagoga Mare (Sinagoga Poloneză)

Sursa: Fotografie realizată de Ioana-Raluca MATEI și Darius-Ștefan NESTORIUC

Un alt obiectiv reprezentativ este Templul Coral, ilustrat în figura numărul 3, construit în anul 1867 și clasificat drept monument istoric de importanță națională. Amplasat pe strada Sfânta Vineri, acest edificiu religios este unul dintre cele mai mari și mai importante lăcașuri de cult evreiești din București. Templul Coral nu îndeplinește doar funcția religioasă, ci găzduiește și numeroase evenimente culturale, ceremonii comemorative și activități comunitare, contribuind la păstrarea tradițiilor și identității culturale evreiești.

La etajul al doilea al Sinagogii este amenajat Muzeul Sinagogilor de cult mozaic și al vieții religioase, care face parte din Complexul Muzeal Evreiesc din capitală format din cele 3 muzee care se află amenajate în interiorul a 3 sinagogi, prezentate pe parcursul acestui capitol. În ceea ce privește Muzeul Sinagogilor, în cadrul acestuia sunt expuse câteva machete 3D a celor mai impresionante și bine conservate sinagogi din țară, precum Sinagoga Mare din Oradea, Templul Mare din Târgu Mureș, Sinagoga Mare din Dej, Sinagoga Baal Șem Tov din Piatra

Neamț, Sinagoga Mare din Iași și Sinagoga Mare din Carei. De asemenea, această expoziție prezintă și câteva obiecte religioase donate de către anumite lăcașuri de cult.

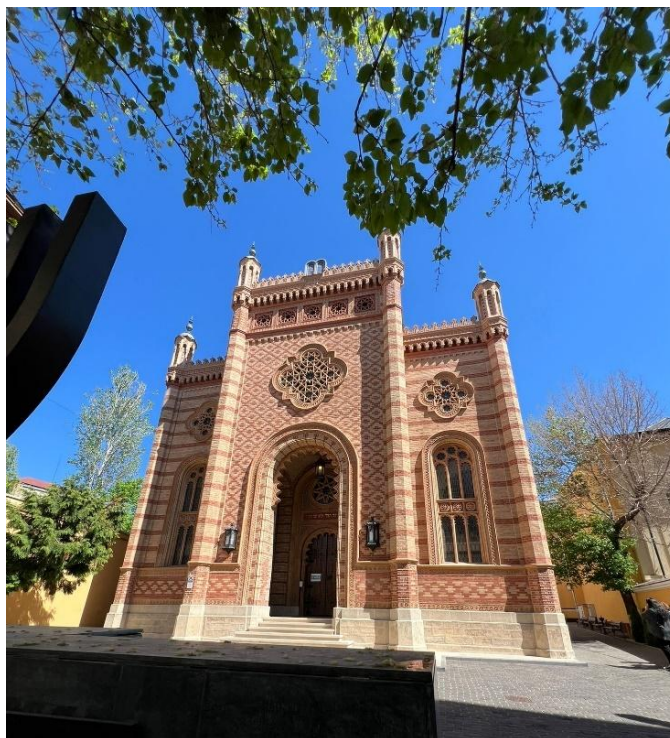

Figura 3. Templul Coral

Sursa: Fotografie realizată de Ioana-Raluca MATEI și Darius-Ștefan NESTORIUC

Pe lângă lăcașurile de cult, patrimoniul cultural evreiesc material din București include și obiective cu valoare memorială. Un exemplu relevant este Memorialul Victimelor Holocaustului din București, inaugurat în anul 2009 și realizat de arhitectul Peter Jacobi. Ansamblul memorial, prezentat în figurile 4 și 5, a fost construit cu rolul de a comemora victimele evreiești și rome ale Holocaustului și cuprinde 5 obiective care se află în jurul construcției centrale, și anume Coloana Memorială, Via Dolorosa, Roata Rromilor, Epitaf și Steaua lui David. Astfel, Coloana Memorială este creată ca o asemănare a Coloanei Infinitului, iar fiecărei laturi îi este atribuită o literă care formează cuvântul în ebraică „zachor” care semnifică „Amintește-ți”.

Figura 4. Sculptura „Steaua lui David” din cadrul Memorialului Holocaustului
Sursa: Fotografie realizată de Ioana-Raluca MATEI și Darius-Ștefan NESTORIUC

Figura 5. Trei dintre monumentele din cadrul Memorialului Holocaustului, respectiv construcția centrală, Coloana Memorială și Epitaful
Sursa: Fotografie realizată de Ioana-Raluca MATEI și Darius-Ștefan NESTORIUC

Dimensiunea culturală a patrimoniului evreiesc este reprezentată și de instituții culturale precum Teatrul Evreiesc de Stat, ilustrat în figura 6 de mai jos, inaugurat în anul 1948. Această instituție culturală are un rol important în promovarea limbii și culturii evreiești, fiind unul dintre puținele teatre din lume în care se joacă spectacole în limba idiș. Activitatea sa contribuie la menținerea identității culturale evreiești și la promovarea dialogului intercultural în spațiul

urban bucureștean. Clădirea teatrului datează din secolul al XIX-lea, când în același loc funcționa Teatrul Barașeum, pe strada Iuliu Barasch de la care a preluat numele, între 1941-1945, care avea o capacitate de 300 de persoane; conform informațiilor prezentate în cadrul Muzeului Teatrului Evreiesc din România din cadrul Casei Muzeelor din Iași care se află amenajată în locul fostei Chesturi a Poliției, unde și-au pierdut viața mulți evrei în timpul Pogromului de la Iași în 1941. În această clădire clasificată ca și monument istoric, actori evrei renumiți (printre care Benjamin Sadigurski, Bebe Bercovici, Maia Morgenstern și mulți alții) au transformat exilul din cultura românească într-un mod de exprimare artistică, creând un spațiu de atracție și încurajare morală pentru spectatorii acestei minorități.

Figura 6. Teatrul Evreiesc de Stat

Sursa: Fotografie realizată de Ioana-Raluca MATEI și Darius-Ștefan NESTORIUC

Astfel, se poate observa cum aceste obiective reflectă diversitatea patrimoniului cultural evreiesc din București și evidențiază rolul semnificativ al comunității evreiești în dezvoltarea culturală, socială și economică a capitalei. Integrarea acestor elemente de patrimoniu în circuite turistice tematice poate contribui la creșterea vizibilității lor și la valorificarea turistică a acestui segment important al patrimoniului urban.

4. REZULTATE

Pentru analiza percepției publice asupra potențialului de dezvoltare a turismului etnic evreiesc în București, a fost realizată o cercetare cantitativă pe bază de chestionar, aplicat unui eșantion de 160 de respondenți. Instrumentul a inclus 15 întrebări structurate în patru secțiuni: profil socio-demografic, nivel de cunoaștere a conceptului de turism etnic și a patrimoniului evreiesc, experiență

directă și interes pentru participare, precum și percepția asupra direcțiilor de dezvoltare.

De asemenea, acest chestionar are ca scop atât observarea nivelului de cunoaștere al publicului cu privire la existența patrimoniului material și imaterial al comunității evreiești, cât și identificarea percepțiilor legate de oportunitățile pe care le-ar putea genera acest tip de turism. Astfel, toate opiniile au fost colectate și înregistrate în mod anonim, contribuind la realizarea unei imagini detaliate a părerii publice legate de turismul etnic evreiesc în capitală. Chestionarul este structurat pe 15 întrebări, care includ atât variante cu răspuns unic, cât și întrebări cu opțiuni de răspuns multiple. Astfel, respondenții au selectat varianta care îi reprezintă cel mai bine sau care reflectă opiniile lor, având totodată posibilitatea, la anumite întrebări, să răspundă în mod deschis în funcție de experiența personală. Prin urmare, chestionarul este structurat în 4 secțiuni, prima este formată din introducere și prezentarea scopului acestui chestionar și studiu, cea de a 2 a secțiune este formată din 5 întrebări, cea de a 3 a secțiune este compusă din 5 întrebări, iar ultima secțiune, respectiv a 4-a, este alcătuită tot din 5 întrebări; asigurând-se astfel un echilibru între acestea.

Datele au fost colectate anonim și prelucrate statistic. Eșantionul este dominat de persoane de gen feminin (după cum se poate observa din graficul din figura 7) și tinere, încadrându-se în categoria de vârstă 18–25 ani – 58,7%, după cum prezintă graficul din figura 8.

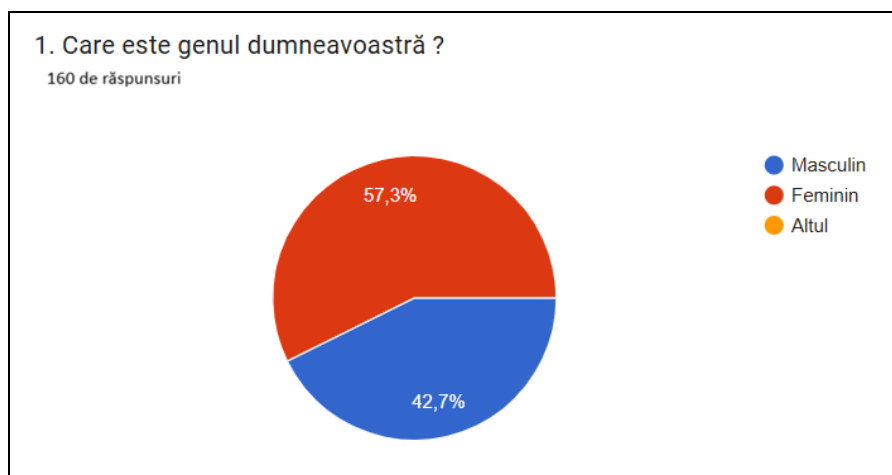

Figura 7. Genul respondenților

Sursa: date prelucrate în Google Forms de către Ioana-Raluca MATEI și Darius-Ștefan NESTORIUC

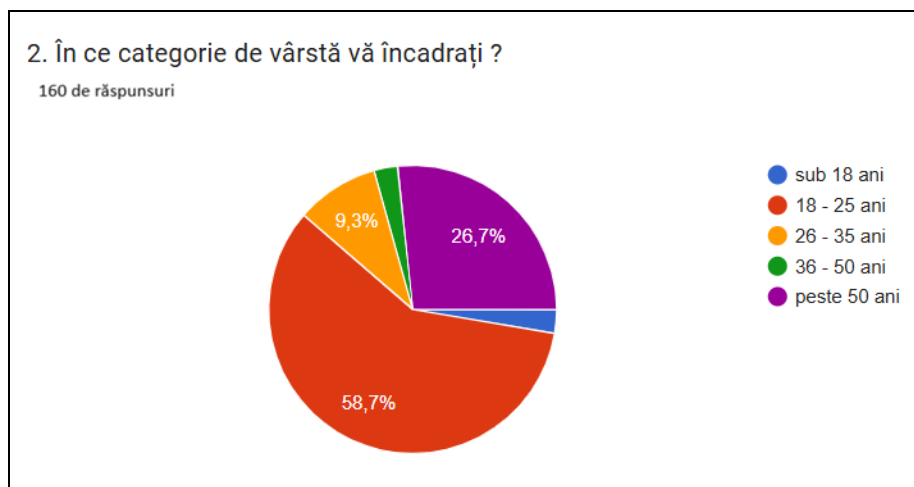

Figura 8. Vârsta respondenților

Sursa: date prelucrate în Google Forms de către Ioana-Raluca MATEI și Darius-Ștefan NESTORIUC

Respondenții provin în mare parte din mediul urban (81,3%), după cum este ilustrat în graficul figura 9, și sunt persoane care au efectuat studii superioare, respectiv 70,7%, cum se poate observa în figura 10. Din punct de vedere ocupațional, majoritatea sunt studenți sau elevi (54,7%, date preluate din graficul din figura 11), aspect care influențează disponibilitatea de timp și resurse pentru participarea la activități turistice.

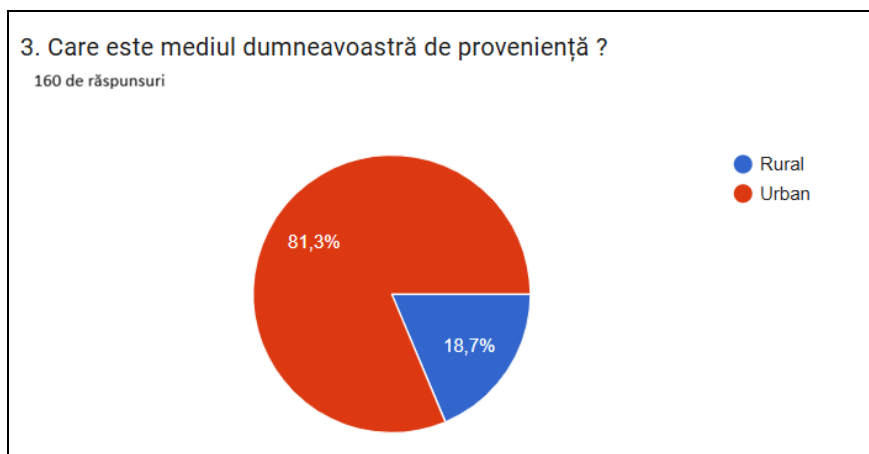

Figura 9. Identificarea mediului de proveniență

Sursa: date prelucrate în Google Forms de către Ioana-Raluca MATEI și Darius-Ștefan NESTORIUC

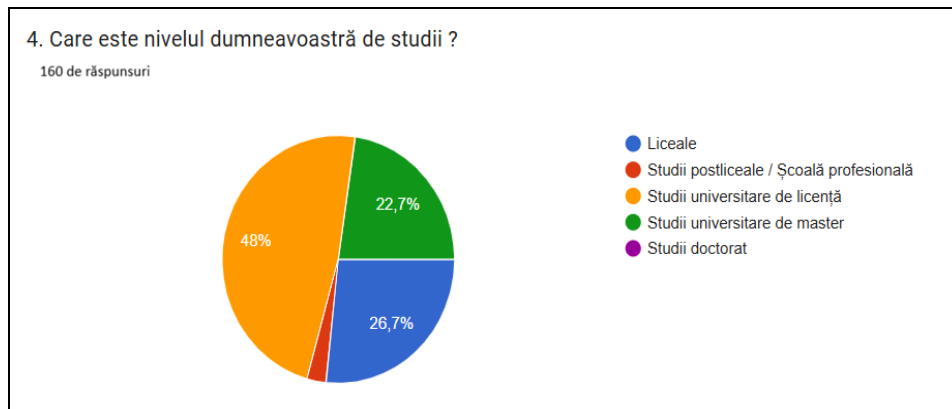

Figura 10. Nivelul de studii

Sursa: date prelucrate în Google Forms de către Ioana-Raluca MATEI și Darius-Ștefan NESTORIUC

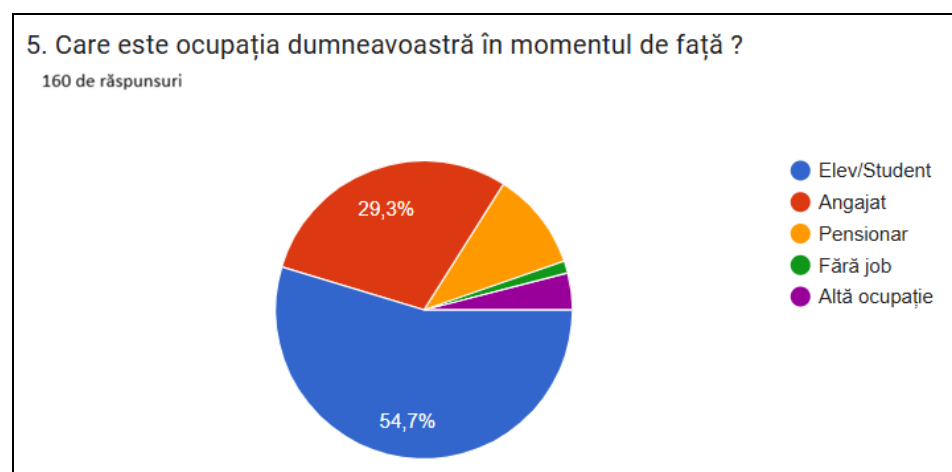

Figura 11. Ocupația respondenților

Sursa: date prelucrate în Google Forms de către Ioana-Raluca MATEI și Darius-Ștefan NESTORIUC

Rezultatele indică un nivel mediu de familiarizare cu conceptul de turism etnic: 52% dintre respondenți declară că îl cunosc, în timp ce 30,7% nu au auzit de acest termen, după cum este prezentat în graficul din figura 12 de mai jos. În ceea ce privește patrimoniul evreiesc din București, cele mai cunoscute obiective sunt Memorialul Holocaustului, Templul Coral și Teatrul Evreiesc de Stat, conform opțiunilor alese de respondenți (figura 13), ceea ce evidențiază o vizibilitate selectivă a acestora în spațiul public.

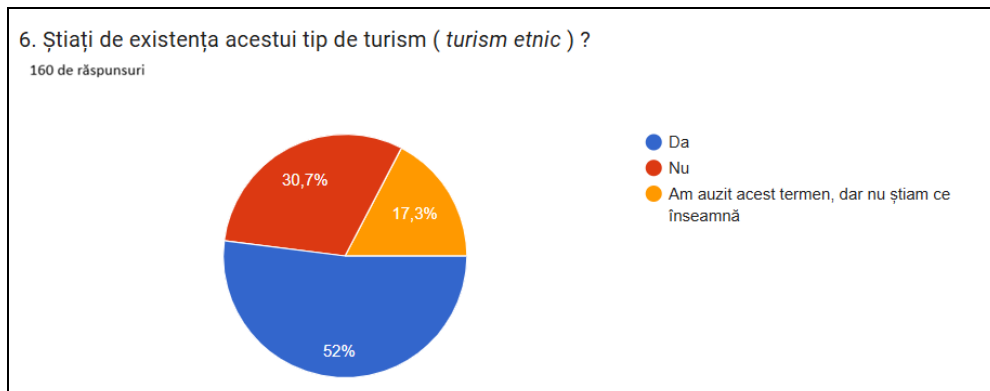

Figura 12. Nivelul de cunoaștere a conceptului de turism etnic în rândul respondenților

Sursa: date prelucrate în Google Forms de către Ioana-Raluca MATEI și Darius-Ștefan NESTORIUC

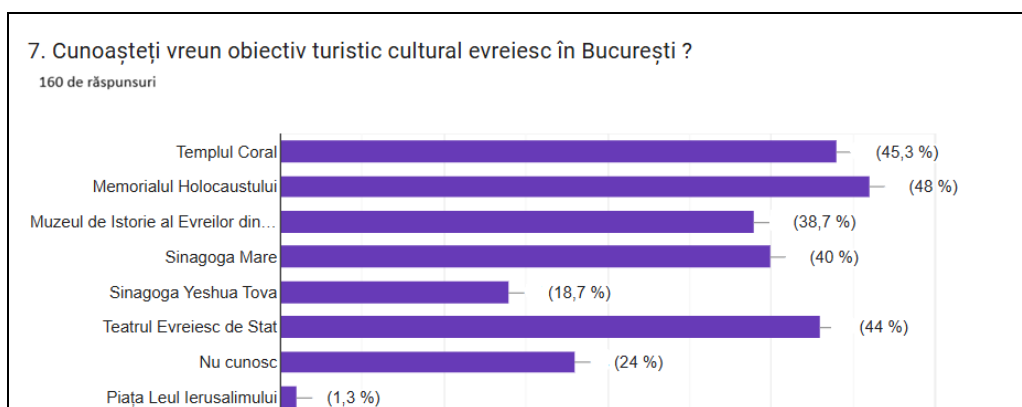

Figura 13. Nivelul de cunoaștere al obiectivelor turistice culturale evreiești din București

Sursa: date prelucrate în Google Forms de către Ioana-Raluca MATEI și Darius-Ștefan NESTORIUC

Cu toate acestea, 64% dintre respondenți declară că nu au participat anterior la activități specifice turismului etnic evreiesc, conform graficului din figura 14. De asemenea, cei care într-adevăr au participat la astfel de activități, la întrebarea 9 au avut posibilitatea să scrie locația și obiectivul turistic evreiesc vizitat. Astfel, peste 50% dintre respondenți afirmă că au vizitat astfel de obiective în afara țării.

Din acest motiv, părerea cu privire la ospitalitatea și deschiderea comunității evreiești față de turiști este foarte diferită. Astfel, un sfert dintre respondenți, respectiv (34,7%), susțin că nu au interacționat cu această comunitate, în timp ce 32% susțin ca ospitalitatea este foarte bună, iar 20% au definit deschiderea comunității ca fiind „bună”. Aceste date sunt prezentate în graficul din figura 15 de mai jos.

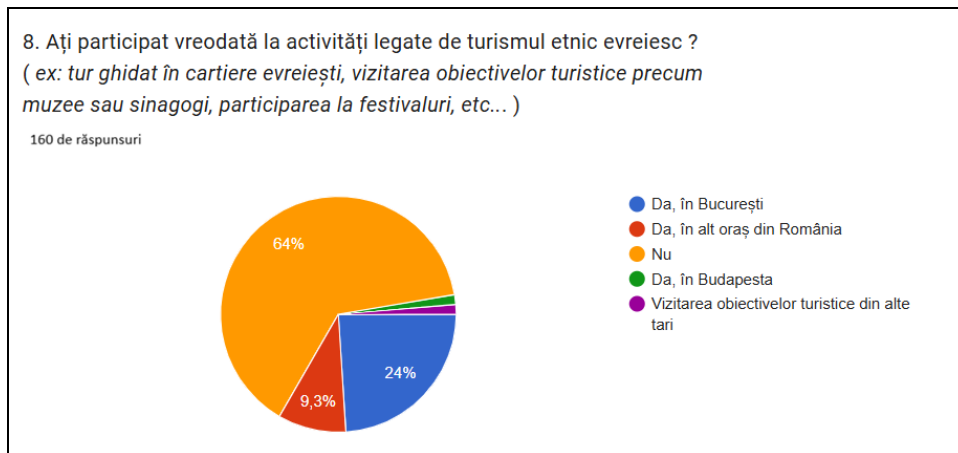

Figura 14. Identificarea experienței respondenților și participarea acestora la activități culturale evreiești

Sursa: date prelucrate în Google Forms de către Ioana-Raluca MATEI și Darius-Ștefan NESTORIUC

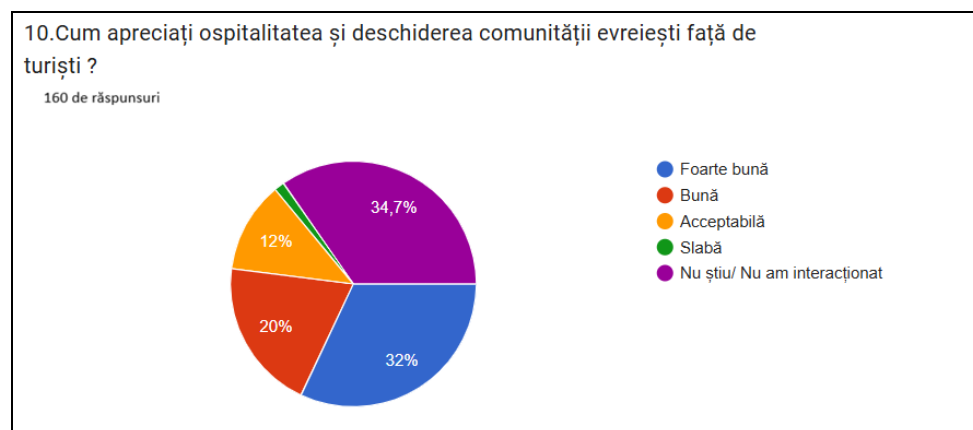

Figura 15. Identificarea părerii publicului în ceea ce privește ospitalitatea comunității evreiești față de turiști

Sursa: date prelucrate în Google Forms de către Ioana-Raluca MATEI și Darius-Ștefan NESTORIUC

În funcție de cele întrebări adresate și cunoștințele participanților în ceea ce privește comunitatea și obiectivele evreiești, la întrebarea 11 respondenții au putut aprecia nivelul de valorificare a culturii evreiești în București. Astfel, peste 50% dintre aceștia consideră că pe o scară de la 1 la 5, cultura evreiască este moderat promovată. Aceste date sunt prezentate în graficul din figura 16 de mai jos.

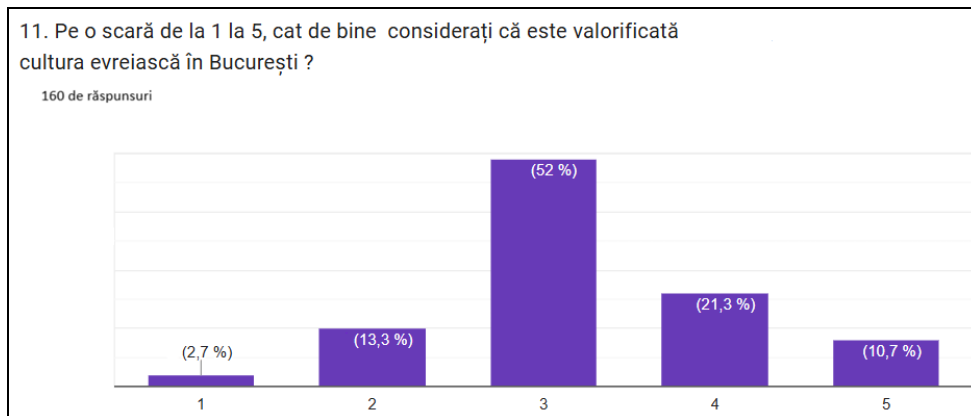

Figura 16. Percepția publicului asupra valorificării culturii evreiești în București

Sursa: date prelucrate în Google Forms de către Ioana-Raluca MATEI și Darius-Ștefan NESTORIUC

În schimb, intenția de participare este ridicată: 60% afirmă că ar participa în viitor, iar 29,3% se declară deschiși acestei posibilități, conform datelor obținute la întrebarea 12, figura 17.

Figura 17. Intenția respondenților de a participa la activități de turism etnic evreiesc în viitor

Sursa: date prelucrate în Google Forms de către Ioana-Raluca MATEI și Darius-Ștefan NESTORIUC

În ceea ce privește tipurile de activități preferate, respondenții indică vizitarea muzeelor și sinagogilor (57,3%), tururile ghidate în cartiere istorice (54,7%) și participarea la evenimente culturale (46,7%). Aceste rezultate ilustrate în graficul din figura 18, evidențiază existența unei cereri potențiale pentru dezvoltarea turismului etnic evreiesc.

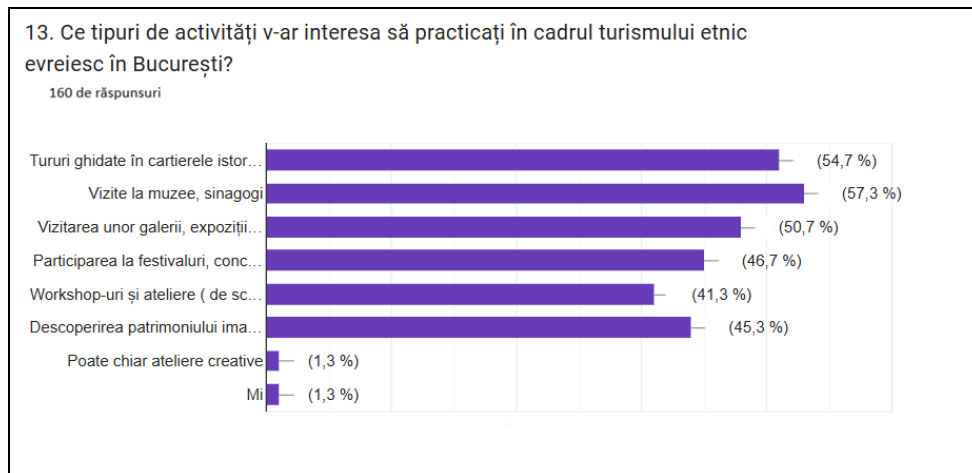

Figura 18. Identificarea activităților dorite de respondenți în cadrul turismului etnic evreiesc

Sursa: date prelucrate în Google Forms de către Ioana-Raluca MATEI și Darius-Ștefan NESTORIUC

Principalele măsuri identificate de respondenți pentru dezvoltarea acestui tip de turism sunt intensificarea promovării în mediul online (69,3%), crearea unor trasee turistice tematice (68%) și dezvoltarea de tururi virtuale și aplicații interactive (45,3%). Aceste opțiuni, ce se pot observa în figura 19, indică orientarea către forme moderne de interpretare și accesibilizare a patrimoniului.

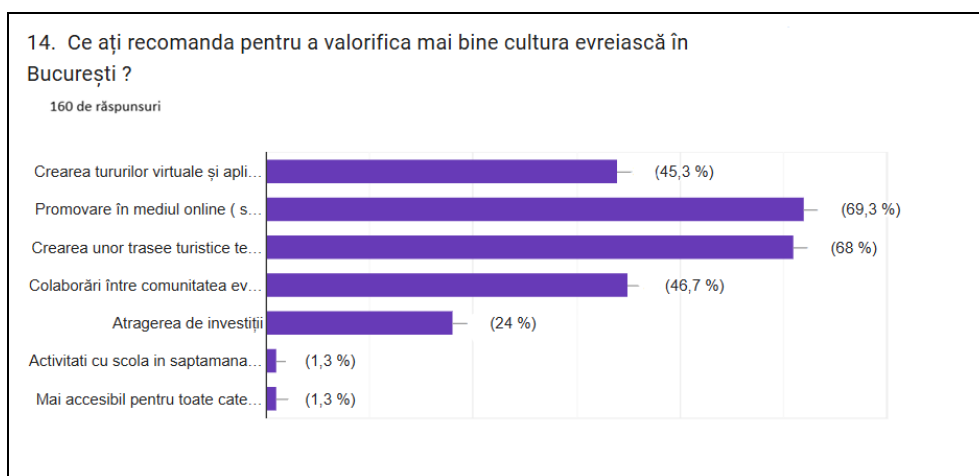

Figura 19. Recomandările respondenților de valorificare a culturii evreiești în București

Sursa: date prelucrate în Google Forms de către Ioana-Raluca MATEI și Darius-Ștefan NESTORIUC

Ultima întrebare a chestionarului reflectă percepțiile respondenților în ceea ce privește beneficiile pe care le-ar putea genera dezvoltarea turismului etnic evreiesc în București. Aceste răspunsuri pot fi observate în figura 20 de mai jos. Astfel, 81,3% din totalul respondenților, consideră că avantajele majore din punct de vedere social ar fi promovarea imaginii orașului ca destinație multiculturală. De asemenea, 66,7% dintre participanții consideră că acest tip de turism are potențialul

de a diversifica experiențele turistice, respectiv de a îmbogăți oferta turistică a capitalei. În plus, (60% dintre respondenți) consideră că îmbunătățirea și dezvoltarea turismului etnic evreiesc ar conduce la creșterea numărului de turiști, implicit la dezvoltarea economică locală prin crearea unor noi locuri de muncă în domeniu, variantă aleasă de 46,7% dintre participanți.

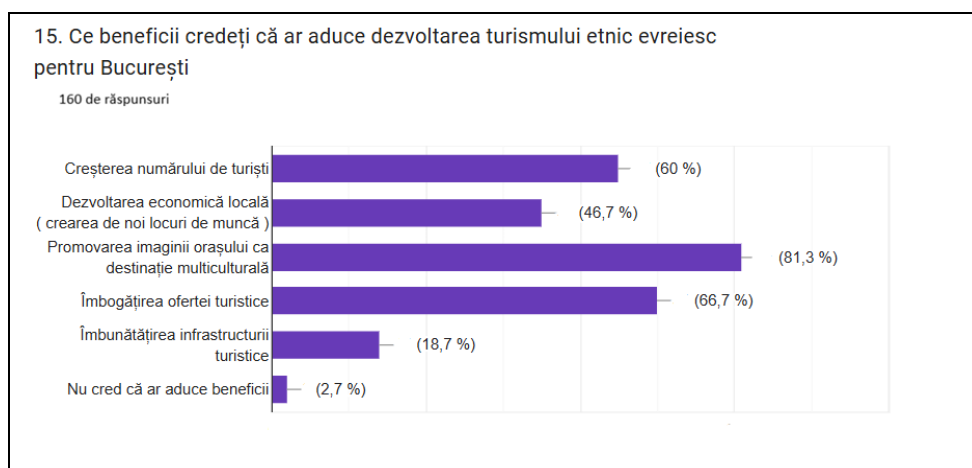

Figura 20. Recomandările respondenților de valorificare a culturii evreiești în București

Sursa: date prelucrate în Google Forms de către Ioana-Raluca MATEI și Darius-Ștefan NESTORIUC

Chestionarul a avut ca scop identificarea percepției publice cu privire la turismul etnic evreiesc, cu scopul de a evidenția faptul că activitățile și inițiativele create de această minoritate, stârnesc interesul publicului și pot genera beneficii atât sociale, cât și economice. Astfel, chestionarul a fost structurat pe etape, respectiv secțiuni. În prima parte am colectat datele socio-demografice ale respondenților pentru a putea să vizualizez și să creez un profil al acestora. Dar înainte de toate, am explicat definiția turismului etnic, asigurând astfel că participanții vor reuși să completeze toate întrebările în cunoștință de cauză.

De asemenea, pentru a analiza potențialul de dezvoltare a acestui tip de turism, am strâns răspunsuri și formulat întrebări pentru a observa dacă respondenții au participat anterior la activități culturale specifice. Mai apoi, participanții și-au exprimat părerea cu privire la preferințele legate de tipurile de activități pe care și-ar dori să le practice în acest context, precum și să ofere recomandări de dezvoltare a acestui tip de turism, respectiv cel etnic evreiesc. Toate aceste secțiuni și întrebări au avut ca și scop susținerea, prin argumente, a beneficiilor sociale și economice de la final, ce pot rezulta din valorificarea, promovarea și dezvoltarea turismului etnic evreiesc în București. De aceste beneficii poate profita atât comunitatea evreiască, precum și populația capitalei.

5. DISCUȚII

Analiza inițiativelor existente evidențiază faptul că valorificarea patrimoniului cultural evreiesc din București se concentrează predominant asupra componentelor materiale – sinagogi, muzee și instituții culturale precum Teatrul Evreiesc de Stat – în timp ce patrimoniul imaterial rămâne insuficient integrat în oferta turistică urbană. Această orientare reflectă o abordare tradițională a turismului cultural, bazată pe vizitarea obiectivelor fizice, în detrimentul experiențelor participative.

Rezultatele cercetării cantitative confirmă această tendință: deși majoritatea respondenților declară interes pentru tururi tematice și evenimente culturale, nivelul de interacțiune directă cu membrii comunității evreiești este redus. Această discrepanță indică existența unui potențial turistic latent, insuficient valorificat prin mecanismele actuale de promovare.

În plan instituțional, patrimoniul evreiesc beneficiază de susținere prin includerea României în Ruta Europeană a Patrimoniului Evreiesc, itinerar cultural coordonat de Asociația Europeană pentru Conservarea și Promovarea Culturii și Patrimoniului Evreiesc. Cu toate acestea, vizibilitatea segmentului bucureștean în cadrul acestei rețele este limitată, traseele promovate concentrându-se în special în zona Bucovinei și Maramureșului.

La nivel local, promovarea este realizată fragmentar prin intermediul site-urilor instituționale și al publicației „Realitatea Evreiască”, însă lipsa unei platforme integrate dedicate turismului etnic evreiesc în București reduce accesibilitatea informației pentru publicul extern comunității.

În acest context, dezvoltarea unui „Traseu Evreiesc” urban ar putea reprezenta o soluție strategică de integrare a patrimoniului material într-un circuit coerent și digitalizat. Propunerea răspunde direct preferințelor exprimate de respondenți privind traseele tematice și promovarea online. Mai mult, integrarea codurilor QR și a unei hărți interactive ar transforma experiența într-una adaptată turismului contemporan, caracterizat prin autonomie și acces rapid la informație.

Complementar, organizarea unei inițiative culturale anuale de tip „Săptămâna Patrimoniului Evreiesc”, inspirată de modele europene precum Jewish Cultural Festival din Budapesta, ar facilita valorificarea patrimoniului imaterial prin activități gastronomice, artistice și educaționale. O astfel de manifestare ar contribui la consolidarea dialogului intercultural și la transformarea patrimoniului într-o experiență participativă, nu doar contemplativă. De asemenea, dezvoltarea unor trasee tematice de nișă, precum turismul funerar („Drumul Memoriei”), ar permite diversificarea publicului-țintă și integrarea patrimoniului memorial în circuitele culturale urbane.

În ansamblu, rezultatele sugerează că patrimoniul evreiesc din București dispune de un potențial turistic semnificativ, însă valorificarea acestuia necesită o abordare integrată, care să combine digitalizarea, experiențele participative și parteneriatele instituționale.

6. CONCLUZII

Studiul a avut ca obiectiv analiza posibilităților de valorificare turistică a patrimoniului cultural evreiesc din Municipiul București, prin raportare atât la cadrul teoretic al turismului etnic și al turismului de patrimoniu, cât și la percepția publicului asupra acestui segment de nișă. Rezultatele cercetării evidențiază existența unui potențial turistic semnificativ, susținut de interesul ridicat al respondenților pentru participarea la activități specifice, în pofida nivelului redus de implicare anterioară.

Datele indică un nivel mediu de familiarizare cu noțiunea de turism etnic și o vizibilitate selectivă a principalelor obiective din capitală, precum Memorialul Holocaustului din București, Templul Coral din București și Teatrul Evreiesc de Stat. Totuși, diferența dintre intenția de participare și experiența efectivă sugerează existența unui deficit de promovare și integrare coerentă a acestor resurse într-un produs turistic unitar. Analiza evidențiază necesitatea adoptării unei abordări integrate, care să combine promovarea digitală, dezvoltarea traseelor tematice urbane și utilizarea tehnologiilor interactive. Implementarea unui „Traseu Evreiesc” în zona centrală a orașului, susținut prin aplicații digitale și instrumente de interpretare modernă, ar putea contribui la creșterea vizibilității patrimoniului și la diversificarea ofertei turistice a capitalei.

În același timp, valorificarea turistică a patrimoniului evreiesc trebuie realizată într-o manieră responsabilă, care să respecte dimensiunea memorială și identitară a acestuia. Echilibrul dintre atractivitatea turistică și autenticitate reprezintă o condiție esențială pentru evitarea comercializării excesive a spațiilor cu încărcătură istorică sensibilă. Limitările cercetării sunt legate de dimensiunea redusă a eșantionului și de predominanța tinerilor proveniți din mediul urban, ceea ce restrânge gradul de generalizare a rezultatelor. Cercetările viitoare ar putea extinde analiza asupra turiștilor străini, a membrilor comunității evreiești sau asupra impactului economic potențial al dezvoltării acestui segment turistic.

În concluzie, patrimoniul evreiesc din București dispune de resurse culturale și simbolice relevante pentru integrarea sa în circuitele turismului urban contemporan. Valorificarea strategică și sustenabilă a acestuia poate contribui nu doar la diversificarea ofertei turistice, ci și la consolidarea dialogului intercultural și la reafirmarea memoriei colective în spațiul urban.

BIBLIOGRAFIE

- Ashworth G.J. (2003), Heritage, identity and places: for tourists and host communities, *Tourism in destination communities*, p.79-97. <https://doi.org/10.1079/9780851996110.0079>
- Avraham E. (2009), Marketing and managing nation branding during prolonged crisis: The case of Israel, *Place Branding and Public Diplomacy*, 5, p. 202-212 <https://doi.org/10.1057/pb.2009.15>
- Blankenship A.M. (2018), Jewish Tourism in Berlin and Germany's Public Repentance for the Holocaust, *Academia Turistica*, 11 (2), p.117-126. <https://doi.org/10.26493/2335-4194.11.117-126>

- Bogan E. (2019), Turism urban, Editura Universitară, București
- Bogan, E., Simon T., Cercleux A-L. (2021), A system of values for the identification and ranking of the national tourism heritage in Romania, *Analele Universității București: Geografie*, Vol. 70, 53-70, <https://doi.org/10.5719/aub-g/70.1/5>
- Bogan E. (2022), The tourism potential of the Jewish cultural heritage in Bucharest, *Societies*, 12 (4), p.120. <https://doi.org/10.3390/soc12040120>
- Bowitz E., Ibenholt K. (2009), Economic impacts of cultural heritage - *Research and perspectives*, 10 (1), p.1-8. <https://doi.org/10.1016/j.culher.2008.09.002>
- Ciuciu A., 2010, Martori tăcuți. Străzi, sinagogigi magazine din București [Silent Witnesses. Streets, Synagogues and Shops in Bucharest], Projekt 36, Bern / Simon Geissbühler; http://www.projekt36.ch/op/Text-Ciuciu_RO_7.pdf
- Corsale A. (2017), Jewish heritage tourism in Bucharest: reality and visions, *The Geographical Journal* 183 (3), p. 261-271. <https://doi.org/10.1111/geoj.12211>
- Gantner E. (2014), Interpreting the Jewish Quarter, *Anthropological Journal of European Cultures*, 23 (2), p.26-42 - https://www.researchgate.net/publication/266207673_Interpreting_the_Jewish_Quarter
- Gruber, R. E. (2002). *Virtually Jewish: Reinvention of Jewish culture in Europe*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Gyemant L. (2002), the Romanian Jewry: Historical Destiny, Tolerance, Integration Marginalisation, *Journal for the Study of Religions and Ideologies*, 1(3), p 85-98. <https://jsri.ro/ojs/index.php/jsri/article/view/71/71>
- Krakover, S. (2013a). Generation of a tourism product: Jewish heritage tourism in Spain. *Enlightening Tourism*, 3(2), 142–168.
- Krakover, S. (2017). A heritage site development model: Jewish heritage product formation in South-Central Europe. *Journal of Heritage Tourism*, 12(1), 81–101.
- Streja S., Schwarz L 2009 *Synagogues of Romania* Editura Hasefer, Bucharest
- Waldman F., Shafir M. (2011), Jewish Studies in Romania, *Journal of Modern Jewish Studies*, 10 (1), p. 71-84. <https://doi.org/10.1080/14725886.2011.555178>

VALORIFICAREA PATRIMONIULUI NEOCLASIC ÎN DEZVOLTAREA TURISMULUI CULTURAL URBAN: PROPUNEREA UNUI CIRCUIT INTEGRAT ÎN MUNICIPIUL BRĂILA

Darius-Ștefan NESTORIUC¹, Ioana-Raluca MATEI²

¹Masterand, Planificare Teritorială și Managementul Localităților Urbane și Rurale,
Facultatea de Geografie, Universitatea din București
darius-stefan.nestoriuc@s.unibuc.ro

²Masterand, Managementul Resurselor și Activităților Turistice, Facultatea de
Geografie, Universitatea din București
ioana-raluca.matei@s.unibuc.ro

ABSTRACT

This study explores opportunities for revitalizing the city of Brăila by capitalizing on its neoclassical heritage, an architectural legacy of its period of maximum economic prosperity, driven by its status as a free port and its role as Europe's leading grain trading hub. The paper demonstrates how the massive accumulation of capital in the 19th and early 20th centuries shaped a unique urban landscape, with a radial-concentric structure and architectural edifices, earning it the nickname "Little Vienna," whose conservation and functional integration are today a critical necessity for the development of sustainable cultural tourism. Using an interdisciplinary methodology that combines spatial mapping via geographic information systems (GIS) with a sociological study conducted in 2025, the article highlights a strong desire for rehabilitation among the local community, with 81.3% of respondents supporting the reintegration of historic buildings into official tourist circuits as a strategy for strengthening urban identity. The study's central proposal aims to implement an integrated tourist circuit connecting the monumental heritage (such as the Maria Filotti Theater, the Water Castle, and the Baroque Clock) with the administrative center, transforming these monuments into active drivers of economic attractiveness. Finally, the study concludes that revitalizing this built heritage is not merely an act of preserving collective memory, but rather a viable solution for urban regeneration, capable of generating long-term socioeconomic benefits and repositioning Brăila on the map of leading cultural destinations in the Muntenia region.

Prezenta cercetare explorează oportunitățile de revitalizare a Municipiului Brăila prin valorificarea patrimoniului său neoclasic, un vestigiu arhitectural datorat perioadei de maximă înflorire economică determinată de statutul de Porto-Franco și de rolul orașului drept principal nod comercial al cerealelor în Europa. Lucrarea demonstrează cum acumularea masivă de capital din secolul al XIX-lea și începutul secolului XX a modelat un peisaj urban unic, cu o structură radiar-concentrică și edificii arhitecturale, devenind supranumită „Mica Vienă”, a căror conservare și integrare funcțională reprezintă astăzi o necesitate critică pentru dezvoltarea turismului cultural sustenabil. Folosind o metodologie interdisciplinară care îmbină cartografierea spațială prin sisteme informatice geografice (GIS) cu un studiu sociologic realizat în anul 2025, articolul evidențiază o dorință acută de reabilitare în rândul comunității locale, 81,3% dintre respondenți susținând reintegrarea clădirilor istorice în circuite turistice oficiale ca

strategie de consolidare a identității urbane. Propunerea centrală a studiului vizează implementarea unui circuit turistic integrat care să conecteze patrimoniul monumental (precum Teatrul Maria Filotti, Castelul de Apă, Ceasul Baroc) cu nucleul administrativ, transformând aceste monumente în vectori activi de atractivitate economică. În final, cercetarea concluzionează că revitalizarea acestui fond construit nu reprezintă doar un act de conservare a memoriei colective, ci constituie o soluție viabilă de regenerare urbană, capabilă să genereze beneficii socio-economice pe termen lung și să re poziționeze Brăila pe harta destinațiilor culturale de referință din regiunea Munteniei.

CUVINTE-CHEIE: *patrimoniul, neoclasicism, revitalizare urbană, circuit turistic.*

1. INTRODUCERE

În peisajul urban contemporan, patrimoniul cultural reprezintă nu doar o moștenire a trecutului, ci și o resursă strategică pentru dezvoltarea durabilă a orașelor (Bogan, 2019; Bogan, Simon, Câdea, 2021). Turismul cultural urban a devenit un motor economic esențial, capabil să revitalizeze centrele istorice și să consolideze identitatea locală. În acest context, Municipiul Brăila se remarcă ca un studiu de caz de o complexitate aparte, oferind un peisaj arhitectural definit de eleganța neoclasicismului, rezultat direct al unei perioade de prosperitate economică fără precedent (Summerson, 2024).

Istoria modernă a Brăilei este indisolubil legată de Dunăre și de statutul de Porto-Franco (1836-1883), perioadă în care orașul a devenit principalul depozit de mărfuri al regiunii și, ulterior, „capitala europeană a cerealelor” (Anastasiu și colab., 1980; Câdea, 2011; Bratosin, 2013). Această acumulare masivă de capital a atras o elită comercială multietnică și arhitecți de prestigiu, care au transformat structura urbană după modelele occidentale, conferind Brăilei renumele de „mica Viena”. Moștenirea acestui „secol de aur” se reflectă astăzi într-o concentrare remarcabilă de monumente istorice: de la morile industriale monumentale de pe malul fluviului, până la palatele administrative și reședințele somptuoase din centrul istoric (Gorincu & Gorincu, 1992).

Cu toate acestea, în prezent, există un decalaj vizibil între valoarea intrinsecă a acestui patrimoniu și gradul său de exploatare turistică (Bogan, 2019; Bogan, Simon, Câdea, 2021). Deși Brăila deține un potențial peisagistic și arhitectural unic, degradarea unor imobile și lipsa unei strategii de conectare a obiectivelor limitează atractivitatea orașului ca destinație culturală de top (Alexandru & Alexandru, 2005; Stoica, 2009).

Prezentul articol își propune să fundamenteze necesitatea și fezabilitatea reintroducerii acestor clădiri istorice într-un circuit turistic integrat. Lucrarea analizează factorii economici care au permis apariția neoclasicismului brăilean, care evaluează starea actuală a monumentelor și, folosind instrumente moderne de cartografiere (GIS) și analize de percepție socială, propune un traseu coerent care să unească punctele de interes major. Scopul final este transformarea patrimoniului dintr-o simplă „clădire abandonată” într-un element activ al vieții urbane, capabil să atragă vizitatori și să genereze beneficii socio-economice comunității locale.

2. METODOLOGIE

Abordarea metodologică utilizată în prezenta cercetare este una de tip interdisciplinar, articulată pe o analiză calitativă și cantitativă menită să fundamenteze propunerea circuitului turistic în Municipiul Brăila. Într-o primă etapă, a fost realizată o documentare amplă prin cercetarea arhivelor, prin consultarea literaturii de specialitate din domeniile istoriei urbane, arhitecturii neoclasice și economiei politice a secolului al XIX-lea, proces ce a permis înțelegerea contextului socio-economic al perioadei de Porto-Franco. Pentru gestionarea și prelucrarea datelor statistice referitoare la fluxurile comerciale istorice (precum exporturile agroalimentare detaliate în (tabelul 1) și a rezultatelor sondajului de opinie realizat în anul 2025, s-a utilizat pachetul software Microsoft Excel. Acest instrument a facilitat agregarea variabilelor și extragerea ponderilor procentuale necesare pentru validarea interesului comunitar față de patrimoniul local.

Componenta spațială a cercetării a fost dezvoltată prin utilizarea sistemului informațional geografic ArcGIS, care a servit la realizarea hărții de detaliu a circuitului turistic propus. Prin intermediul acestui program, au fost cartografiate precis punctele de interes, fiind analizată relația de proximitate dintre monumentele de arhitectură și ansamblurile industriale de pe faleză, asigurând astfel o succesiune logică și accesibilă a traseului în cadrul tramei stradale radiar-concentrice a orașului. Ulterior, pentru a transpune rezultatele teoretice într-un format interactiv și atractiv pentru public, s-a recurs la platforma de design grafic Canva. Aceasta a fost utilizată pentru editarea și machetarea „Pașaportului clădirilor istorice”, instrument central de marketing turistic ce integrează elementele vizuale ale monumentelor cu spațiile dedicate colectării ștampilelor. Această succesiune de etape metodologice — de la fundamentarea teoretică și procesarea datelor, până la modelarea spațială și designul materialelor promoționale — asigură coerența științifică a propunerii de revitalizare a patrimoniului arhitectural brăilean.

3. AREALUL DE STUDIU

Municipiul Brăila (figura 1), punct nodal de importanță strategică în bazinul Dunării de Jos, este situat în extremitatea estică a Câmpiei Române, pe malul stâng al fluviului, la sectorul maritim al acestuia, în dreptul kilometrului 170. Din punct de vedere geografic, orașul ocupă o poziție de contact între unitatea tabulară a Câmpiei Brăilei și zona inundabilă a Bălții Brăilei, această localizare favorizând istoric dezvoltarea sa ca interfață între resursele agricole ale hinterlandului și rutele comerciale internaționale.

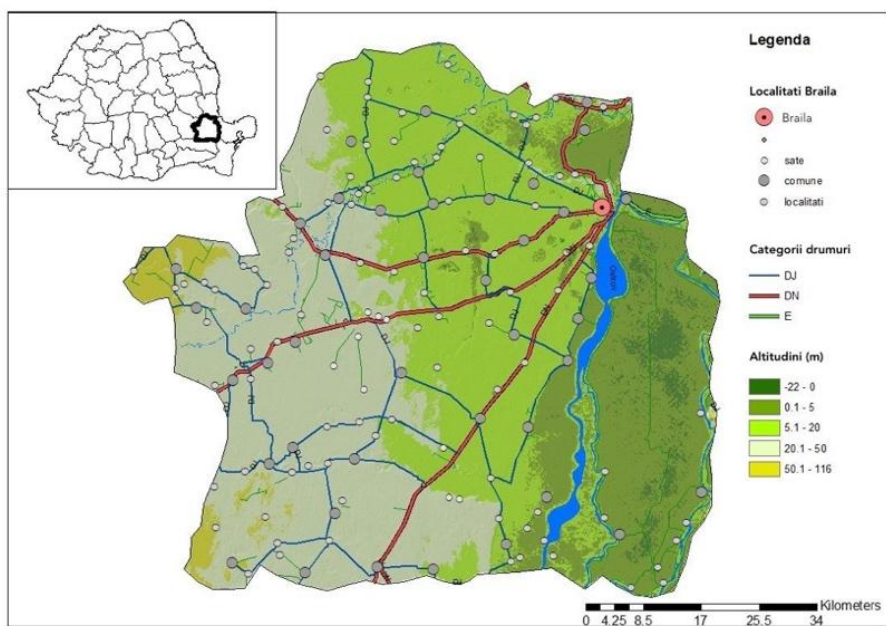

Figura 1. Localizarea Geografică a Municipiului Brăila cât și încadrarea pe teritoriul României

Sursa: prelucrare în programul ArcGis, Nestoriuc Darius-Stefan, Matei Ioana-Raluca

Arealul de studiu ales pentru prezenta cercetare se suprapune peste nucleul istoric al municipiului, spațiu definit printr-o morfologie urbană de tip radiar-concentrică, unică în peisajul urbanistic românesc. Această structură, cristalizată în urma planului de sistematizare (figura 2) impus după anul 1834, se prezintă sub forma unui evantai orientat către fluviu, având ca limite naturale Dunărea la est și arcul semicircular format de Bulevardele Alexandru Ioan Cuza și Independenței la vest.

Figura 2. Planul Brăilei în 1834

Sursa: Arhivele Naționale

În cadrul acestui perimetru, analiza vizează în mod specific punctele de maximă importanță arhitecturală, începând cu Piața Traian, care reprezintă centrul simbolic și administrativ al orașului, și continuând cu frontul fluvial al falezei, unde se regăsesc monumentele arhitecturii industriale reprezentate de morile Violatos și Lykiardopoulos. Totodată, cercetarea include arterele radiale principale, precum Strada Regală sau Calea Călărășilor, care fac legătura între port și zona rezidențială, conservând o coerență stilistică neoclasică remarcabilă în ceea ce a consacrat renumele localității drept „Mica Vienă”.

Justificarea selectării acestui areal rezidă în starea de conservare a fondului construit și în valoarea sa identitară excepțională, Brăila fiind una dintre puținele localități din regiune care și-au menținut intactă trama stradală din secolul al XIX-lea. Astfel, zona centrală analizată nu reprezintă doar un spațiu geografic delimitat, ci principalul punct de atracție al resurselor culturale și arhitecturale necesare implementării circuitului turistic integrat propus, oferind suportul material fundamental pentru revitalizarea economică și socială a întregului municipiu.

4. REZULTATE ȘI DISCUȚII

Analiza spațială a Municipiului Brăila relevă o concentrare remarcabilă a patrimoniului neoclasic în perimetrul centrului istoric, validând ipoteza conform căreia prosperitatea economică din perioada *Porto-Franco* (reieșit din tabelul 1) a lăsat o amprentă memorabilă asupra morfologiei urbane. Aceste cifre demonstrează că, dincolo de dominația cerealelor, Brăila exporta cantități masive de produse cu valoare adăugată ridicată, precum seul (17,91%) și pieile (13,45%), care alimentau veniturile burgheziei comerciale și ale statului. Această forță financiară s-a materializat direct în peisajul urban: profiturile obținute din comerț au fost reinvestite în construcția palatelor administrative, a locuințelor somptuoase din centrul istoric și a infrastructurii industriale de pe faleză.

Tabelul 1. Exporturile agroalimentare cât și veniturile obținute din acestea

Mărfuri	Cantitate	Valoare(franci)	Pondere estimată în total %
Seu	2.032.000 kg	1.557.000	17,91%
Unt	1.108.710 kg	950.000	10,93%
Slănină	50.000 kg	35.000	0,40%
Miere	144.000 kg	93.000	1,07%
Brânză	700.000 kg	440.000	5,06%
Pastramă	64.500 kg	316.000	3,63%
Piei	Mii de bucăți	1.169.000	13,45%

Sursa: Viorel Bratosin, Brăila, economie și societate(1830-1914)

În cadrul circuitului turistic propus (figura 3), această dimensiune economică este esențială pentru narațiunea turistică. Traseul nu prezintă doar „clădiri frumoase”, ci explică vizitatorului mecanismul prin care comerțul cu mărfurile menționate în (tabelul 1) a clădit Brăila. Pentru a crește interactivitatea, propunem ca pliantul de parcurs să includă infografice bazate pe aceste date istorice, iar ștampilele colectate de turiști de la muzee să reprezinte simbolic

principalele elemente arhitecturale ale clădirilor, siluete, sau produsele comercializate, ca semn de recunoștință și perpetuarea moștenirii lor.

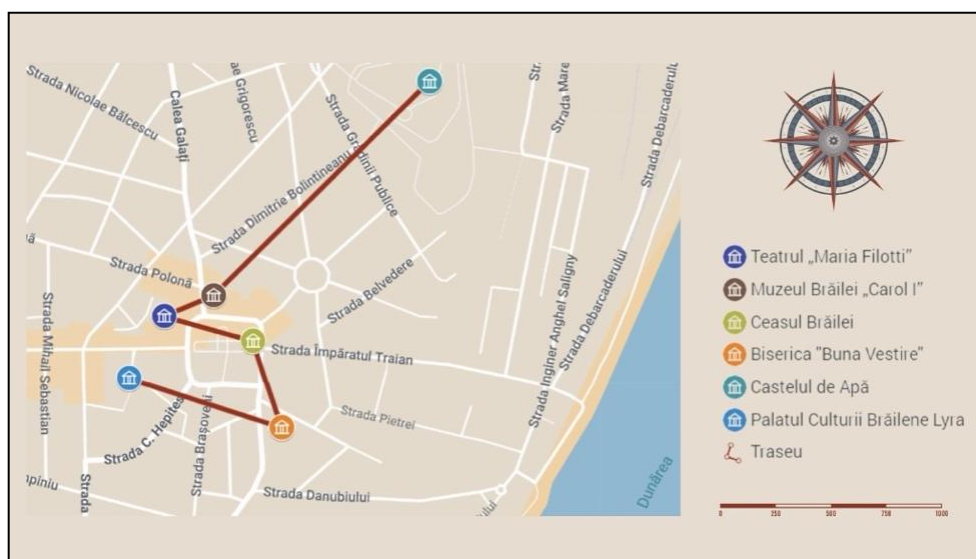

Figura 3. Propunerea circuitului turistic

Sursa: Harta realizată în programul ArcGis, Nestoriuc Darius-Stefan, Matei Ioana-Raluca

Astfel, prin corelarea datelor de export cu obiectivele fizice de pe traseu cum ar fi fostele depozite sau sediile băncilor unde se tranzacționau aceste valori circuitul capătă astfel o profunzime educativă. Această metodă de motivare a populației, bazată pe un amestec de rigoare istorică și elemente de gameficare (pliantul cu ștampile), transformă vizita plictisitoare într-o incursiune în „epoca de aur” a economiei brăilene, validând necesitatea conservării patrimoniului.

Traseul turistic propus integrează astfel, o serie de repere arhitecturale de o valoare excepțională, care reflectă prosperitatea economică și efervescența culturală a Brăilei de odinioară. Un pilon central al acestui circuit este Teatrul „Maria Filotti”(notat cu cifra 1), un monument reprezentativ pentru barocul târziu, care a fost donat orașului de către filantropul Dumitru Ionescu. Această instituție nu a fost doar un centru al artelor, ci un simbol al rafinementului elitei comerciale, fiind una dintre cele mai prestigioase clădiri de acest tip din regiune.

În inima centrului istoric, în Piața Traian, se află Ceasul Baroc (notat cu cifra 4), ridicat în anul 1906, care funcționează ca un punct de referință simbolic pentru planul urbanistic radiar-concentric al orașului, marcând vizual zona de maximă importanță administrativă și socială a epocii.

Un element inedit de revitalizare a patrimoniului industrial este Castelul de Apă (notat cu cifra 3), o structură monumentală ce face obiectul unui proiect modern de reconversie funcțională. Conform documentului, acesta este transformat într-un observator astronomic dotat cu tehnologii avansate, precum săli de cinema 7D și o platformă rotativă, devenind astfel un motor de atracție turistică ce îmbină moștenirea istorică cu inovația contemporană.

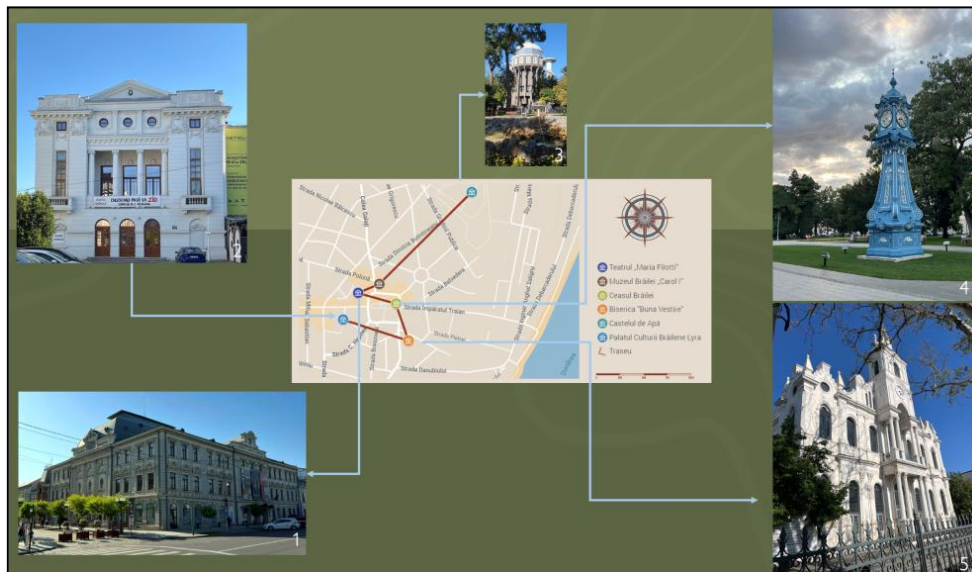

Figura 4. Prezentarea obiectivelor turistice

Sursa: Prelucrare în programul Canva, Nestoriuc Darius-Ștefan, Matei Ioana-Raluca

Dimensiunea multiculturală și bogăția spirituală a orașului sunt cel mai bine ilustrate de Biserica Greacă „Buna Vestire” (notat cu cifra 5), construită între anii 1863-1872 după planurile arhitectului Avram Ioannidis. Aceasta este descrisă ca o capodoperă a eclectismului, îmbinând stilurile gotic, clasic, baroc și renescentist, dimensiunile sale impunătoare fiind comparabile cu cele ale Mitropoliei din Atena, fapt ce subliniază puterea economică a comunității elene din Brăila.

În completarea acestui peisaj cultural se află Palatul Lyra (notat cu cifra 2), sediul celebrei societăți muzicale cu același nume fondată în 1883. Această clădire reprezintă un mărturie a prestigiului social și a apetitului pentru cultură al burgheziei brăilene, fiind un spațiu dedicat excelenței artistice care a modelat viața socială a „Micii Viene”. Toate aceste obiective, prin starea lor de conservare și istoricul lor bogat, fundamentează necesitatea implementării „Pașaportului clădirilor istorice”, oferind turiștilor o experiență de explorare completă a identității unice a Municipiului Brăila.

Din punct de vedere psihologic, structurarea circuitului sub forma unui „pașaport” (figura 5) creează un obiectiv tangibil. Fiecare clădire inclusă în itinerar (precum Teatrul Maria Filotti, Ceasul Brăilei, Castelul de Apă) nu mai este doar un punct pe o hartă, ci o „bornă” ce trebuie validată. Sistemul de colectare a ștampilelor de la muzee sau puncte de informare acționează ca un stimulent vizual al progresului, astfel dorința de a completa toate spațiile libere din pașaport motivează turistul să parcurgă întregul traseu, nu doar punctele centrale, crescând astfel timpul de staționare în oraș și creșterea fluxului economic.

Figura 5. Propunere pașaportului interactiv

Sursa: Prelucrare în programul Canva, Nestoriuc Darius-Ștefan, Matei Ioana-Raluca

Astfel, Pașaportul obligă, într-un mod ludic, vizitatorul să intre în contact direct cu instituțiile de cultură precum (Muzeul Brăilei „Carol I”, secțiile de artă, Palatul Lyra). Pentru a obține ștampila aferentă clădirii respective, urmând ca turistul să fie încurajat să viziteze interiorul acestora sau să interacționeze cu personalul, ceea ce duce la o creștere a fluxului de vizitatori pentru muzeele locale și la o mai bună înțelegere a contextului istoric prezentat în lucrare.

Prin urmare, pentru comunitatea locală, procesul de reabilitare funcționează ca un catalizator al identității colective. Astfel, datele colectate în 2025 confirmă faptul că brăilenii nu văd aceste clădiri ca pe niște structuri inerte, ci ca pe niște elemente definiții ale mândriei locale. Redescoperirea acestui patrimoniu prin inițiative precum „Pașaportul clădirilor” oferă cetățenilor un nou mod de a interacționa cu spațiul urban, transformând nostalgia degradării într-o curiozitate activă generatoare de profit. Reabilitarea fațadelor și reconversia spațiilor interioare în centre culturale sau hub-uri economice moderne vor asigura o revitalizare socială, în care comunitatea devine principalul gardian și promotor al propriei istorii cât și perpetuarea acesteia.

În concluzie, implementarea „Pașaportului clădirilor istorice” reprezintă o soluție strategică și inovatoare pentru revitalizarea turismului în Municipiul Brăila, transformând patrimoniul său neoclasic dintr-o arhivă statică de piatră într-

un produs turistic dinamic și interactiv. Importanța acestui instrument rezidă în capacitatea sa de a armoniza obiectivele de conservare cu cele de promovare economică, oferind un suport fizic procesului de gamificare a experienței culturale. Prin motivarea vizitatorilor de a parcurge integral circuitul propus și de a interacționa direct cu instituțiile muzeale pentru obținerea ștampilelor, acest pașaport asigură o creștere a timpului de staționare în oraș și o mai bună distribuție a fluxurilor turistice între faleză și centrul istoric.

Mai mult, succesul acestei inițiative depășește sfera marketingului turistic, având un impact profund asupra comunității locale. Așadar, redescoperirea clădirilor emblematică prin intermediul unui itinerar structurat contribuie la consolidarea identității urbane și la conștientizarea valorii economice istorice pe care Brăila a deținut-o în perioada *Porto-Franco*. Validarea socială a acestui proiect este demonstrată prin susținerea masivă a populației identificate în cercetarea de teren, confirmă faptul că valorificarea fondului construit este calea sustenabilă către un viitor prosper. Astfel, „Pașaportul clădirilor” devine un simbol al renașterii „Micii Viene”, oferind Municipiului Brăila instrumentele necesare pentru a se re poziționa ca destinație culturală de elită în bazinul Dunării de Jos și pentru a genera beneficii socio-economice de lungă durată pentru locuitorii săi.

5. CONCLUZII

Prezenta cercetare fundamentează necesitatea reabilitării și reintegrării patrimoniului neoclasic din Municipiul Brăila într-un circuit turistic integrat, demonstrând că valoarea arhitecturală a orașului este direct proporțională cu prosperitatea sa istorică. Analiza coroborată a datelor economice și spațiale conduce la următoarele concluzii fundamentale pentru dezvoltarea viitoare a orașului, și anume.

În primul rând, studiul confirmă faptul că bogăția arhitecturală a Brăilei nu este un fenomen izolat, ci rezultatul direct al succesului economic din perioada regimului de *Porto-Franco*. Datele privind exporturile agroalimentare au demonstrat existența unui capital masiv care a finanțat construcția edificiilor emblematică, transformând o necesitate funcțională (comerțul) într-o estetică urbană de referință (Neoclasicismul). Această legătură cauzală reprezintă fundamentul narativ al circuitului propus, oferind turistului o înțelegere profundă a modului în care „Mica Vienă” a fost clădită pe forța economică a fluviului.

În al doilea rând, utilizarea instrumentelor GIS a demonstrat că morfologia radiar-concentrică a orașului facilitează crearea unui traseu turistic fluid și logic. Conectarea sinergică a patrimoniului industrial (morile de pe faleză) cu nucleul administrativ și cultural (Piața Traian, Teatrul „Maria Filotti”) permite o revitalizare urbană care depășește simpla vizitare a unor clădiri. Integrarea unor proiecte moderne, precum transformarea Castelului de Apă în observator astronomic, indică o direcție sustenabilă de regenerare prin reconversie funcțională, adaptată cerințelor secolului XXI.

În al treilea rând, introducerea conceptului de „Pașaport al clădirilor istorice” reprezintă o inovație în marketingul cultural local. Acest instrument de gamificare răspunde nevoii de a motiva vizitatorii și populația locală prin

interacțiune directă și recompensă simbolică (colectarea ștampilelor tematice). Această strategie nu doar că dinamizează fluxul de vizitatori către muzee, dar transformă experiența turistică într-un act de explorare activă, facilitând însușirea valorilor identitare ale orașului.

Prezenta cercetare întrunește anumite limitări care trebuie semnalate pentru o interpretare obiectivă a rezultatelor. O barieră majoră este reprezentată de absența unei analize detaliate a costurilor de implementare necesare pentru restaurarea efectivă a clădirilor și pentru materializarea logisticii circuitului (producția pașapoartelor, infrastructura de semnalizare și marketingul teritorial). Deoarece studiul s-a concentrat pe fundamentarea geografică și arhitecturală, evaluarea resurselor financiare și a studiilor de fezabilitate economică rămâne un demers necesar într-o etapă ulterioară de proiectare. În egală măsură, o limitare operațională semnificativă o constituie lipsa unei comunicări consolidate între instituțiile muzeale și culturale locale în vederea urmării unui scop comun. Absența unei strategii de colaborare interinstituțională și fragmentarea administrativă pot îngreuna adoptarea unitară a sistemului de „ștampilare” a pașaportului turistic, succesul circuitului fiind direct condiționat de capacitatea actorilor locali de a depăși barierele birocratice și de a acționa sinergic pentru promovarea identității Brăilei.

Sintetizând rezultatele analizei, reabilitarea fondului construit și implementarea unui traseu turistic interactiv constituie pilonii unei dezvoltări urbane reziliente. „Pașaportul clădirilor istorice” acționează ca o punte între măreția comercială de odinioară și noile cerințe ale turismului experiențial. Prin această abordare, Brăila nu doar își salvează identitatea arhitecturală, ci creează un model de succes în care valorificarea capitalului istoric generează oportunități economice noi și o mândrie locală revitalizată, esențiale pentru un viitor urban echilibrat

BIBLIOGRAFIE

- Alexandru I. (2009). Bisericile Brăilei, Editura Dunărea, Brăila.
- Alexandru I, Alexandru L. (2005). Brăila Monumentală, Editura Dunărea, Brăila.
- Alexandru I, Alexandru M. (1998). Brăila, S.C. Paper Invest S.A.Brăila.
- Anastasiu F și colab. (1980). Brăila-Monografie, Editura Sport-Turism, București.
- Bogan E., Simon T., Căndea M. (2021), Patrimoniul turistic al României, Editura Universitară, București
- Bogan E., Simon T., Căndea M. (2023), Așezările umane. Organizarea și amenajarea spațiului geografic, Editura Universitară, București
- Bogan E. (2019), Turism urban, Editura Universitară, București
- Bratosin V.S. (2013). Brăila, economie și societate (1830-1914), Editura Nomina, Brăila.
- Căndea I. (2011). Brăila 1711 Documente și Studii, Muzeul Brăilei, Editura Istros, Brăila.
- Gorincu G., Gorincu F. (1992). Brăila 625 în date cronologice 1368-1993, Editura Danubius, Brăila.
- Hartușche. N.A, Anastasiu F. (1968). Brăilița, Muzeul Brăilei.

- Munteanu I. (2009). Brăila Studiu Monografic, Editura Proilavia, Brăila.
- Munteanu I. (2009). Sradalele Brăilei II, Editura Ex Libris, Brăila.
- Munteanu I. (2016). Monumente istorice ale oraşului Brăila, Editura Proilavia, Brăila.
- Stoica, M. (2009). Brăila – Memoria oraşului – Imaginea unui oraş românesc din secolul al XIX-lea, Editura Istros, Brăila.
- Summerson J. (2024). Arhitectura secolului al XVIII-lea, Editura Vremea, Bucureşti.

DEFILEUL DUNĂRII – MODEL DE VALORIFICARE TURISTICĂ A GEOMORFOSITURILOR

Gabriela STOICAN¹, Cosmin BUTURUGĂ², Ioana ȚUȚUEANU¹

¹Student, Specializarea Geografie Turismului, Facultatea de Geografie,
Universitatea din București

luciana-gabriela.stoican@s.unibuc.ro

ioana.tutueanu@s.unibuc.ro

²Masterand, Geomorfologie și Cartografie cu Elemente de Cadastru, Facultatea de
Geografie, Universitatea din București

cosmin-alexandru.buturuga@s.unibuc.ro

ABSTRACT

Geomorphosites represent landforms with scientific, educational, and touristic value, reflecting geomorphological processes and the evolution of natural landscapes, and constituting important elements of geomorphological heritage and of a territory's tourism potential. The study area analyzed in this paper is the Danube Gorge (Danube Defile), located in the south-western part of Romania, along the border with Serbia, a region characterized by a great diversity of landforms, limestone cliffs, narrow valley sectors, gorges, and numerous natural elements with high scenic and scientific value. This sector of the Danube represents one of the most spectacular fluvial landscapes in Europe and is included within the Iron Gates Natural Park, having a significant importance both from a geomorphological and a touristic perspective.

In order to evaluate the identified geomorphosites within the study area, the Swiss methodology for geomorphosite assessment was applied, which allows the determination of the overall touristic value through the analysis of several criteria, such as scientific value, scenic value, cultural-historical value, and economic value. The application of this method enabled a comparative analysis and a ranking of the main geomorphosites within the Danube Gorge. The obtained results highlight that some of these sites present a high overall touristic value due to the spectacular landscape, accessibility, and their importance for geomorphological research. In conclusion, the Danube Gorge possesses a remarkable geomorphological heritage that can be efficiently valorized through the development of sustainable tourism and through the implementation of appropriate measures for environmental protection and conservation.

Geomorfositurile reprezintă forme de relief cu valoare științifică, educativă și turistică, care reflectă procesele geomorfologice și evoluția peisajului natural, constituind elemente importante ale patrimoniului geomorfologic și ale potențialului turistic al unui teritoriu. Arealul de studiu analizat în această lucrare este Defileul Dunării, situat în sectorul sud-vestic al României, la granița cu Serbia, un spațiu caracterizat printr-o mare diversitate de forme de relief, abrupturi calcaroase, chei, sectoare înguste ale văii fluviului și numeroase elemente naturale cu valoare peisagistică și științifică ridicată. Acest sector al Dunării reprezintă unul dintre cele mai spectaculoase peisaje fluviale din Europa, fiind inclus în cadrul Parcului Natural Porțile de Fier și având o importanță deosebită atât din punct de vedere geomorfologic, cât și turistic.

În vederea evaluării geomorfositurilor identificate în arealul studiat, a fost utilizată metodologia elvețiană de evaluare a geomorfositurilor, care permite determinarea valorii turistice globale prin analiza mai multor criterii, precum valoarea științifică, valoarea scenică, valoarea cultural-istorică și valoarea economică. Aplicarea acestei

metode a permis realizarea unei analize comparative și a unei ierarhizări a principalelor geomorfosituri din Defileul Dunării. Rezultatele obținute evidențiază faptul că unele dintre aceste situri prezintă o valoare turistică globală ridicată, datorită spectaculozității peisajului, accesibilității și importanței lor pentru cercetarea geomorfologică. În concluzie, Defileul Dunării dispune de un patrimoniu geomorfologic deosebit, care poate fi valorificat în mod eficient prin dezvoltarea turismului durabil și prin implementarea unor măsuri adecvate de protecție și conservare a mediului natural.

CUVINTE CHEIE: geomorfosituri, turism, valorificare, ecoturism, dezvoltare durabilă, patrimoniu geomorfologic, Defileul Dunării.

1. INTRODUCERE

Geomorfositurile sunt un tip de geosit (Reynard, 2009) reprezentând forme de relief care au, sau au dobândit o valoare științifică, cultural/ istorică, estetică, sau social/economică și chiar ecologică, datorită percepției umane, sau de exploatare (Panizza, 1993).

Termenul de geomorfosit a fost introdus în știință din anul 1993 de către M.Panizza, datorită nevoii de cunoaștere a valorii științifice, turistice și nu numai. De-a lungul istoriei mulți oameni de știință au contribuit la dezvoltarea acestui concept (figura 1), menționăm cercetători precum: M.Panizza (Italia), E.Reynard (Elveția), A.Hose (Marea Britanie), P.Pereira (Portugalia) cât și cercetători europeni și români (Gabriela Cocean, Rodica Nicula, Dorina Camelia Ilieș, ș.a.). Acesta a apărut și s-a dezvoltat în țări din Europa de sud.

Figura 1. Axa cronologică a definirii termenului de “Geomorfosit”

Defileul Dunării (cunoscut de asemenea drept Clisura Dunării) (figura 2) este localizat în partea sud-vestică a României, la granița cu Serbia, pe malul nordic al Dunării, în sectorul unde intră fluviul în țară, acest lucru favorizând

turismul transfrontalier. Acesta se întinde pe suprafața județelor Caraș-Severin și Mehedinți, și este delimitat la vest de râul Nera, și la est de localitatea Gura Văii, în apropierea Porților de Fier. Altitudinea din acest areal are 40 de metri în apropierea Dunării, și poate ajunge până la 934 de metri, în Podișul Mehedinți. Poziția acestuia permite accesul rutier pe DN57, oferind puncte de belvedere spectaculoase.

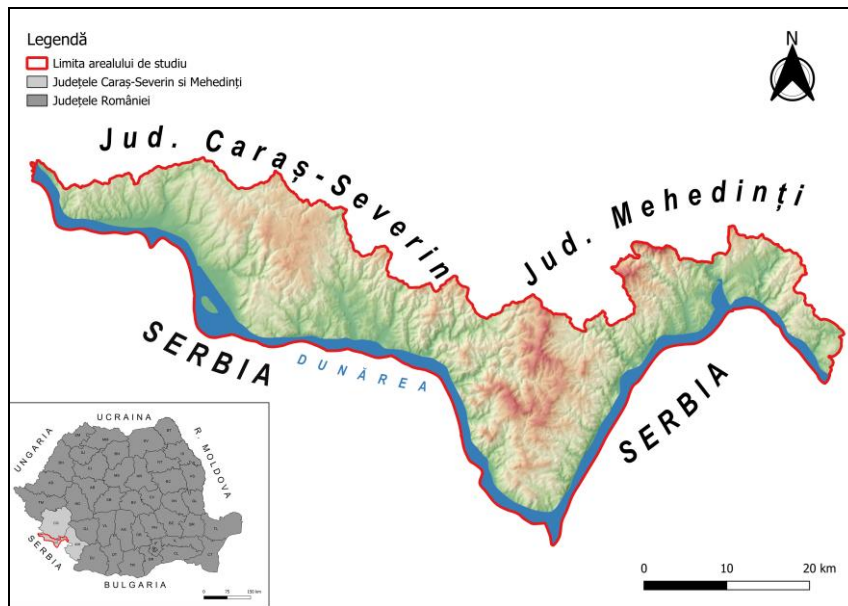

Figura 1. Localizarea Defileului Dunării

Sursa: Harta realizată în programul QGIS 3.34.12, Autorii

Acest defileu se întinde de-a lungul a mai multor unități de relief (figura 3). Unitatea de relief predominantă este Culmea Svinecei, localizată în partea centrală a hărții. De-a lungul Dunării se întind 3 depresiuni: Depresiunea Moldova Nouă, urmată de Depresiunea Liubcova, și apoi de Depresiunea Orșova, care se află la sud de Culmea Svinecei.

Munții Radimnei se află în nordul Depresiunii Moldova Nouă, alături de Podișul Cărbunari. Munții Ravenscăi se află la nord de Depresiunea Liubcova. La extremitatea estică se află Podișul Mehedinți.

Alte unități de relief pe care se întinde Defileul Dunării sunt Culoarul Cernei și Masivele Domogled – Vârful lui Stan.

Toate aceste unități de relief de-a lungul cărora se desfășoară clisura atrage turiști pasionați de explorări geologice cât și studenți, cercetători dezvoltând în special un segment de turism specializat în geologie și geomorfologie.

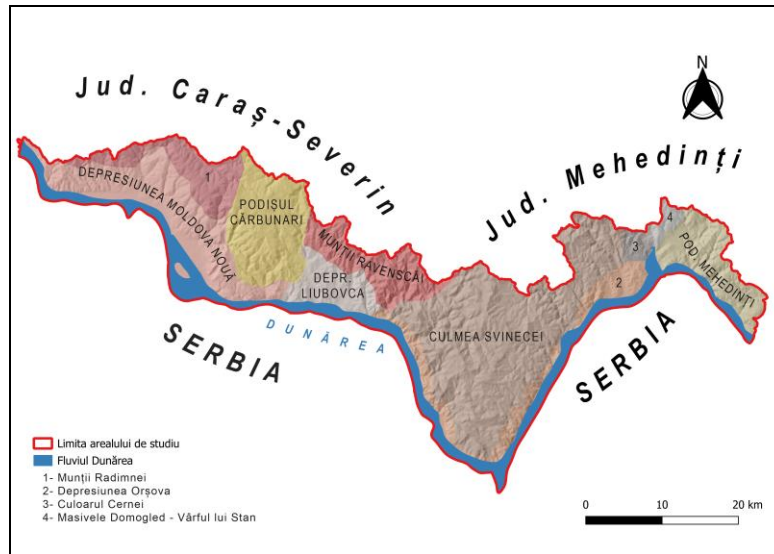

Figura 3. Subunitățile de relief din Defileul Dunării

Sursa: Harta realizată în programul QGIS 3.34.12, Autorii

Defileul Dunării se află între 2 unități geologice: Carpații Occidentali și Platforma Moesica (la sud-est). De aici rezultă și diversitatea geologică ce este prezentă în acest areal (figura 4).

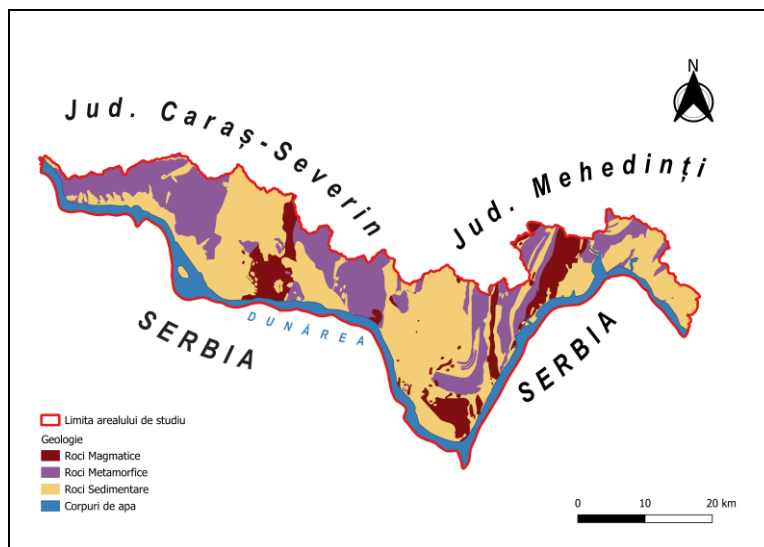

Figura 4. Litologia Defileului Dunării

Sursa: Harta realizată în programul QGIS 3.34.12, Autorii

După cum se poate observa, rocile sedimentare se găsesc cu precădere în areal. Trei zone unde se observă prezența acestora pe hartă sunt în arealul Podișului Cărbunari și Depresiunea Moldova Nouă, în Culmea Svinecea, și în Podișul Mehedinți. De asemenea, sunt vizibile în apropierea Dunării,

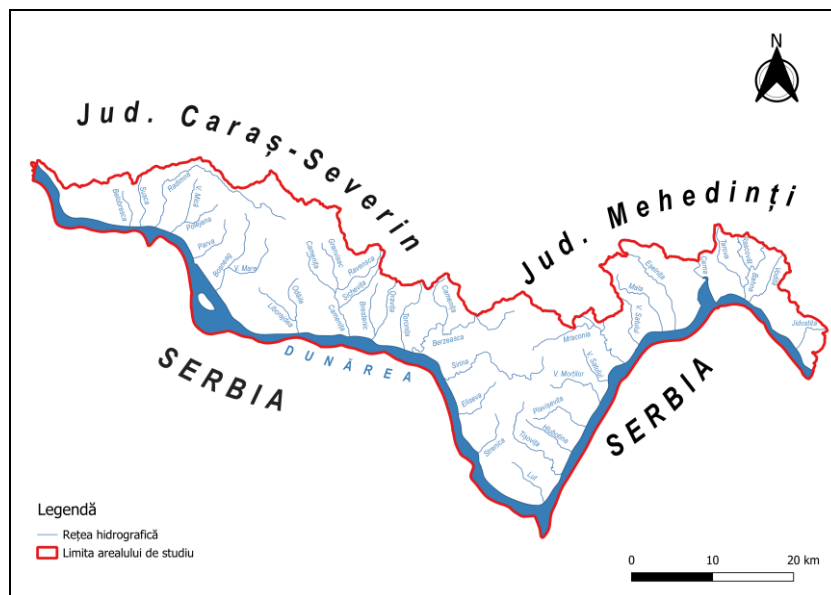
predominante fiind calcarele și dolomitele. Aceste roci au generat un relief carstic, spectaculos prin prezența versanți abrupti, peșteri și chei, ce reprezintă principala atracție pentru croazierele pe Dunăre.

Rocile metamorfice sunt dispersate pe tot arealul, dar se observă prezența acestora predominant spre nord, în special în Munții Radimnei. Rocile metamorfice din Defileul Dunării sunt rezistente la eroziune și sunt responsabile de spectaculozitatea versanților abrupti. Duritatea acestor roci permite menținerea unor pante mari, ideale pentru practicarea alpinismului și puncte de belvedere asupra fluviului. Exemple de roci metamorfice din arealul studiat sunt roci cristaline precum șisturi sau gnaise.

Rocile magmatice din acest areal sunt reprezentate doar de granite, prezența lor nefiind atât de vizibilă pe hartă, dar și a rocilor metamorfice, respectiv sedimentare, acestea adaugă diversitate, fiind puncte de interes pentru practicarea și dezvoltarea turismul științific și educațional în această zonă.

De asemenea, după cum se poate observa în figura 4, Defileul Dunării are o rețea hidrografică foarte bine dezvoltată. În acest areal Fluviul Dunărea intră în țară și se întinde pe tot sectorul Baziaș-Portiile de Fier, unde are cel mai mare debit. Foarte multe dintre râurile afluențe Dunării din areal au o lungime mică. Printre cele mai importante râuri ce se varsă în Dunăre în acest areal sunt Nera, Sirinia, Ponicoava, Eșelnița, Cerna și Topolnița.

Hidrografia bogată a Defileului Dunării (figura 5), transformă apa dintr-o resursă naturală într-o bază pentru desfășurarea activităților recreative, sportive și de explorare precum croaziere, plimbări cu barca sau cu caiacul, rafting și trekking și altele.

Figură 5. Rețeaua hidrografică Defileului Dunării

Sursa: Harta realizată în programul QGIS 3.34.12, Autorii

Defileul Dunării reprezintă o zonă importantă pentru studiul și valorificarea turistică a patrimoniului geomorfologic. Pentru studenții Facultății de Geografie, Universitatea din București, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, respectiv Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, Defileul Dunării constituie anual un punct central al stagiilor de practică aplicativă, oferind oportunitatea de a observa pe teren procesele și formele de relief studiate teoretic, dar și de a înțelege mecanismele de promovare și valorificare turistică a arealului. Această lucrare își propune să contribuie la o mai bună înțelegere a relației dintre potențialul geomorfologic și dezvoltarea turismului, fiind totodată un suport util pentru activitățile didactice și aplicative ale studenților.

În acest context, tema devine relevantă atât din perspectivă academică, prin aprofundarea cunoștințelor legate de geomorfositurile din Defileul Dunării, cât și din perspectivă practică, prin evidențierea modalităților de valorificare durabilă a acestora în scopuri turistice.

Scopul principal al lucrării îl constituie analiza complexă a geomorfositurilor din Defileul Dunării și evidențierea modului în care acestea pot fi integrate într-un model coerent de valorificare turistică durabilă. Cercetarea urmărește demonstrarea faptului că patrimoniul geomorfologic al arealului nu reprezintă doar un obiect de interes științific, ci și o resursă strategică pentru dezvoltarea unui turism sustenabil, cu valențe educaționale, culturale și economice.

Pentru atingerea scopului propus au fost formulate mai multe obiective specifice. Un prim obiectiv îl reprezintă identificarea și delimitarea geomorfositurilor reprezentative, prin inventarierea formelor de relief cu valoare științifică, estetică, culturală și economică, precum și prin localizarea cartografică a geomorfositurilor în cadrul arealului studiat. Un al doilea obiectiv vizează caracterizarea fizico-geografică a arealului, realizată prin analiza cadrului natural, cu accent asupra reliefului, geologiei și hidrografiei. În acest context, se urmărește evidențierea relației dintre substratul geologic și morfologia actuală a teritoriului, precum și corelarea elementelor naturale cu potențialul turistic al zonei. Un alt obiectiv major constă în evaluarea valorii turistice globale a geomorfositurilor, prin aplicarea metodei elvețiene de evaluare și determinarea valorii scenice, științifice, culturale și economice a fiecărui sit. Totodată, se urmărește realizarea unei ierarhizări obiective a siturilor pe baza scorurilor obținute și evidențierea diferențelor dintre geomorfosituri cu notorietate internațională și cele cu relevanță locală sau regională.

De asemenea, cercetarea are în vedere identificarea provocărilor și riscurilor asociate acestor forme de relief, prin analiza impactului activităților turistice asupra geomorfositurilor și evidențierea proceselor de degradare naturală și antropică, precum eroziunea, vandalismul sau dezvoltarea construcțiilor necontrolate. În acest cadru este evaluat și gradul de vulnerabilitate al diferitelor tipuri de situri, precum endocarstul, abrupturile și platourile carstice.

În final, se urmărește formularea unui model de valorificare durabilă, prin propunerea unor măsuri de control al fluxurilor turistice, integrarea principiilor ecoturismului și geoturismului și implicarea comunităților locale în procesul de dezvoltare și gestionare a resurselor turistice.

2. METODOLOGIE

Metodologia utilizată are un caracter interdisciplinar, îmbinând metode specifice cercetării geomorfologice cu instrumente de analiză turistică și evaluare cantitativă. Metoda documentării științifice a presupus consultarea literaturii de specialitate privind conceptul de geomorfosit, metodele de inventariere și evaluare, precum și studiile anterioare referitoare la Defileul Dunării. Această etapă a oferit fundamentul teoretic al cercetării și a permis stabilirea criteriilor de analiză. Metoda cartografică a avut un rol esențial în delimitarea spațială a arealului și a geomorfositurilor selectate. Au fost realizate hărți tematice privind localizarea, cadrul geologic, relieful și rețeaua hidrografică, utilizând aplicația QGIS 3.34.12. Analiza spațială a permis corelarea distribuției siturilor cu structura geologică și morfologia teritoriului.

Metoda observației directe a fost aplicată în cadrul activităților de teren, facilitând identificarea stării de conservare a geomorfositurilor și observarea impactului turistic asupra acestora. Aceasta a permis validarea informațiilor teoretice și completarea lor cu date empirice. Metoda prelucrării și interpretării datelor a constat în sistematizarea informațiilor în tabele comparative, acordarea de scoruri pentru fiecare criteriu analizat și calcularea valorii turistice globale prin determinarea mediei aritmetice a valorilor obținute. Metoda elvețiană constă în evaluarea valorii turistice globale, în funcție de mai mulți factori împărțiți în 4 mari valori (scenică, științifică, culturală și economică), iar pentru fiecare dintre acestea fiind realizate și definite scări specifice, lucru realizat de G. Quaranta (1993) și V. Grandgirard (1997) pentru cea estetică; de P. Coratza și C. Gusti (2005) pentru cea științifică, de către D. Rojsek (1994) și V. Rivas (1995) pentru cea cultural-istorică și de V. Rivas (1995) și M. Panizza (1998, 2003) pentru cea economică (Comănescu, L.; Ielenicz, M.; Nedelea, A., 2010).

Pentru evaluarea obiectivă a geomorfositurilor a fost utilizată metoda elvețiană, care presupune calcularea valorii turistice globale prin formula:

$V_{tour} = (V_{sce} + V_{sci} + V_{cult} + V_{eco}) / 4$ (unde valoarea scenică, științifică, culturală și economică sunt evaluate pe o scară cuprinsă între 0 și 1, corespunzătoare nivelurilor de la nul la foarte ridicat). Această metodă permite compararea siturilor și realizarea unei ierarhizări obiective, reducând gradul de subiectivitate în aprecierea potențialului turistic.

Valoarea scenică (estetică) (V_{sce}) reflectă impactul vizual și estetic al sitului asupra arealului. De obicei este calculată după media a 5 criterii principale: numărul de puncte cu vizibilitate ($Sce1$), distanța medie de la punctul de belvedere - în metri ($Sce2$), suprafața ($Sce3$), diferența de nivel ($Sce4$) și contrastul coloristic cu spațiul înconjurător vizibil ($Sce5$). Formula pentru a calcula valoarea scenică este următoarea:

$V_{sce} = (Sce1 + Sce2 + Sce3 + Sce4 + Sce5) / 5$ (unde nu este introdusă nici o pondere deoarece nu există nici un motiv pentru a acorda punctaje diferențiate pe criterii).

Valoarea științifică (V_{sci}) reflectă importanța geomorfologică a sitului. De obicei este calculată ca media a șase criterii principale: interesul paleologic ($Sci1$), reprezentativitatea ($Sci2$), Suprafața - calculată în procente ($Sci3$), unicitatea

(Sci4), integritatea (Sci5) și interesul ecologic (Sci6). Formula pentru a calcula valoarea științifică este următoarea:

$Vsci = (Sci1 + Sci2 + 0.5 \times Sci3 + 0.5 \times Sci4 + Sci5 + Sci6) / 5$ (unde este introdusă ponderea deoarece Sci3 și Sci4 evaluează unicitatea în relație cu Sce3).

Valoarea culturală (Vcult) reflectă relația dintre sit și activitatea umană. Este calculată după media a cinci criterii principale: caracteristici culturale și istorice (Cult1), reprezentări iconografice (Cult2), relevanță istorică și arheologică (Cult3), relevanță religioasă (Cult4), evenimente de artă și cultură (Cult5). Formula pentru valoarea culturală este următoarea:

$Vcult = (Cult1 + 2 \times Cult2 + Cult3 + Cult4 + Cult5) / 6$ (unde s-a introdus ponderea deoarece criteriul 2 este considerat important, el evaluând și numărul de citări din diferite materiale).

Valoarea economică sau turistică (Veco) evaluează potențialul pentru geoturism sau alte forme de turism practicate și utilizare economică durabilă. Această valoare este calculată după media a cinci criterii principale: accesibilitatea de la geomorfosit la un mijloc de transport (Eco1), riscuri naturale (Eco2), numărul anual de vizitatori ai regiunii (Eco3), nivelul oficial de protecție al sitului (Eco4), atracția (Eco5). Formula de calcul este următoarea:

$Veco = (Eco1 + Eco2 + Eco3 + Eco4 + Eco5) / 5$ (unde nu este introdusă nici o pondere deoarece nu există nici un motiv pentru a discrimina un anumit criteriu).

Prin integrarea acestor metode, cercetarea capătă un caracter riguros și aplicativ, depășind simpla descriere a formelor de relief și orientând analiza către fundamentarea unui model coerent de valorificare turistică durabilă.

3. REZULTATE ȘI DISCUȚII

3.1. Inventarierea și evaluarea geomorfositurilor din Defileul Dunării

3.1.1. Selecția și clasificarea geomorfositurilor

Din punct de vedere turistic, geomorfositurile din Defileul Dunării – precum Chipul lui Decebal, Ciucarul Mare și Ciucarul Mic, Vârful Trescovat, Cheile Șirinei, Peștera Gaura cu Muscă, Stânca Baba Caia, Grota Haiducilor, Vârful Corhanul Mare și Cascada Modăvița (figura 6) – au fost alese în cercetare datorită valorii lor ridicate de atractivitate și diversității experiențelor pe care le oferă vizitatorilor, îmbinând peisaje spectaculoase (puncte de belvedere asupra Dunării), forme de relief variate (chei, peșteri, abrupturi, cascade), elemente culturale și simbolice (precum Chipul lui Decebal sau legendele asociate Grotei Haiducilor), dar și un grad relativ bun de accesibilitate și integrare în trasee turistice existente; toate aceste caracteristici contribuie la creșterea potențialului de valorificare turistică a zonei, la diversificarea activităților recreative (drumeții, speoturism, fotografie, turism de aventură) și la consolidarea atractivității Defileului Dunării ca destinație turistică complexă.

Figura 6. Geomorfositurile selectate din Defileul Dunării (1 – Chipul lui Decebal, 2 – Ciucarul Mic, 3 – Ciucarul Mare, 4 - Vârful Trescovăț, 5 – Cheile Siriniei, 6 – Peștera Gaura cu Muscă, 7 – Stânca Baba Caia, 8 – Grota Haiducilor, 9 – Vârful Corhanul Mare, 10 – Cascada Modăvița)

Sursa: 1.<https://aventurainromania.ro/chipul-lui-decebal/>; 2.<https://www.doihoinari.ro/ciucaru-mic-din-cazanele-dunarii-tura-pentru-incepatori/>; 3. <https://www.dordetur.ro/drumetie-ciucarul-mare-dunare/>; 4.<https://aventurainromania.ro/varful-trescovat/>; 5.<https://www.cniptmoldovanoua.ro/valea-siriniei/>; 6. <https://stirilecs.ro/gaura-cu-musca-un-loc-spectaculos-in-caras-severin/>; 7.<https://doxologia.ro/cuvinte-cheie/craiasa-singuratica-dunarii/>; 8.<https://aventurainromania.ro/grota-haiducilor/>; 9.<https://romaniainalttime.wordpress.com/2016/04/17/muntii-locvei-aprilie-2016/>; 10. <https://ghidulbanatului.ro/eticheta/cascada-modavita>

Geomorfositurile selectate au fost clasificate conform Comănescu et al., 2010 (tabelul 1), astfel:

Tabelul 1. Clasificarea geomorfositurilor din Defileul Dunării

Nr. Crt/Criteriu	Temporal	Genetic	Importanța turistică	Mărime
1. Chipul lui Decebal	Pasiv	Antropic	Internațional	Punct
2. Ciucarul Mic	Pasiv	Fluviatil	Național	Areal
3. Ciucarul Mare	Pasiv	Fluviatil	Național	Areal
4. Vârful Trescovăț	Pasiv	Morfologic	Regional/local	Punct
5. Cheile Siriniei	Pasiv	Carstic	Regional/local	Linie
6. Peștera Gaura cu Muscă	Pasiv	Carstic	Regional/local	Punct
7. Stânca Baba Caia	Pasiv	Structural	Regional/local	Punct
8. Grota Haiducilor	Pasiv	Carstic	Regional/local	Punct
9. Vf. Corhanul Mare	Pasiv	Morfologic	Regional/local	Punct
10. Cascada Modăvița	Pasiv	Morfologic	Regional/local	Punct

Din punct de vedere al criteriului temporal, toate sunt pasive deoarece relieful local nu mai prezintă procese de evoluție climatică sau geologică.

Din punct de vedere al genezei, Chipul lui Decebal (figura 6.1) este antropic deoarece reprezintă o sculptură a unei figuri istorice săpate în stâncă. Ciucarul Mare (figura 6.3) și Ciucarul Mic (figura 6.2) au geneza fluviatilă

deoarece Dunărea a impactat apariția acestora semnificativ. Cascada Modăvița (figura 6.10), alături de vârful Trescovăț (figura 6.4) și Corhanul Mare (figura 6.9) sunt de geneza morfologică deoarece sunt rezultatul acțiunii agenților externi (apă sau vânt în cazul acestora). Cheile Siriniei (figura 6.5), Peștera Gaura cu Muscă (figura 6.6) și Grota Haiducilor (figura 6.8) sunt de natura carstică deoarece sunt forme de relief carstic, mai exact, au în componență formațiuni calcaroase, din dolomită, gips sau sare, modelate de apă, care conține dioxid de carbon dizolvat, rezultând în astfel de forme de relief. Stânca Baba Caia (figura 6.7) este de geneză structurală deoarece este determinată direct de caracteristicile geologice ale substratului, cum ar fi structura internă, compoziția litologică și dispunerea spațială a formațiunilor.

Cât despre importanța turistică, Chipul lui Decebal este de importanță internațională fiindcă atrage cei mai mulți turiști din toată lumea, fiind una dintre cele mai impresionante sculpturi în piatră din lume. Ciucarul Mic și Ciucarul Mare sunt de importanță națională deoarece sunt au trasee montane ce sunt străbătute mereu de turiști. Restul geomorfositurilor sunt de importanță regională/locală, fiind cunoscute doar de localnici sau din regiunile învecinate. Din punct de vedere al mărimii, acestea au fost alese după cum sunt ele reprezentate pe hărțile turistice.

3.1.2. Valoarea turistică a geomorfositurilor

3.1.2.1. Valoarea scenică

Cea mai mare valoare din tabelul 2, Chipul lui Decebal și Ciucarul Mare au cea mai mare valoare scenică. Chipul lui Decebal are o înălțime de 55 de metri și poate fi vizibil nu doar naval, cât și rutier, de aici și un număr mare de puncte cu vizibilitate. Ciucarul Mare poate fi observat din multe puncte de belvedere și este cel mai mare geomorfosit ca suprafață în hectare.

Tabelul 2. Valoare scenică/estetică a geomorfositurilor selectate din Defileul Dunării

Nr. crt	Geomorfosituri	Nr. de puncte cu vizibilitate	Dist. medie de la punctul de belvedere	Suprafața (ha)	Diferență de nivel (m)	Contrastul coloristic cu spațiul înconjurător vizibil	TOTAL
1	Chipul lui Decebal	1	1	0.5	0.5	1	0.8
2	Ciucarul Mic	0.75	0.75	0.5	0.75	0.5	0.65
3	Ciucarul Mare	1	0.75	0.75	1	0.5	0.8
4	Vârful Trescovăț	0.5	0.5	0.25	1	0.75	0.6
5	Cheile Siriniei	0.75	0.25	0.5	0.75	1	0.65
6	Peștera Gaura cu Muscă	0.25	0.25	0.25	0.5	0.5	0.35
7	Stânca Baba Caia	0.75	0.5	0.25	0.5	0.25	0.45
8	Grota Haiducilor	0.25	0.25	0.25	0.25	0.75	0.35

9	Vf. Corhanul Mare	0.5	0.25	0.5	1	0.5	0.5
10	Cascada Modăvița	0.5	0.5	0.25	0.75	1	0.6

Punctajul cel mai mic îl au Peștera Gaura cu Muscă și Grota Haiducilor, printre motive fiind având un număr mic de puncte cu vizibilitate și nu au o suprafață așa mare.

3.1.2.2. Valoarea științifică

În contrariu cu valoarea sa scenică, Chipul lui Decebal nu oferă o valoare științifică importantă (tabelul 3). Deși este unică în Europa și are o stare de integritate mare, aceasta nu reprezintă un interes paleogeografic mare, fiind un geomorfosit de genă antropică.

Tabelul 2. Valoarea științifică a geomorfositurilor selectate din Defileul Dunării

Nr. crt	Geomorfosituri	Interesul Paleogeografic	Reprezentativitatea	Suprafață (%)	Unicitatea	Integritatea	Interesul ecologic	TOTAL
1	Chipul lui Decebal	0	0.25	0.25	1	1	0	0.375
2	Ciucarul Mic	0.5	1	0.5	0.5	0.75	0.75	0.85
3	Ciucarul Mare	0.5	1	0.5	0.5	0.75	0.75	0.85
4	Vârful Trescovăț	0.75	0.75	0.25	0	0.75	0.75	0.625
5	Cheile Siriniei	1	1	0.25	0.5	0.5	0.5	0.675
6	Peștera Gaura cu Muscă	0.25	0.75	0.25	0.25	0.5	0	0.35
7	Stâncă Baba Caia	0.75	1	0.25	0.75	1	0	0.65
8	Grota Haiducilor	1	0.5	0.25	0.25	0.5	0.5	0.55
9	Vf. Corhanul Mare	0	0.5	0.25	0	0.5	0.25	0.275
10	Cascada Modăvița	1	1	0.25	0.5	0.5	0.5	0.675

Ciucarul Mic și Ciucarul Mare au cel mai mare punctaj deoarece oferă o vedere asupra evoluției geomorfologice a arealului, având o vedere directă la Dunăre și relieful local.

Cel mai mic punctaj îl constituie Vârful Corhanul Mare. În acest areal nu există elemente de natură paleogeografică, având un interes științific și ecologic datorită schimbărilor antropice care s-au întâmplat în apropierea acestuia, precum barajul de acumulare. Interesul ecologic este redus, singurul lucru la acest geomorfosit fiind flora diversă.

3.1.2.3. Valoarea culturală

Chipul lui Decebal constituie cel mai mare punctaj al valorii culturale (tabelul 4). Acesta este unul dintre cele mai vizitate obiective turistice din zonă,

zilnic existând tururi navale către acest monument unic în Europa, fiind cea mai înaltă statuie construită în piatra de pe continent și a 2-a la nivel mondial.

Chipul lui Decebal constituie cel mai mare punctaj al valorii culturale. Acesta este unul dintre cele mai vizitate obiective turistice din zonă, zilnic existând tururi navale către acest monument unic în Europa, fiind cea mai înaltă statuie construită în piatra de pe continent și a 2-a la nivel mondial.

Tabelul 3. Valoarea culturală a geomorfositurilor selectate din Defileul Dunării

Nr. crt	Geomorfosituri	Caracteristici culturale și istorice	Reprezentări iconografice	Relevanță istorică și arheologică	Relevanță religioasă	Evenimente de artă și cultură	TOTAL
1	Chipul lui Decebal	1	1	1	0.5	0.75	0.875
2	Ciucarul Mic	1	0.5	0.25	0	0.25	0.416
3	Ciucarul Mare	1	0.5	0.25	0	0.25	0.416
4	Vârful Trescovăț	0.25	0.25	0	0	0	0.125
5	Cheile Siriniei	0.25	0.5	0	0	0	0.208
6	Peștera Gaura cu Muscă	0.5	0.25	0.5	0	0	0.25
7	Stânca Baba Caia	0.5	0.75	0	0.25	0	0.375
8	Grota Haiducilor	0.75	0.5	1	0.25	0	0.5
9	Vf. Corhanul Mare	0.25	0.5	0	0	0	0.208
10	Cascada Modăvița	0	1	0	0	0	0.33

3.1.2.4. Valoarea economică

Chipul lui Decebal este punctat drept geomorfositul cu cea mai mare valoare economică, aproape de 1 punct (tabelul 5). Acest lucru se datorează accesibilității sale ușoare și a nivelului său de recunoaștere internațională, oferind un număr mare de vizitatori.

Trei geomorfosituri au avut cel mai mic scor al valorii economice. Datorită faptului că, acestea sunt recunoscute la nivel local și că acestea nu sunt ușor accesibile.

Chipul lui Decebal este punctat drept geomorfositul cu cea mai mare valoare economică, aproape de 1 punct. Acest lucru se datorează accesibilității sale ușoare și a nivelului său de recunoaștere internațională, oferind un număr mare de vizitatori.

Trei geomorfosituri au avut cel mai mic scor al valorii economice. Datorită faptului că, acestea sunt recunoscute la nivel local și că acestea nu sunt ușor accesibile.

Tabelul 4. Valoarea economică a geomorfositurilor selectate din Defileul Dunării

Nr. crt	Geomorfosituri	Accesibilitatea	Riscuri naturale	Numărul anual de vizitatori în regiune	Nivelul oficial al protecției	Atracția	TOTAL
1	Chipul lui Decebal	1	1	1	0.75	1	0.95
2	Ciucarul Mic	0.5	0.75	0.75	0.75	0.75	0.7
3	Ciucarul Mare	0.5	0.75	0.75	0.75	0.75	0.7
4	Vârful Trescovăț	0.25	0.5	0.25	0.5	0.5	0.4
5	Cheile Siriniei	0.5	0.5	0.25	0.5	0.5	0.45
6	Peștera Gaura cu Muscă	1	0.5	0.25	0.5	0.25	0.5
7	Stânca Baba Caia	0.75	0.75	0.5	0.75	0.5	0.65
8	Grota Haiducilor	0.25	0.5	0.5	0.5	0.25	0.4
9	Vf. Corhanul Mare	0.25	0.5	0.25	0.5	0.5	0.4
10	Cascada Modăvița	0.5	0.75	0.5	0.75	0.5	0.6

3.1.2.5. Valoarea turistică-globală

Din tabelul 6, reiese faptul că cea mai mare valoare turistică-globală o are Chipul lui Decebal, fiind cel mai important geomorfosit din areal, un simbol al Defileului Dunării la nivel internațional.

Ciucarul Mare și Ciucarul Mic sunt următoarele geomorfosituri cu o valoare turistică-globală mare. Acestea conferă informații importante despre cum relieful din acest areal a evoluat, precum și peisajul natural sau cultural caracteristic arealului.

Geomorfositul cu valoarea cea mai mică este Vârful Corhanul Mare, ceea ce înseamnă că acesta nu reprezintă un interes științific și cultural mare.

 Tabelul 5. Valoarea turistică-globală a geomorfositurilor din Defileul Dunării

Nr. crt	Geomorfosituri	V. Scenică	V. Științifică	V. Culturală	V. Economică	V. Turistică-globală
1	Chipul lui Decebal	0.8	0.375	0.875	0.95	0.75
2	Ciucarul Mic	0.65	0.85	0.416	0.7	0.65
3	Ciucarul Mare	0.8	0.85	0.416	0.7	0.69
4	Vârful Trescovăț	0.6	0.625	0.125	0.4	0.44
5	Cheile Siriniei	0.65	0.675	0.208	0.45	0.50
6	Peștera Gaura cu Muscă	0.35	0.35	0.25	0.5	0.36
7	Stânca Baba Caia	0.45	0.65	0.375	0.65	0.53
8	Grota Haiducilor	0.35	0.55	0.5	0.4	0.45
9	Vf. Corhanul Mare	0.5	0.275	0.208	0.4	0.35
10	Cascada Modăvița	0.6	0.675	0.33	0.6	0.55

4. DISCUȚII

4.1. Modalități de valorificare a geomorfositurilor

Defileul Dunării are un potențial turistic remarcabil datorită atracțiilor turistice naturale cât și a atracțiilor turistice antropice, includerea acestei zone în Parcul Natural Porțile de Fier (cu o suprafață de 115.655 ha) a doua cea mai mare arie protejată din țară, întărește această ipoteză. Însă existența unui potențial turistic considerabil necesită o implicare a autorităților locale, naționale cât și a comunităților locale pentru o promovare și valorificare coerentă și sustenabilă.

Acest lucru se poate concretiza prin inițiative precum :

1. Investiții în infrastructură pentru dezvoltarea și modernizarea sa.
2. Digitalizarea Parcului Natural Porțile de Fier prin implementarea unor platforme integrate de rezervări și ghiduri digitale care să pună în valoare atât legendele locale dar și informații despre cadrul natural al zonei .
3. Sprijinirea comunităților locale prin încurajarea pensiunilor agroturistice și a meșteșugurilor tradiționale, astfel încât beneficiile economice ale turismului să se resimtă în rândul locuitorilor din Clisură.
4. Implementarea unor strategii de smart tourism pentru a preveni degradarea siturilor sensibile (precum peșterile sau habitatele lalelei de cazane) în perioadele de vârf.
5. Cooperarea Transfrontalieră la Porțile de Fier (România – Serbia).

Proiectele de restaurare a Cetății Golubac (Serbia) au dus la o explozie a numărului de vizitatori pe malul sârbesc. O strategie comună de promovare (un singur bilet pentru ambele maluri sau croaziere integrate) ar face ca turiștii care vizitează malul sârbesc să traverseze și spre Cetatea Ladislau sau Chipul lui Decebal, crescând durata șederii în regiune.

6. Pentru protejarea biodiversității este necesară reglementarea strictă a ambarcațiunilor cu motor și promovarea celor electrice sau a caiacelor. Autoritățile române ar putea introduce zone „eco-only”, reducând poluarea fonică ce afectează fauna (ex. vulturii codalbi).

În prezent există tendințe legate de combaterea supraturismului: Turiștii sunt încurajați să evite zonele supraaglomerate și să exploreze „bijuteriile ascunse” pentru a reduce impactul negativ asupra comunităților locale. Acest lucru reprezintă un prilej strategic pentru a promova zona folosind diferite instrumente de promovare (publicitatea verbală; materiale promoționale tipărite; mass-media; internetul și mediul digital).

4.1.1. Geoturism

O modalitate de valorificare turistică a geomorfositurilor este reprezentată de turismul geomorfologic care are ca obiectiv promovarea și valorificarea diversității geomorfologice și geologice. Aceasta zona are o diversitate geomorfologică cât și geologica ridicată, potrivit capitolului trei, cu forme de relief precum Cazanele Mari, Cazane Mici, Podișul Ciucarului Mare iar pentru a deveni o

zonă geoturistică renumită trebuie ca geomorfositurile zonei să fie valorificate și promovate mai bine.

În turismul geomorfologic, cele mai vizitate obiective sunt: Cazanele Dunării (peste 100.000 de turiști/an), Peștera Ponicova , Grota Veterani (38.000 de turiști în 2016), Belvederea Ciucarul Mare, Chipul lui Decebal (peste 500.000 de turiști/an). Accesibilitatea reprezintă un factor esențial în valorificarea geomorfositurilor. Amenajarea de trasee turistice marcate, poteci tematice, puncte de belvedere și scări de acces permite includerea obiectivelor mai greu accesibile.

Există zone mai accesibile, cele din exterior și unele mai puțin accesibile,cele din interior. Acest lucru face ca aceste geomorfosituri să fie vizitate în mod diferențiat de către turiști, astfel cele accesibile sunt foarte vizitate, însemnând și o degradare mai mare a lor. Unele dintre ele au urme însemnate de degradare lăsate de către turiști, de exemplu prin înlăturarea materialului parental (calcarul Curchia, punctele fosilifere Ilovița și Grădina Zmeilor) (Iosif, 2012). De aceea este necesară, o data cu valorificarea, luarea unei inițiative precum cea de la punctul patru, deoarece înainte de a valorifica este necesar de a proteja resursele turistice potențiale.

4.1.2. Ecoturism

Ecoturismul (figura 6) reprezinta o forma principală de manifestare a turismului durabil care pune accent pe conservarea mediului și pe educația turiștilor cu privire la conservarea și protejarea mediului prin reducerea turismului de masă. Dezvoltarea durabilă în turism este o necesitate, iar legătura între turism și mediu este mult mai puternică decât în cazul altor industrii (Institutul național de cercetare-dezvoltare în turism, 2009).

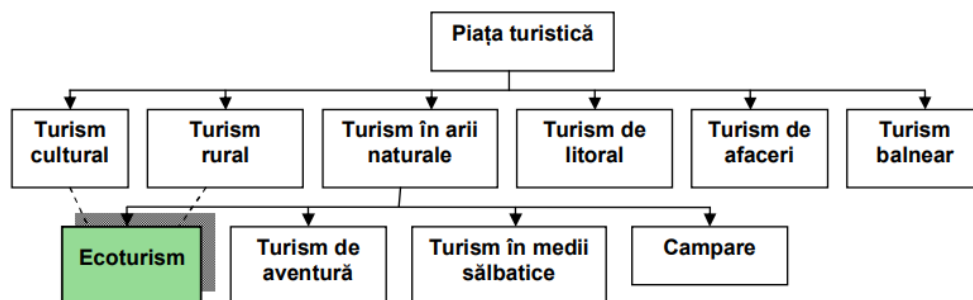

Figura 6. Ecoturismul ca segment de piață

Sursa: conform Megan Epler Wood, 2002 și Eagles P., 1997)

Ecoturismul reprezintă o altă modalitate de valorificare a geomorfositurilor zonei prin practicarea sa în Defileul Dunării. Ecoturismul se poate practica prin proiectul european *EcoVeloTour*, implementat și în România, acesta promovează ecoturismul și turismul ciclistic de-a lungul rutelor EuroVelo. Se poate folosi ciclismul mai ales pentru a pătrunde în acele zone sau

geomorfosituri mai puțin accesibile, contribuind în acest mod și la calitatea aerului, reducând emisiile de carbon.

O altă inițiativă de practicare a ecoturismului în Defileul Dunării și nu numai, este *ViaDanubiana*, lansată de Asociația *MaiMultVerde*, se dorea a fi „Primul traseu de ecoturism care va parcurge întreg sectorul românesc al Dunării” (figura 7). Acest traseu se poate parcurge atât pe apă, pe jos cât și cu mașina sau cu bicicleta. Distanța traseului este una de 257 km (Baziaș - Calafat) pe un drum asfaltat, cu o dificultate scăzută. De-a lungul acestuia se poate observa monumente naturale (peștera Gaura Ghindiei, peștera Ponicovală) cât și antropice (Muzeul sătesc de la Gornea, Castrul Roman de la Moldova Nouă).

Figura 7. Traseul „Tronsonul sârbesc / Zona montană (Defileul Dunării)”
Sursă: <https://viadanubiana.ro/traseu/defileul-dunarii-tronsonul-sarbesc-zona-montana/>

O altă activitate care prin practicarea ei poate valorifica zona și care este în strânsă legătură cu ecoturismul este birdwatching, atragând biologi, geografi, biogeografi cât și pasionați de biodiversitate sau fotografie .

4.2. Hazarde naturale și antropice care afectează geomorfositurile

Geomorfositurile din Defileul Dunării, deși prezintă o rezistență litologică ridicată (în special masivele calcaroase), sunt supuse unor procese de degradare continuă. Managementul acestor situri necesită identificarea timpurie a vulnerabilităților pentru a preveni pierderea valorii lor științifice și estetice.

4.2.1. Dinamica geomorfologică actuală

Riscurile naturale sunt intrinseci evoluției reliefului, fiind accentuate de condițiile climatice specifice sectorului de defileu.

Procesele de prăbușire și rostogolire (Rockfalls): pe versanții abrupti ai Cazanelor, gelifracția și alternanța umiditate-uscăciune fragmentează roca. Aceste

procese reprezintă un risc major pentru infrastructura rutieră (DN57) și pentru siguranța turiștilor, modificând totodată micro-relieful versanților.

Eroziunea torențială și șiroirea: în perioadele cu precipitații excepționale, versanții cu acoperire vegetală fragmentată suferă procese de spălare în suprafață și degradare a solului, ceea ce duce la colmatarea unor forme carstice (doline sau intrări în peșteri).

Dinamica fluvială și abraziunea: deși cursul Dunării este controlat prin sistemul hidroenergetic, variațiile de nivel ale lacului de acumulare influențează procesele de abraziune la baza versanților, putând submina stabilitatea unor profile geologice de interes științific.

4.2.2. Presiunea umană asupra siturilor

Activitățile umane reprezintă adesea factori de risc cu un ritm de manifestare mult mai rapid decât procesele naturale (tabel 7).

Turismul necontrolat (Over-tourism): Vandalismul: Inscripționarea pereților peșterilor sau a versanților și degradarea formațiunilor stalagmitice (în Peștera Ponicovală) reduc valoarea estetică și științifică a geomorfositelor. Traficul intens: Ambarcațiunile de mare viteză produc valuri care accelerează eroziunea malurilor în sectoarele înguste.

Activități extractive și infrastructură: Deși zona este protejată, presiunea pentru extinderea carierelor de piatră sau construcțiile civile haotice (pensiuni) pe versanți duc la fragmentarea habitatelor și la mascarea formelor de relief cu valoare peisagistică.

Acumularea deșeurilor aduse de Dunăre sau lăsate de turiști în zonele de popas vizual afectează integritatea vizuală a siturilor, element crucial în evaluarea calității unui geomorfosit.

Tabelul 7. Analiza vulnerabilității și măsuri de conservare

Tip geomorfosit	Grad Vulnerabilitate	Factor Principal de Risc
Peșteri (Ponicovală, Veterani)	Ridicat	Turism neorganizat, vandalism.
Abrupturi (Cazanele Mari)	Mediu	Prăbușiri naturale, construcții rutiere.
Platouri Carstice (Ciucaru Mare)	Scăzut	Suprapășunat, eroziune torențială.

4.3. PROVOCĂRI ȘI RISCURI ÎN GESTIUNEA GEOMORFOSITURILOR

Gestionarea geomorfositurilor din Defileul Dunării impune o analiză critică a raportului dintre vulnerabilitatea naturală a substratului și presiunea antropică exercitată prin activități turistice. Impactul turismului asupra acestor entități morfologice se manifestă adesea prin degradări fizice directe, în special la nivelul endocarstului, unde accesul neorganizat cauzează fracturarea speleotemelor și alterarea microclimatului subteran. Pe versanții abrupti, nerespectarea potecilor marcate și suprasolicitarea punctelor de belvedere accelerează procesele de eroziune antropică, conducând la denudarea solului și expunerea prematură a rocii mamă, fenomen care perturbă echilibrul bio-geomorfologic local.

Problematica conservării și protecției acestor situri este amplificată de dificultățile în monitorizarea zonelor de protecție integrală din cadrul Parcului Natural Porțile de Fier. Lipsa unei supravegheri constante facilitează actele de vandalism, precum inscripționarea pereților stâncoși, și colectarea ilegală a speciilor de floră calcofilă, acțiuni care diminuează valoarea științifică și estetică a patrimoniului geologic (tabelul 8). În acest context, gestionarea durabilă a resurselor naturale devine imperativă, necesitând implementarea unor strategii de geoturism care să prioritizeze capacitatea de suport a mediului. O administrare eficientă presupune utilizarea amenajărilor eco-tehnice pentru dirijarea fluxurilor de vizitatori și promovarea interpretării patrimoniului, transformând geomorfositul dintr-o resursă de consum într-un obiect de conservare activă, capabil să reziste presiunilor climatice și antropice actuale

Tabelul 8. Matricea de vulnerabilitate a geomorfositurilor

Tip sit	Sensibilitate	Factor de risc principal	Consecință
Endocarst (Peșteri)	Maximă	Vandalism / Microclimat alterat	Degradare ireversibilă
Abrupturi calcaroase	Medie	Prăbușiri / Construcții rutiere	Modificarea profilului morfologic
Platouri carstice	Scăzută	Turism / Pașunat	Eroziune superficială (sol)

5. CONCLUZII

Defileul Dunării nu este doar un spațiu cu potențial turistic remarcabil, ci un teritoriu-model pentru aplicarea principiilor dezvoltării durabile în turism. Implicarea comunității locale, investițiile coerente și protecția activă a patrimoniului geomorfologic sunt condiții fundamentale pentru menținerea atractivității și integrității acestui areal pe termen lung.

Un aspect esențial evidențiat de studiu este necesitatea reorientării de la turismul de masă către forme alternative și sustenabile, precum turismul geomorfologic, ecoturismul și turismul științific. Acestea permit valorificarea responsabilă a resurselor naturale, punând accent pe educație, interpretarea patrimoniului și implicarea comunităților locale. Defileul Dunării are un rol formativ important pentru studenți și cercetători, constituind un laborator natural în care procesele geomorfologice pot fi observate direct, iar relația dintre natură și activitatea umană poate fi analizată critic.

În perspectivă, dezvoltarea durabilă a regiunii depinde de implementarea unor strategii integrate care să coreleze infrastructura turistică, protecția mediului și promovarea coerentă a patrimoniului geomorfologic. Controlul fluxurilor de vizitatori, amenajarea adecvată a traseelor, utilizarea tehnologiilor digitale pentru informare și rezervare, precum și cooperarea transfrontalieră reprezintă direcții esențiale pentru consolidarea poziției Defileului Dunării ca destinație geoturistică de referință.

BIBLIOGRAFIE

- Armaș I., Benea I. (1997). Ipoteze asupra formării Dunării pe teritoriul românesc / Hypothesis upon Danube's Valley on the Romanian Territory. *Revista de Geomorfologie*. Nr. 1. Accesibil la: <https://www.geomorfologie.ro/wp-content/uploads/2015/07/Revista-de-geomorfologie-nr.-1-1997-p.-113-128.pdf>- accesat la data de 15.05.2025.
- Comănescu, L.; Ielenicz, M.; Nedelea, A. (2010). Relieful și valorificarea lui în turism, Editura Ars Docendi, București, ISSN 1992-1950.
- Greco, F. (2014). Geotopes, geomorphosites et paysages géomorphologiques. *Geographia Technica*. Accesibil la https://gtg.webhost.uoradea.ro/PDF/GTG-2-2014/8_163_Greco.pdf -accesat la data de 02.05.2025.
- Ilieș, D.C.; Josan, N. (2009). Geosites – geomorphosites and relief. *GeoJournal of Tourism and Geosites*, ISSN 2065-0817.
- Iosif, D.; Nistor, C. (2012). Observations sur la perception touristique des principaux géosites du défilé du Danube en Roumanie. *Analele Universității București: Seria Geografie*.
- Ovriu, A.-B. (2020). Masivul Cozia – studiu de geomorfologie aplicată. Teză de doctorat, Școala Doctorală „Simion Mehedinți – Natură și Dezvoltare Durabilă”, Universitatea din București, București.

- Ovrei, A.-B.; Comănescu, L.; Bărsoianu, I.-A.; Nedelea, A. (2019). The assessment of geomorphosites and their touristic impact: Case study—Cozia Massif (Southern Carpathians, Romania). *Geoheritage*, DOI 10.1007/s12371-019-00352-7. Accesibil la https://www.researchgate.net/publication/331649507_Evaluating_Geomorphosites_and_the_Geomorphological_Hazards_that_Impact_them_Case_Study-Cozia_Massif_Southern_Carpathians_Romania;
- Panizza, M. (2001). Geomorphosites: concepts, methods and examples of geomorphological survey. *Chinese Science Bulletin*, DOI 10.1007/BF03187227, Accesibil la https://www.researchgate.net/publication/226753221_Geomorphosites_Concepts_methods_and_examples_of_geomorphological_survey-accesat la data de 03.05.2025.
- Panizza, M. (2001). Geomorphosites: concepts, methods and examples of geomorphological survey. Accesibil la: https://www.researchgate.net/publication/285895492_Geotopes_geomorphosites_et_paysages_ge_omorphologiques-accesat la data de 10.05.2025.
- Pressto AMU (2022). Geomorphosites and their assessment for tourism purposes. *Quaestiones Geographicae*, DOI 10.2478/cjot-2013-0005. Accesibil la: <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/qg/article/view/36857/31688>,-accesat la data de 12.05.2025.

SMART VILLAGE - ÎNTRE CONCEPT ȘI IMPLEMENTARE ÎN SPAȚIUL RURAL ROMÂNESC

Alexandru Cristian VASILE, Theodor Ștefan ȘERBAN

Studenti, Specializarea Geografia Turismului, Facultatea de Geografie,

Universitatea din București

alexandru-cristian.vasile@s.unibuc.ro

theodor-stefan.serban@s.unibuc.ro

ABSTRACT

The concept of "smart village" represents an innovative approach to rural development, integrating digital technologies, innovation, and community participation to improve quality of life, stimulate local economy, and protect the environment. Smart villages are defined as rural areas and communities which build on their existing strengths and assets as well as on developing new opportunities, where traditional and new networks and services are enhanced by means of digital, telecommunication technologies, innovations and the better use of knowledge (European Commission, 2017).

This study analyzes the evolution and implementation of the "smart village" concept in Romania, a country with significant potential in this domain. Through analysis of relevant legislation, case studies, and statistical data, the research demonstrates that Romania has experienced remarkable growth in smart village initiatives, with over 224 projects identified in 147 communes, representing a 300% increase compared to the previous year. Ciugud commune in Alba County emerges as the flagship example, implementing eight smart village projects totaling approximately 35 million euros in European funding.

The study examines the six fundamental dimensions of the concept (smart governance, economy, people, environment, energy, and mobility), identifies major implementation challenges (lack of coordinated national strategy, limited access to financing, need for digital education), and explores development potential, with estimates suggesting that 50% of Romanian communes could become smart villages by 2030.

The research concludes that Romania possesses all necessary resources to become a regional benchmark in smart villages, provided there is sustained collaboration between local authorities, private sector, civil society, and adequate utilization of European funding sources.

Conceptul de „smart village” reprezintă o abordare inovatoare a dezvoltării rurale, integrând tehnologii digitale, inovație și participare comunitară pentru îmbunătățirea calității vieții, stimularea economiei locale și protejarea mediului. Satele inteligente sunt definite ca zone rurale și comunități care își pun în valoare punctele forte și resursele existente, dezvoltând noi oportunități, prin modernizarea rețelelor și serviciilor tradiționale cu ajutorul tehnologiilor digitale, telecomunicațiilor, inovațiilor și unei utilizări mai eficiente a cunoștințelor. (Comisia Europeană, 2017).

Prezentul studiu analizează evoluția și implementarea conceptului de „sat inteligent” în România, țară cu un potențial semnificativ în acest domeniu. Prin analiză legislației relevante, studii de caz și date statistice, cercetarea demonstrează că România a înregistrat o creștere remarcabilă în inițiativele de tip smart village, cu peste 224 de proiecte identificate în 147 de comune, reprezentând o creștere de 300% față de anul precedent. Comuna Ciugud din județul Alba se impune ca exemplul de referință,

implementând opt proiecte smart village în valoare de aproximativ 35 milioane euro din fonduri europene.

Studiul examinează cele șase dimensiuni fundamentale ale conceptului (guvernare inteligentă, economie, oameni, mediu, energie și mobilitate), identifică provocările majore de implementare (lipsa strategiei naționale coordonate, acces limitat la finanțare, necesitatea educației digitale) și explorează potențialul de dezvoltare, cu estimări care sugerează că 50% din așezările rurale ale României ar putea deveni sate inteligente până în 2030. Cercetarea concluzionează că România deține toate resursele necesare pentru a deveni un reper regional în domeniul satelor inteligente, cu condiția existenței unei colaborări susținute între autorități locale, sectorul privat, societatea civilă și utilizării adecvate a surselor de finanțare europeană.

CUVINTE CHEIE: *smart village, dezvoltare rurală, digitalizare, inovație, fonduri europene, dezvoltare sustenabilă, guvernanta locală, servicii publice, Ciugud, România.*

1. INTRODUCERE

Dezvoltarea rurală durabilă reprezintă una dintre provocările majore ale secolului al XXI-lea, în contextul în care zonele rurale se confruntă cu fenomene complexe precum depopularea, îmbătrânirea demografică, lipsa de oportunități economice și decalajul crescând față de mediul urban (Comisia Europeană, 2017). În acest context, conceptul de "smart village" a venit ca o soluție inovatoare pentru revitalizarea comunităților rurale, integrând tehnologiile digitale, inovația și participarea activă a comunității locale în procesul de dezvoltare teritorială, încercând pe cât posibil să îmbine guvernanta digitală cu educația digitală.

Satele inteligente sunt definite drept comunități rurale care valorifică punctele forte și resursele existente, dezvoltă oportunități noi și modernizează rețelele și serviciile tradiționale prin tehnologii digitale, telecomunicații, inovații și o utilizare mai eficientă a cunoștințelor. (Comisia Europeană, 2017). Acest concept a fost lansat oficial la nivel european în 2017 prin Acțiunea UE pentru sate inteligente, ca instrument teritorial important pentru a consolida structura socio-economică a zonelor rurale și pentru a moderniza agricultura și zonele rurale prin promovarea și partajarea cunoștințelor, inovației și digitalizării, iar ultimul plan publicat de UE privind-le pe acestea a fost emis în noiembrie 2019 (Comisia Europeană, 2019).

Conceptul de smart village a câștigat o importanță sporită în cadrul politicilor publice europene și naționale, fiind integrat în documente strategice majore. Regulamentul (UE) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului prevede necesitatea includerii inițiativelor de tip „Smart Villages” în strategiile de dezvoltare teritorială (Szpor, 2021). La nivel european, pentru implementarea strategiilor teritoriale integrate, printre care și cele de tip Smart Village, sunt stabilite cerințe minime privind conținutul strategiilor teritoriale, acestea urmând să fie dezvoltate și avizate sub responsabilitatea autorităților sau organismelor relevante (Uniunea Internațională a Telecomunicațiilor, 2018).

În România, relevanța conceptului este subliniată de caracterul predominant rural al țării, unde dimensiunile conceptului de smart village sunt: oamenii, economia, locuirea, energia, mediul, mobilitatea și guvernarea. Conform

datelor recente, Raportul „Mapping of Smart Villages in Romania” a identificat 224 de proiecte în 147 de comune din România, ceea ce confirmă o creștere de peste 300% în numărul de proiecte față de anul anterior (Marica, 2022). Această evoluție demonstrează că smart village-urile nu mai reprezintă doar un concept teoretic, ci o realitate în expansiune care necesită o abordare structurată din perspectiva planificării teritoriale și a politicilor publice.

Planificarea teritorială integrată a satelor inteligente răspunde necesității de asigurare a echilibrului între nevoile rezidenților și turiștilor, precum și interconectarea rețelelor de ciclism și căilor ferate, contribuind astfel la crearea unor comunități rurale reziliente, conectate și prospere. În plus, conceptul se aliniază perfect cu obiectivele Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă, oferind un cadru operațional pentru implementarea acestora la nivel local.

Prezenta lucrare își propune să examineze în profunzime implementarea conceptului de smart village în mediul rural românesc, punând accent pe factorii determinanți ai succesului, provocările întâmpinate, compararea cu situația din țările vestice și potențialul de dezvoltare pe viitor. Pornind de la premisa că România are toate resursele pentru a deveni țara cu cele mai multe localități inteligente din regiune, conceptul de sat inteligent câștigând tot mai mult teren local (Măcșim, 2023), cercetarea urmărește să ofere o perspectivă comprehensivă asupra stadiului actual de implementare și a direcțiilor strategice pentru viitor.

Acest studiu, prin analiza a mai multor rapoarte, documente și proiecte, urmărește să detalieze conceptul de „smart village” în România precum și să descrie în mare cum a fost implementat termenul deja în spațiul rural românesc. Totodată, ne propunem să formulăm și să răspundem la întrebări critice legate de tema principală a acestui studiu, precum: „Ce factori determină succesul sau eșecul inițiativelor de tip smart village în contextul specific al spațiului rural românesc?” sau „Cum se manifestă cele șase dimensiuni ale conceptului (guvernare, economie, oameni, mediu, energie și mobilitate) în proiectele românești de tip smart village?”

Arealul de studiu se întinde pe suprafața întregii țări, axându-ne pe comunele în care sunt deja implementări clare ale conceptului vizat, precum comuna Ciugud din județul Alba, care va fi dată de multe ori drept exemplu în această lucrare. Aceasta are 8 proiecte tip „smart village” la activ și cele mai multe din țară pentru o singură comună. Alte comune/sate care vor fi des menționate sunt: Aluniș (jud. Mureș), Boghiș (jud. Sălaj), Saschiz (jud. Mureș), Mănăștiur (jud. Timiș), acesta fiind și printre primele comune care au adoptat aceste proiecte „smart”, alături de Șelimbăr (jud. Sibiu) și Snagov (jud. Ilfov). Ultimele două fiind mai bine cunoscute pentru aflulul turistic pe care îl înregistrează, fiind un prim exemplu pentru concordanța smart village – turism.

2. METODOLOGIE

Studiul are scopul de a analiza implementarea conceptului de smart village în spațiul rural românesc, identificând stadiul actual de dezvoltare, factorii de succes, provocările existente și potențialul de extindere, sub forma unei cercetări mixte exploratorii descriptive. Pentru analiza modului în care satele inteligente sunt

implementate în România și care este impactul acestora asupra comunităților rurale, a fost elaborat acest studiu prin folosirea următoarelor metode de cercetare: documentarea din literatura de specialitate, analiza documentară legislativă și strategică, metoda reprezentării grafice și cartografice, precum și analiza comparativă prin studii de caz.

Documentarea din literatura de specialitate a presupus o revizuire sistematică a surselor academice și tehnice relevante pentru conceptul de smart village. Au fost consultate articole științifice din baze de date internaționale (Web of Science, Scopus, Google Scholar), utilizând cuvinte-cheie precum „smart village”, „rural development”, „digitalization”, „Romania”. Prioritate au avut publicațiile din ultimii 5 ani (2019-2024) pentru asigurarea actualității informațiilor. De asemenea, au fost analizate studii de specialitate, printre care raportul Mapping of Smart Villages in Romania, care a evidențiat 224 de proiecte implementate în 147 de comune, rapoarte ale Asociației Române pentru Smart City privind inițiativa smart din țară și documentația rețelei europene ENRD. Documentul academic al lui Szpor (2021) privind conceptul smart village în contextul normelor juridice și politicilor Uniunii Europene a reprezentat o resursă fundamentală pentru înțelegerea cadrului conceptual și legislativ. Colectarea datelor secundare cantitative s-a realizat din surse oficiale: Institutul Național de Statistică (date demografice, economice și sociale pentru perioada 2015-2023), Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale (proiecte PNDR și LEADER), Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, administrații publice locale (bugete, strategii, rapoarte) și baze de date europene (Eurostat, Smart Villages Portal). Datele au fost organizate în Excel și procesate pentru identificarea tendințelor temporale și comparații regionale.

Metoda reprezentării grafice și cartografice a inclus utilizarea diverselor instrumente digitale pentru vizualizarea datelor. Au fost realizate grafice utilizând Microsoft Excel 2021 și Google Sheets. Pentru analiza spațială au fost utilizate Google Earth Pro și Google Maps pentru identificarea localizării comunelor, realizarea de capturi de ecran (screenshots) care evidențiază contextul geografic, măsurători de distanțe și analiza accesibilității. Pentru comuna Ciugud au fost realizate capturi care evidențiază poziționarea strategică față de Alba Iulia (aproximativ 9 km), accesul la DN1 și configurația localităților componente. În QGIS au fost suprapuse straturi de informație pentru analize de proximitate, rezultând hărți tematice exportate în format imagine. Analiza website-urilor și platformelor digitale a examinat prezența online a comunelor cu inițiativa smart village: funcționalități de e-guvernare (plata online, ghișeu virtual), transparența documentelor, platforme de comunicare cu cetățenii și prezența pe rețelele sociale. Au fost realizate capturi de ecran pentru documentarea gradului de digitalizare a serviciilor publice.

Analiza de conținut a documentelor legislative și rapoartelor a urmărit identificarea: definițiilor conceptului, dimensiunilor și componentelor, cerințelor de implementare și surselor de finanțare. Analiza a utilizat codificare tematică, grupând informațiile în categorii corespunzătoare celor șase dimensiuni ale smart village. Limitările metodologice includ: disponibilitatea inegală a datelor, dinamica rapidă a conceptului (date până în 2024), variabilitatea definiției, accesul limitat la teren și dificultatea măsurării impactului pe termen lung. Aceste limitări au fost

considerate în interpretarea rezultatelor, cercetarea vizând o imagine comprehensivă bazată pe dovezi empirice solide.

3. CADRU CONCEPTUAL: DEFINIȚII ȘI CONCEPTE (SMART VILLAGE)

3.1. Evoluția conceptului de smart village

Conceptul de „smart village” a fost definit în context european ca răspuns la provocările specifice ale zonelor rurale: depopulare, îmbătrânire demografică, acces limitat la servicii și decalaj economic față de mediul urban. Inspirat din mișcarea „smart city” dezvoltată în primul deceniu al secolului al XXI-lea, conceptul de sat inteligent a fost adaptat realităților și nevoilor specifice ale comunităților rurale (Visvizi & Lytras, 2019).

Lansarea oficială a avut loc în aprilie 2017, când Comisia Europeană a publicat documentul „EU Action for Smart Villages”, definind pentru prima dată cadrul strategic european. Acțiunea UE pentru sate inteligente a fost concepută ca instrument teritorial important pentru a consolida structura socio-economică a zonelor rurale și pentru a moderniza agricultura și zonele rurale prin promovarea și partajarea cunoștințelor, inovației și digitalizării UE (European Commission, 2017). În 2019, opt state membre ale UE au semnat „Smart Villages Network Declaration”, consolidând angajamentul politic pentru dezvoltarea satelor inteligente și creând o platformă de schimb de experiență și bune practici. România nu a fost între semnatarii inițiali, dar a aderat ulterior la principiile promovate.

3.2. Definirea conceptului de smart village

Potrivit definiției oficiale a Comisiei Europene (2017), Satele inteligente sunt comunități rurale care valorifică punctele forte și resursele locale pentru a crea noi oportunități, în care rețelele și serviciile sunt îmbunătățite prin tehnologii digitale, comunicații, inovație și o mai eficientă utilizare a cunoștințelor. Această definiție evidențiază trei elemente fundamentale:

1. *Valorificarea resurselor existente* - Conceptul nu presupune abandonarea tradițiilor sau a identității rurale, ci integrarea acestora cu soluțiile moderne. Satele inteligente nu sunt „orașe în miniatură”, ci comunități rurale care își păstrează specificul și îl îmbunătățesc prin inovație.

2. *Îmbunătățirea serviciilor prin tehnologie* - Digitalizarea nu este un scop în sine, ci un mijloc de a îmbunătăți calitatea vieții, accesul la servicii (educație, sănătate, administrație) și oportunități economice pentru rezidenți.

3. *Abordare participativă* - Implicarea comunității locale și a cetățenilor în dezvoltarea satelor inteligente este de importanță critică UE (European Commission, 2017). Tehnologia servește comunitatea, nu invers.

O definiție extinsă, rezultată din Smart Eco-Social Villages Pilot Project (2019), precizează: „Satele inteligente sunt comunități din zonele rurale care

utilizează soluții inovatoare pentru a-și îmbunătăți reziliența, construind pe punctele forte locale și oportunitățile existente. Acestea se bazează pe o abordare participativă pentru a dezvolta și implementa strategia lor de îmbunătățire a condițiilor economice, sociale și/sau de mediu, în special prin mobilizarea soluțiilor oferite de tehnologiile digitale” (European Commission, 2019).

3.3. Distincția față de conceptul de smart city

Deși derivă din mișcarea smart city, conceptul de smart village prezintă diferențe semnificative (tabelul 1):

Tabelul 1. Diferențe între Smart City vs Smart Village

Aspect	Smart City	Smart Village
Focus tehnologic	Infrastructură urbană complexă, senzori IoT masivi, date multe	Soluții adaptate la scară mică, tehnologii accesibile
Prioritate dimensiuni	Smart Mobility (transport urban)	Smart Governance și Smart Economy
Abordare comunitară	Anonim, populații mari, servicii standardizate	Personal, comunități coezive, soluții personalizate
Resurse financiare	Bugete mari, investitori multipli	Resurse limitate, fonduri europene, participare comunitară
Provocări principale	Congestie, poluare, eficiență energetică	Depopulare, acces servicii, conectivitate

Sursa: Analiză proprie

În clasamentul satelor inteligente românești, verticala Smart Governance conduce, urmată de Smart Economy și Smart People, o ierarhie diferită față de clasamentul orașelor inteligente, unde Smart Mobility ocupă primul loc. (Asociația Română pentru Smart City, 2022).

3.4. Cele șase dimensiuni ale smart village

Conform literaturii de specialitate și documentelor oficiale UE, dimensiunile conceptului de smart village sunt: oamenii, economia, locuirea, energia, mediul, mobilitatea și guvernarea (Guzal-Dec, 2018). Aceste dimensiuni sunt interdependente și trebuie abordate ca atare:

Smart Governance - Administrație publică transparentă, eficientă și participativă prin: platforme de e-guvernare pentru plata online a taxelor și accesarea documentelor, sistem de management integrat al resurselor publice,

aplicații mobile pentru raportarea problemelor și consultarea cetățenilor în procesul decizional.

Smart Economy - Diversificarea economiei locale și creșterea competitivității prin: platforme digitale pentru comercializarea produselor locale, transformarea digitală a agriculturii (agricultura de precizie, monitorizare drone), dezvoltarea turismului rural inteligent și crearea de centre de inovare și co-working în spațiul rural.

Smart People - Dezvoltarea capitalului uman și incluziune socială prin: programe de alfabetizare digitală pentru toate grupele de vârstă, platforme de e-learning și telemedicină, inițiative de mentorat și transfer de cunoștințe și implicarea activă a cetățenilor în proiectele comunitare.

Smart Environment - Gestionare durabilă a resurselor naturale prin: senzori IoT pentru monitorizarea calității aerului și apei, sisteme inteligente de gestionare a deșeurilor și compostare, promovarea economiei circulare și conservarea biodiversității și a peisajului rural.

Smart Energy - Tranziție către surse regenerabile și eficiență energetică prin: panouri fotovoltaice la nivel individual și comunitar, microrețele electrice locale, sisteme de stocare a energiei și termoizolarea clădirilor publice și private.

Smart Mobility - Îmbunătățirea accesibilității și conectivității prin: platforme de carpooling și transport la cerere, infrastructură pentru vehicule electrice (stații de încărcare), piste pentru biciclete și mobilitate verde și sisteme de informare în timp real despre transport public (figure 1).

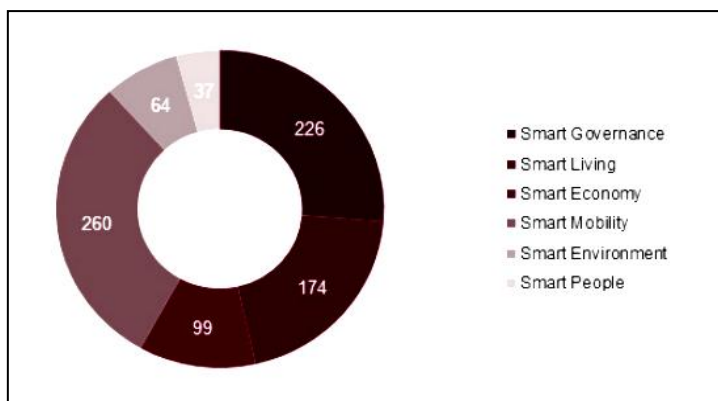

Figura 1. Nr. de proiecte active tip „smart village” în România

Sursa: Vegacomp, 2021

3.5. Cadrul legislativ european și național

La nivel european, conceptul de smart village este integrat în multiple acte normative. Regulamentul (UE) 2021/1060 prevede că investițiile în forma unor instrumente teritoriale, precum dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității, denumită LEADER în cadrul FEADR, sau orice alt instrument teritorial care susține inițiative elaborate de statele membre, trebuie să se bazeze pe

strategii teritoriale și de dezvoltare locală, același lucru aplicându-se și inițiativelor conexe, precum satele inteligente.

În România, cadrul legislativ specific pentru smart villages este în curs de dezvoltare. În Planul Strategic PAC 2023-2027, conceptul de sate inteligente poate fi susținut în cadrul Strategiilor de Dezvoltare Locală (LEADER), care implică proiecte de dezvoltare a satelor inteligente ce vizează valorificarea cunoștințelor comunităților locale pentru identificarea soluțiilor folosind tehnologia și inovația (MADR, 2023).

Principalele surse de finanțare disponibile în România sunt: Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR), submăsura LEADER, Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) - componente relevante pentru digitalizare și energie verde, Programul Operațional Regional (POR), gestionat de cele 8 Agenții de Dezvoltare Regională și fonduri proprii ale autorităților locale, completate prin parteneriate public-private.

Deși PNRR-ul României nu are o linie bugetară dedicată conceptului de „Smart Village”, multe dintre componentele sale se aliniază direct cu domeniile care fac parte din ce înseamnă un proiect de „sat inteligent” (Asociația Română pentru Smart City, 2022), inclusiv digitalizarea administrației publice, renovarea energetică a clădirilor și dezvoltarea infrastructurii de bandă largă.

4. ROMÂNIA: ZONE, COMUNE ȘI REZULTATE

4.1. Panorama națională a implementării smart village/ Analiză la nivel național a implementării satelor inteligente

România prezintă un potențial semnificativ pentru dezvoltarea satelor inteligente, având o structură predominant rurală cu 2.861 de comune, care adăpostesc aproximativ 46% din populația țării (INS, 2023). Raportul „Mapping of Smart Villages in Romania” a identificat 224 de proiecte în 147 de comune din România, ceea ce confirmă o creștere de peste 300% în numărul de proiecte față de anul anterior (Asociația Română pentru Smart City, 2022). Această evoluție exponențială demonstrează că conceptul a depășit faza experimentală și intră într-o etapă de extindere accelerată.

Conform datelor colectate, la nivel național, există peste 1.300 de proiecte și inițiative smart city și smart village dezvoltate din 2016 până în prezent, dintre care aproximativ 17% vizează specific zonele rurale. Distribuția geografică a acestor proiecte este inegală, concentrându-se în regiunile cu capacitate administrativă mai dezvoltată și acces mai facil la finanțare europeană (tabelul 2).

Regiunea Centru se detașează clar ca lider național, concentrând 26% din comunele cu proiecte smart village și 30% din totalul proiectelor. Această performanță se datorează mai multor factori: prezența unor comune model precum Ciugud (jud. Alba), capacitate administrativă consolidată în județele Alba, Sibiu și Brașov, tradiție în accesarea fondurilor europene și proximitatea față de coridoare economice importante (autostrada A1, DN1).

Regiunea Nord-Vest ocupă locul secund, beneficiind de dinamismul economic al județului Cluj și de inițiative locale puternice în județele Sălaj, Bihor

și Maramureș. Nord-Est și Sud-Muntenia prezintă rezultate moderate, în timp ce regiunile Sud-Est și București-Ilfov rămân în urmă, reflectând atât lipsa prioritizării zonelor rurale în strategiile regionale, cât și provocări structurale mai profunde.

Tabelul 2. Distribuția proiectelor smart village pe regiunile de dezvoltare ale României

Regiunea de Dezvoltare	Număr comune cu proiecte	Număr total proiecte	Proiecte/comună (medie)	Valoare estimată investiții (mil. €)
Centru	38	67	1,76	89,5
Nord-Vest	24	41	1,71	52,3
Nord-Est	19	32	1,68	38,7
Sud-Muntenia	18	28	1,56	31,2
Sud-Vest Oltenia	16	22	1,38	24,8
Vest	14	18	1,29	19,6
Sud-Est	11	12	1,09	13,4
București-Ilfov	7	4	0,57	8,2
TOTAL NAȚIONAL	147	224	1,52	277,7

Sursa: Asociația Română pentru Smart City (2022), „Mapping of Smart Villages in Romania”, prelucrare proprie

Verticala Smart Governance conduce clasamentul, urmată de Smart Economy și Smart People, o ierarhie diferită față de clasamentul orașelor inteligente, unde Smart Mobility ocupă primul loc. Această diferență reflectă prioritățile specifice ale comunităților rurale, unde digitalizarea serviciilor administrative și diversificarea economică sunt percepute ca mai urgente decât soluțiile de mobilitate.

Distribuția proiectelor pe cele șase dimensiuni este următoarea:

- Smart Governance: 34% (76 proiecte) - platforme e-guvernare, digitalizare servicii;
- Smart Economy: 28% (63 proiecte) - platforme de comercializare, turism rural digital;
- Smart People: 18% (40 proiecte) - educație digitală, telemedicină;
- Smart Environment: 11% (25 proiecte) - gestionare deșeuri, monitorizare mediu;
- Smart Energy: 6% (13 proiecte) - panouri fotovoltaice, eficiență energetică;
- Smart Mobility: 3% (7 proiecte) - stații încărcare vehicule electrice, carpooling (tabelul 3).

Tabelul 3. Top 10 Orașe cu proiecte active de tip „smart city/village” în România 2021

No.	City	Number of projects	Smart Economy	Smart Mobility	Smart Environment	Smart People	Smart Living	Smart Governance
		860	99	260	64	37	174	226
1	Alba Iulia	106	24	17	8	8	24	25
2	Cluj Napoca	58	3	21	8	3	12	11
3	Iasi	56	4	17	13	2	10	10
4	Bucuresti	39	1	14	2	0	11	11
5	Bucuresti Sector 4	35	2	10	1	1	10	11
6	Arad	29	2	7	2	6	3	9
7	Sibiu	27	5	10	3	0	3	6
8	Oradea	26	1	9	1	0	10	5
	Timisoara	26	5	9	1	1	6	4
9	Brasov	18	1	7	1	1	2	6
10	Botosani	15	3	2	0	1	5	4
	Deva	15	0	4	1	0	8	2
	Hunedoara	15	0	2	1	0	7	5
	Piatra Neamt	15	1	5	2	0	5	2

sursa: Vegacomp.ro 2021

4.2.1. Ciugud (Jud. Alba) - Modelul de referință național

Comuna Ciugud este situată în județul Alba, la aproximativ 9 km sud de municipiul Alba Iulia, pe Valea Mureșului (figura 2). Cu aproximativ 3.200 de locuitori, Ciugud a implementat proiecte cu finanțare europeană în valoare de aproximativ 35 milioane euro, echivalent cu peste 10.000 euro pe cap de locuitor. Aceasta este compusă din satele Ciugud (reședința), Șard, Drâmbar, Serafim, Țifra și Hăpria, dispuse liniar de-a lungul DN1.

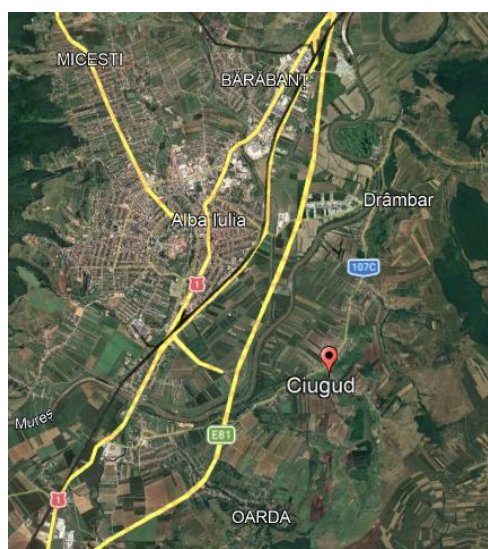

Figura 2. Localizare comuna Ciugud

Sursa: Google Earth 2026

Analiza realizată în Google Earth Pro evidențiază poziționarea strategică: distanța redusă față de municipiul Alba Iulia, proximitatea autostrăzii A1 (12 km), acces direct la DN1 (E81) și conectivitate feroviară prin gara Șard pe magistrala CF 300 București-Curtici. Transformarea Ciugud în primul smart village din România a început în 2013. Ciugud este promotorul conceptului de sat inteligent în România și, din 2020, este oficial studiul de caz folosit de Guvernul României pentru dezvoltarea acestui concept la nivel național. Prima inițiativă smart a fost platforma online pentru plata taxelor locale (2014), urmată rapid de o aplicație mobilă pentru comunicare directă cu cetățenii.

Smart Governance (9 proiecte, ~2,3 mil. €): platformă e-guvernare "Transparență Ciugud", aplicație mobilă „Ciugud Info”, sistem GIS pentru gestionarea patrimoniului public, digitalizarea arhivei locale. Ciugud a dezvoltat primul program de mentorat din sectorul public din România pentru sprijinirea digitalizării administrației locale, cu peste 300 de comunități rurale din țară și străinătate participând.

Smart Economy (6 proiecte, ~8,7 mil. €): Centrul multifuncțional „Casa Satului” (1,2 mil. €) cu spațiu co-working și incubator pentru startup-uri, platformă digitală de comercializare produse locale, reabilitare zonă industrială (5,8 mil. €) care a creat 120 locuri de muncă, proiect „Drumul Vinului” pentru dezvoltarea turismului viticol.

Smart People (5 proiecte, ~12,4 mil. €): „Smart School Ciugud” (3,2 mil. €) - prima școală inteligentă din mediul rural cu table interactive, tablete pentru elevi, laborator STEM, centru medical modern (2,1 mil. €) cu telemedicină, bibliotecă digitalizată, programe de formare digitală pentru seniori și tineri.

Smart Environment (4 proiecte, ~4,8 mil. €): sistem integrat gestionare deșeuri cu containere inteligente, iluminat public LED (1,9 mil. €, economie 65% energie), reabilitare rețea apă-canal cu sistem SCADA, spații verzi cu mobilier urban smart.

Smart Energy (3 proiecte, ~5,2 mil. €): centrale fotovoltaice pe clădiri publice (320 kWp, producție ~380 MWh/an), termoizolare clădiri publice (reducere consum 55-60%), program de sprijin pentru cetățeni.

Smart Mobility (2 proiecte, ~1,6 mil. €): 4 stații încărcare vehicule electrice, 8,5 km piste biciclete conectând satele componente.

Rezultate măsurabile: creștere populație +8,3% (2015-2023), inversarea depopulării, creștere buget local +185%, 156 locuri de muncă noi, utilizare servicii online 73%, abandon școlar 0%, reducere consum energie 58%, producție energie regenerabilă acoperă 45% din consumul public.

Factor distinctiv: Leadership vizionar – „Smart village înseamnă o comunitate rurală care se dezvoltă folosindu-și inteligent resursele locale alături de soluții inovatoare prin care își reduce costurile. Dezvoltarea trebuie să fie inteligentă și neagresivă, cu respect pentru tradițiile și identitatea rurală” (Primarul Gheorghe Damian) (figura 3).

Figura 3 Primăria Ciugud și biserica ortodoxă Ciugud
sursa: Google Earth

4.2.2. Alunișu (Jud. Mureș) - Implementare în consolidare

Comuna Alunișu (figure 4), județul Mureș, situată la 22 km de Târgu Mureș, cu aproximativ 1.850 locuitori în satele Alunișu, Band și Satu Nou. Profil predominant agricol (cereale, zootehnie), așezare pe Valea Arieșului, acces via DJ151 la E60. Ocupă locul 2 național cu 7 proiecte smart village (raport 2022), investiție totală ~8,2 milioane euro. Debut în 2018.

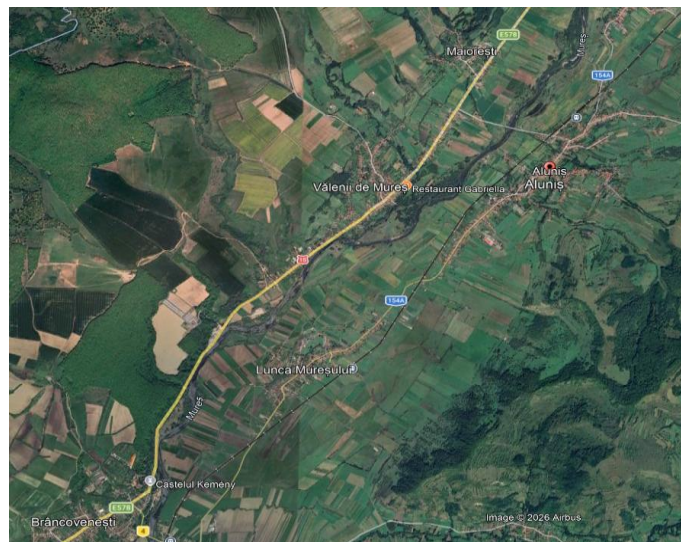

Figura nr. 4 Localizare comuna Aluniș
Sursa: Google Earth 2026

Proiecte cheie pe dimensiuni:

1. Smart Governance (2 proiecte): platformă e-guvernare, digitalizare arhivă și cadastru (920.000 € POCA);
2. Smart Economy (2 proiecte): centru colectare/procesare produse agricole (2,8 mil. € PNDR) deservind 78 fermieri, platformă digitală agroalimentară (240.000 €/an tranzacții online în 2023);
3. Smart People (1 proiect): reabilitare școală (2,1 mil. € POR) cu table interactive, laborator IT, WiFi;
4. Smart Environment (1 proiect): sistem gestionare deșeuri cu 5 fracții (780.000 € AFM), stație compostare;
5. Smart Energy (1 proiect): sistem fotovoltaic 155 kWp pe clădiri publice (820.000 € PNRR), economie ~20.000 €/an.

Rezultate parțiale (2019-2023): creștere buget +42%, utilizare servicii online 34%, cifră afaceri produse agricole +28%, 23 locuri de muncă, reducere abandon școlar de la 3,2% la 0,8%.

Factor distinctiv: Concentrare pe Smart Economy și valorificarea vocației agricole prin centrul de colectare și platforma digitală - model replicabil pentru zonele rurale agricole.

Provocări: conectivitate limitată (internet în doar 60% gospodării), capacitate administrativă redusă (12 angajați), îmbătrânire demografică (vârstă medie 48 ani).

4.2.3. Snagov (Jud. Ilfov) - Potențial emergent

Comuna Snagov (figura 5), județul Ilfov, 25 km nord de capitala țării București, acces DN1, populație ~7.200 locuitori (cea mai mare din studiile de caz). Dispersată pe 70,6 km² în satele Snagov, Ghermănești, Tâncăbești, Vladiceasca, Ciofliceni, în jurul Lacului Snagov - resursă turistică majoră (mănăstirea asociată cu Vlad Țepeș). Profil economic atipic: turism (lac, mănăstire), servicii rezidențiale pentru bucureșteni (case secundare ~40% proprietăți), IT și servicii profesionale (lucru remote), comerț.

Stadiu incipient: 4 proiecte finalizate/în derulare (~4,3 mil. €):

- Smart Governance: platformă e-administrație (380.000 € PNRR, finalizare Q2 2024);
- Smart Economy: platformă promovare turistică (1,15 mil. € POR) cu website multilingv, VR tour mănăstire, rezervări online - rezultate: trafic +340%, rezervări +28%;
- Smart Mobility: 8 stații încărcare rapidă + 30 biciclete electrice (1,75 mil. € PNRR), 12 km piste planificate (4 km finalizate);
- Smart Environment: sistem monitorizare calitate apă lac (850.000 € AFM, 6 stații automate, platformă date real-time).

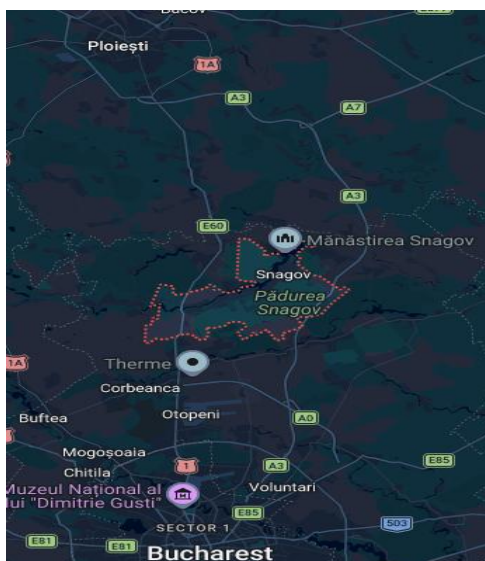

Figura 5. Localizare comuna Snagov

Sursa: Google Maps 2026

Caracteristici distinctive:

- Proximitate București (acces resurse umane, investitori);
- Populație educată (~42% studii superioare: IT-iști, consultanți);
- Bază economică diversificată (nu dependentă de agricultură);
- Model potențial de smart village periurban distinct de modelele industrial-rural (Ciugud) și agro-rural (Alunișu).

Provocări: suprafață mare dispersată, presiune demografică (creștere +23% în 2015-2023), dualitate rezidențială (permanenți vs. case vacanță), poluare și supraaglomerare lac vara. Potențial: smart tourism integrat, hub remote work, integrare în transport metropolitan București, valorificare sustenabilă potențial natural.

4.3. Analiza comparativă a celor trei modele

Leadership și viziune pe termen lung - Toate cele trei comune beneficiază de primari cu mandate multiple (Ciugud: 5 mandate, Alunișu: 3 mandate, Snagov: 2 mandate), asigurând continuitatea proiectelor. Existența unei echipe dedicate pentru scrierea și managementul proiectelor este esențială. Ciugud are 4 persoane dedicate exclusiv fondurilor europene; Alunișu una singură (tabelul 4).

Conceptul de sate inteligente nu propune o soluție universală. Este sensibil teritorial, bazat pe nevoile și potențialul teritoriului respectiv. Ciugud, Alunișu și Snagov au dezvoltat modele diferite, adaptate specificului lor.

Într-un interviu, președintele Asociației Române pentru Smart City a declarat că, printr-un angajament susținut și investiții adecvate, un procent semnificativ din comunele din România ar putea deveni inteligente până în 2030, iar un obiectiv realist ar fi ca aproximativ 50% dintre ele să atingă acest nivel.

Tabelul 4. Comparația pe indicatori a celor trei exemple

Indicator	Ciugud (Alba)	Alunișu (Mureș)	Snagov (Ilfov)
Populație	3.216	1.850	7.200
Distanță oraș major	9 km (Alba Iulia)	22 km (Târgu Mureș)	25 km (București)
Profil economic	Industrial-agricol	Agricol	Turism-servicii
Număr proiecte	29	7	4
Investiție totală (mil. €)	35,0	8,2	4,3
Investiție/locuitor (€)	10.882	4.432	597
Dimensiune dominantă	Governance (31%)	Economy (41%)	Mobility (42%)
An început	2013	2018	2021
Stadiu	Maturitate	Consolidare	Emergent
Sursă principală finanțare	PNDR, POR	PNDR, POCA	PNRR, POR
Utilizare servicii online	73%	34%	18% (estimat)
Creștere populație (2015-2023)	+8,3%	+2,1%	23%
Factor distinctiv	Leadership, mentorat	Valorificare agricolă	Proximitate capitală

Sursa: Date primare colectate din documente oficiale ale comunelor, prelucrare proprie

Aceste studii de caz demonstrează că implementarea conceptului de smart village în România este nu doar posibilă, ci și benefică pentru comunități foarte diferite. Diversitatea modelelor sugerează că România are toate resursele pentru a deveni țara cu cele mai multe localități inteligente din regiune, conceptul de sat inteligent câștigând tot mai mult teren local.

5. COMPARAȚII: MODELE ȘI FACTORI DE SUCCES DIN ȚĂRILE VESTIC

Analiza aprofundată a literaturii de specialitate relevă faptul că implementarea conceptului de Smart Village în Europa nu este un proces unitar, ci urmează două traiectorii distincte, profund influențate de condițiile geografice și de contextul socio-economic local. Putem identifica o diferență conceptuală majoră între Nordul tehnocentric, axat pe necesitate, și Sudul sociocentric, axat pe revitalizare.

5.1. Modelul Nordic: „Smart Countryside” și inovarea de supraviețuire

În statele scandinave, și în mod particular în Finlanda, digitalizarea spațiului rural nu a apărut ca o strategie de marketing teritorial, ci ca o strategie de supraviețuire. Inițiativa guvernamentală finlandeză, denumită generic „Smart Countryside” (Zona Rurală Inteligentă), a demonstrat că, în arealele cu densitate demografică extrem de redusă, tehnologia este singura pârghie care poate menține accesul la servicii vitale. În viziunea cercetătorilor nordici, precum Zavratinik (2018), conceptul de Smart Village în acest areal se suprapune cu ideea de „reziliență digitală”; capacitatea comunității de a suplini absența fizică a medicului sau a profesorului prin infrastructură.

Un element specific acestui model, pe care îl considerăm esențial pentru înțelegerea mecanismului nordic, este metodologia de „Innovation Camp” (Tabără de Inovare). Acest termen definește un proces participativ în care comunitatea locală nu este doar un beneficiar pasiv al tehnologiei, ci un co-creator. În sate precum Vuolijoki, administrația organizează sesiuni intensive unde localnicii lucrează direct cu experți IT pentru a dezvolta soluții personalizate la probleme specifice, de exemplu, rute optimizate pentru transportul școlar sau monitorizarea calității apei. Factorul determinant de succes în acest mediu/în această rețea este nivelul ridicat de alfabetizare digitală. Fermierul nordic utilizează soluții de agricultură de precizie și Internet of Things (IoT) nu ca un lux, ci pentru a compensa lipsa acută a forței de muncă și distanțele față de piețele de desfacere.

5.2. Modelul Mediteranean: „Albergo Diffuso” și regenerarea teritorială

Coborând spre arcul mediteranean, provocarea majoră nu mai este distanța fizică, ci abandonul satelor istorice și degradarea patrimoniului. Aici, conceptul de Smart Village se împletește organic cu modelele de turism sustenabil. Studiile recente (Naldi 2015; Confalonieri, 2011) analizează modelul „Albergo Diffuso” (Hotelul Răspândit) ca pe un instrument principal de regenerare teritorială.

Definit academic, Albergo Diffuso reprezintă o structură de ospitalitate orizontală, care transformă casele vechi, abandonate, într-o rețea de cazare unitară, gestionată printr-o recepție unică. Inovația acestui model nu este una de construcție, ci una de management și coeziune socială. Tehnologia digitală intervine aici ca un facilitator invizibil dar crucial: platformele de management integrează camerele dispartate într-un sistem hotelier coerent, permit check-in-ul digital și conectează turistul cu oferta locală de servicii. Astfel, vizitatorul nu este un simplu client cazat într-un hotel standardizat la marginea satului, ci devine un „rezident temporar” al comunității, locuind în centrul istoric. Din perspectiva planificării teritoriale, acest model este un exemplu de Smart Village deoarece utilizează tehnologia pentru a conserva structura fizică și socială a așezării, generând venituri care rămân în comunitate, spre deosebire de lanțurile hoteliere clasice unde capitalul este adesea externalizat.

Pentru a evidenția diferențele fundamentale dintre aceste două abordări și a poziționa corect potențialul model românesc, am sintetizat vectorii de dezvoltare în tabelul 5.

Tabelul 5.. Analiza modelelor de implementare SMART VILLAGE

Criteria de analiză	Modelul Nordic (Finlanda, Suedia)	Modelul Mediteranean (Italia, Spania)	Modelul Emergent (România)
Driver Principal	Distanțele geografice mari, izolare fizică	Depopularea, migrația tinerilor spre oraș	Decalajele de infrastructură, fonduri UE
Abordare	Top-Down (Statul asigură infrastructura critică)	Bottom-Up (Inițiative comunitare, cooperative)	Mixtă (Primării active + PNRR)
Rolul Tehnologiei	Esențial: Supraviețuire (e-health, IoT)	Facilitator: Marketing, Turism, Patrimoniu	Oportunitate: Salt tehnologic (Leapfrogging)
Tip de Turism	Turism solitar, natură sălbatică	Turism cultural, slow living, experiențial	Agroturism, gastronomie, tradiții conectate

Sursa: prelucrarea datelor pe baza literaturii de specialitate

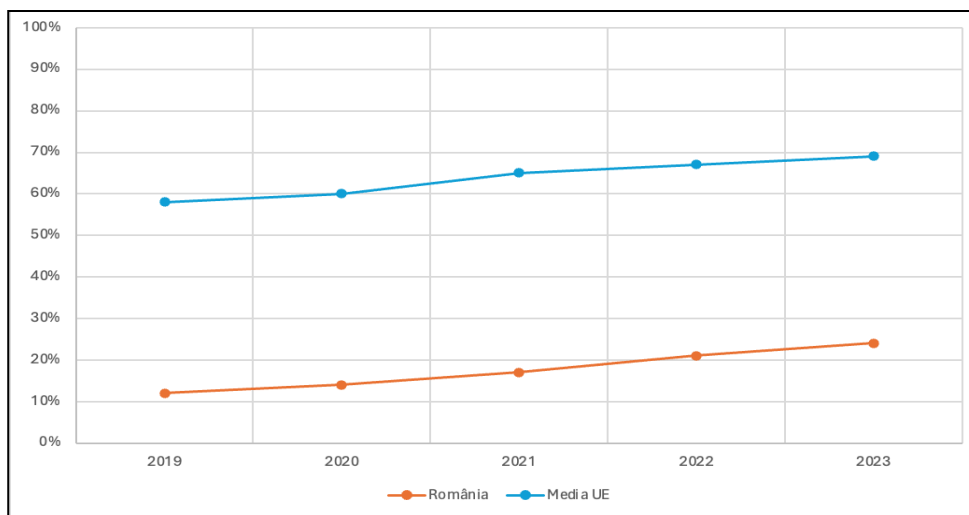

Figura 6/ Cetățenii care au interacționat în mediul online cu autoritățile (%)

Sursa: grafic propriu folosind date de specialitate

6. POTENȚIAL DE IMPLEMENTARE ÎN ALTE ZONE

Transpunerea acestor modele în realitatea românească ne confruntă cu un paradox structural, evidențiat clar de rapoartele europene, dar ne oferă și oportunități unice de a aplica strategii de tip leapfrogging (salt tehnologic).

Infrastructură vs. Competențe: Analiza „Gap-ului Digital”. Analiza datelor statistice recente indică o discrepanță majoră, pe care o putem numi „Paradoxul digital Românesc”. Deși infrastructura „hard” a pătruns adânc în mediul rural, componenta „soft” a capitalului uman a rămas mult în urmă. Conform datelor Institutului Național de Statistică (INS) pentru anul 2024, gradul de conectare a gospodăriilor din mediul rural la rețeaua de internet a atins 83,2%, o cifră care confirmă depășirea barierelor fizice de infrastructură. Practic, „autostrada digitală” ajunge astăzi la poarta majorității gospodăriilor rurale.

Cu toate acestea, așa cum ilustrează Figura 1, acest avantaj tehnologic este sever contrabalansat de un deficit de competențe. Raportul DESI 2023 (Digital Economy and Society Index) plasează România pe ultimul loc în UE la capitolul capital uman digital, indicând faptul că doar 28% dintre români posedă competențe digitale de bază, față de o medie europeană de 56% (figura 6). Acest decalaj de peste 55 de puncte procentuale între existența infrastructurii și capacitatea de utilizare creează riscul ca investițiile în rețelele de fibră optică să fie subutilizate economic. În lipsa unor programe de educație digitală, internetul în satul românesc riscă să rămână un instrument de divertisment, fără a genera valoare adăugată în agricultură sau turism.

Tabelul 6. Analiza competențelor digitale din mediul RURAL

Țara / Regiune	Populație cu competențe digitale cel puțin de bază (%) - Rural	Populație cu competențe digitale cel puțin de bază (%) - Total
Finlanda (Nordic)	76%	82%
Olanda (Vest)	74%	79%
Spania (Mediterranean)	58%	64%
Media UE-27	46%	54%
România	16%	28%

Sursa: prelucrarea datelor pe baza literaturii de specialitate

În ciuda acestor statistici generale, România are deja „insule de excelență” care validează modelele hibride. Comuna Ciugud (Județul Alba) este considerată promotorul conceptului de Smart Village la nivel național, demonstrând că un leadership local vizionar poate compensa carențele sistemice naționale. Administrația de aici a devenit prima primărie „paperless” (fără hârtie) din mediul rural, digitalizând aproape integral interacțiunea cu cetățeanul. Mai mult, succesul Ciugudului validează teza conform căreia digitalizarea administrației crește veniturile proprii și atrage investitori, reducând dependența de bugetul central (Adamowicz & Zwolińska-Ligaj, 2020).

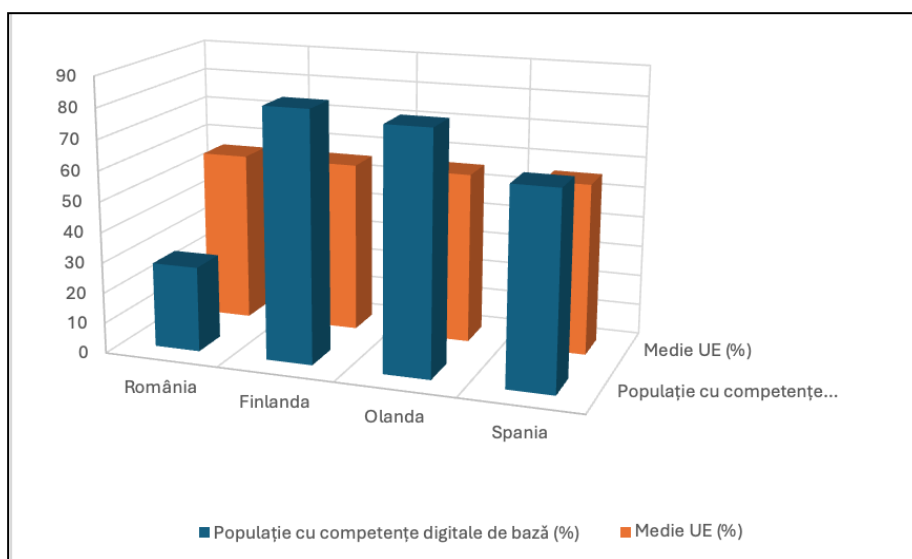

Figura 7. Populație cu competențe digitale de bază (%)

Sursa: grafic propriu folosind date de specialitate

Pe palierul turistic, cel mai relevant exemplu de ecosistem digital este Via Transilvanica. Acest proiect nu este doar un traseu turistic, ci o „coloană vertebrală” digitală care a revitalizat micro-economia a sute de sate. Datele din teren arată că aplicația dedicată și ghidul digital au generat un flux estimat de peste 30.000 de drumeți în anul 2024. Ceea ce este remarcabil din perspectivă academică este corelația directă între vizibilitatea digitală a traseului și creșterea numărului de unități de cazare locale. Sate care anterior nu existau pe harta turistică au început să dezvolte puncte gastronomice locale și pensiuni, demonstrând că tehnologia, atunci când este integrată într-o poveste de brand puternică, poate fi motorul dezvoltării rurale durabile.

7. CONCLUZII

Cercetarea scoate în evidență un fapt greu de ignorat: pentru mediul rural românesc, tranziția către modelul de „Smart Village” nu mai este doar un exercițiu teoretic de modernizare, ci o veritabilă strategie de supraviețuire. Analizând atât exemplele de bune practici din Vest, cât și inițiativele care au prins deja contur la noi, am putut constata că replicarea mecanică a unui model străin nu funcționează. România are nevoie de o abordare hibridă. Pe de o parte, trebuie să profităm de infrastructura de broadband care se extinde rapid (asemenea modelului nordic), iar pe de altă parte, trebuie să folosim tehnologia pentru a sprijini comunitățile și a ne pune în valoare potențialul agricol și turistic, exact cum ne învață modelul mediteranean.

Poate cea mai importantă constatare a studiului este „paradoxul digital” cu care ne confruntăm. Avem autostrăzi digitale care ajung până în cele mai izolate

sate, însă ne lipsește adesea gradul de alfabetizare necesar pentru a le folosi la adevăratul lor potențial. De aceea, așa cum am văzut în cazurile de succes analizate – de la Ciugud și Alunișu, până la Snagov – secretul nu constă doar în atragerea de fonduri europene pentru echipamente sau aplicații. Factorul cu adevărat decisiv este leadership-ul local și capacitatea administrației de a investi în oameni. O școală smart, un centru de colectare digitalizat sau o platformă de turism funcționează doar dacă localnicii sunt pregătiți și dispuși să le integreze în viața lor de zi cu zi.

În ansamblu, potențialul României de a dezvolta sate inteligente este uriaș, iar ținta de a avea jumătate din comune integrate în acest concept până în 2030 este realizabilă, deși extrem de ambițioasă. Pentru ca acest lucru să se întâmple, administrațiile locale trebuie să înțeleagă că tehnologia rămâne un simplu instrument. Adevăratul obiectiv nu este să umplem satele de senzori, ci să folosim acești senzori pentru a opri depopularea, pentru a sprijini micii producători și pentru a le oferi tinerilor un motiv real să rămână acasă. Doar punând comunitatea pe primul loc, satele românești vor putea să își păstreze identitatea și, în același timp, să prospere.

BIBLIOGRAFIE

- Adamowicz, M., Zwolińska-Ligaj, M. (2020). The “Smart Village” as a Way to Achieve Sustainable Development in Rural Areas of Poland. *Sustainability*, 12(16), 6503.
- Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale [AFIR]. (2022). Raport anual de implementare PNDR 2014-2020. București: AFIR.
- Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale [AFIR]. (2023). Raport anual de implementare PNDR 2014-2020. București: AFIR. Disponibil la: <https://www.afir.ro/rapoarte-implementare> accesat la data de 13.02.2026.
- Asociația Comunelor din România [ACoR]. (2023). Ghid de bune practici pentru dezvoltarea satelor inteligente. București: ACoR. Disponibil la: <https://acor.ro/publicatii/> accesat la data de 13.02.2026.
- Asociația Română pentru Smart City [ARSC]. (2022). Mapping of Smart Villages in Romania - Raport analitic 2022. București: ARSC. Disponibil la: <https://www.smartcity.ro/rapoarte/> accesat la data de 13.02.2026
- Avram, M., & Zarrilli, L. (2012). The Italian model of “Albergo Diffuso”: A possible way to preserve the traditional heritage. *GeoJournal of Tourism and Geosites*, 9(1), 32-42.
- Damian, G. (2019). Ciugud - primul sat inteligent din România: Ghid de bune practici. Alba Iulia: Editura Altip.
- European Commission. (2017). EU Action for Smart Villages. Brussels: Directorate-General for Agriculture and Rural Development. Disponibil la: https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/rural-development-2014-2020/looking-ahead/rur-dev-small-villages_en.pdf accesat la data de 13.02.2026
- European Commission. (2019). Smart Eco-Social Villages Pilot Project - Briefing Note. Brussels: Directorate-General for Agriculture and Rural Development.

- European Commission. (2023). Digital Economy and Society Index (DESI) 2023: Romania Country Profile. Publications Office of the European Union.
- European Committee of the Regions. (2018). Opinion on 'Revitalisation of rural areas through Smart Villages'. Official Journal of the European Union, C 164, 45-52.
- European Committee of the Regions. (2020). Opinion on 'Smart cities: new challenges for a just transition toward climate neutrality – how to implement the SDGs in real life?'. Official Journal of the European Union, C 39, 78-82.
- European Network for Rural Development [ENRD]. (2018). Smart Villages: Revitalising Rural Services. EU Rural Review, No 26.
- European Network for Rural Development [ENRD]. (2023a). Smart Villages Portal. Disponibil la: https://enrd.ec.europa.eu/smart-and-competitive-rural-areas/smart-villages_en accesat la data de 13.02.2026
- European Network for Rural Development [ENRD]. (2023b). Smart Villages Portal - Romania Country Profile. Disponibil la: https://enrd.ec.europa.eu/smart-and-competitive-rural-areas/smart-villages/country-profile-romania_en accesat la data de 13.02.2026
- European Parliament. (2018). Resolution of 3 October 2018 on addressing the specific needs of rural, mountainous and remote areas (2018/2720(RSP)). Official Journal of the European Union, C 11, 15-17.
- European Parliament and Council. (2021). Regulation (EU) 2021/1058 of the European Parliament and of the Council of 24 June 2021 on the European Regional Development Fund and on the Cohesion Fund. Official Journal of the European Union, L 231, 60-93.
- Guzal-Dec, D. (2018). Intelligent Development of the Countryside – the Concept of Smart Villages: Assumptions, Possibilities and Implementation Limitations. Economic and Regional Studies, 11(3), 32-49. <https://doi.org/10.2478/ers-2018-0024> accesat la data de 13.02.2026
- Institutul Național de Statistică [INS]. (2021). Recensământul Populației și Locuințelor 2021 - Rezultate definitive. București: INS. Disponibil la: <https://www.recensamantromania.ro/rezultate-rpl-2021/>
- Institutul Național de Statistică [INS]. (2023). Baza de date TEMPO Online - Indicatori demografici și economici la nivel de comună. Disponibil la: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/>
- Institutul Național de Statistică [INS]. (2024). Accesul populației la tehnologia informației și comunicațiilor (TIC) în anul 2024. Baza de date TEMPO Online.
- Kastenholz, E., Carneiro, M. J., Marques, C. P., & Lima, J. (2012). Understanding and managing the rural tourism experience - The case of a historical village in Portugal. Tourism Management Perspectives, 4, 207-214. <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2012.08.009> accesat la data de 16.02.2026
- Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale [MADR]. (2023). Planul Strategic PAC 2023-2027 pentru România. București: MADR.
- Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene [MIPE]. (2023). Portal transparență PNRR - Proiecte implementate la nivel local. Disponibil la: <https://mfe.gov.ro/pnrr/> accesat la data de 16.02.2026

- Naldi, L., Nilsson, P., Westlund, H., Wixe, S. (2015). What is smart rural development?. *Journal of Rural Studies*, 40, 90-101. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2015.06.006> accesat la data de 16.02.2026
- Parcul Natural Bucegi. (2023). Informații generale și date statistice. Disponibil la: <https://bucegipark.ro/ro/> accesat la data de 16.02.2026
- Primăria Comunei Alunișu. (2024). Proiecte cu finanțare europeană 2018-2024. Disponibil la: <http://www.primariaalunisu.ro> accesat la data de 16.02.2026
- Primăria Comunei Ciugud. (2024). Proiecte Smart Village și Dezvoltare Locală. Disponibil la: <https://primariaciugud.ro> accesat la data de 16.02.2026
- Primăria Comunei Snagov. (2023). Portal de promovare turistică Visit Snagov. Disponibil la: <https://visitsnagov.ro> accesat la data de 16.02.2026
- Primăria Comunei Snagov. (2024). Strategia de dezvoltare locală 2021-2027. Disponibil la: <https://www.comunasnagov.ro> accesat la data de 16.02.2026
- Rosetti, R. (1922). Une minorité ethnique imaginaire en Moldavie. *Journal des débats*, 216.
- Simion, A. et al. (2024). Romania's Rural Digital Transformation and Implications for Agriculture. *Scientific Papers Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development*, 24(3).
- Smart Villages Network. (2019). Smart Villages Network Declaration. Disponibil la: <https://www.smart-village-network.eu/declaration> accesat la data de 16.02.2026
- Szpor, G. (2021). The concept of "smart village" in legal acts and official documents of the European Union. *GIS Odyssey Journal*, 1(1), 47-59. <https://doi.org/10.57599/gisoj.2021.1.1.47> accesat la data de 17.02.2026
- UNESCO. (2001). Declarația Universală pentru Diversitate Culturală. Paris: UNESCO.
- UNWTO - World Tourism Organization. (2012). *Understanding Tourism: Basic Glossary*. Madrid: UNWTO.
- Vegacomp Consulting. (2023). *Analiza proiectelor Smart Village din România 2016-2023*. București: Vegacomp.
- Visvizi, A., Lytras, M. D. (2018). Rescaling and refocusing smart cities research: From mega cities to smart villages. *Journal of Science and Technology Policy Management*, 9(2), 134-145.
- Visvizi, A., Lytras, M. D. (Eds.). (2019). *Politics and Technology in the Post-Truth Era*. Bingley: Emerald Publishing Limited.
- Zavratnik, V., Kos, A., Stojmenova Duh, E. (2018). Smart villages: Comprehensive review of initiatives and practices. *Sustainability*, 10(7), 2559. <https://doi.org/10.3390/su10072559> accesat la data de 17.02.2026

ISSN 3044-8697

9 773044 869001

www.editurauniversitara.ro